

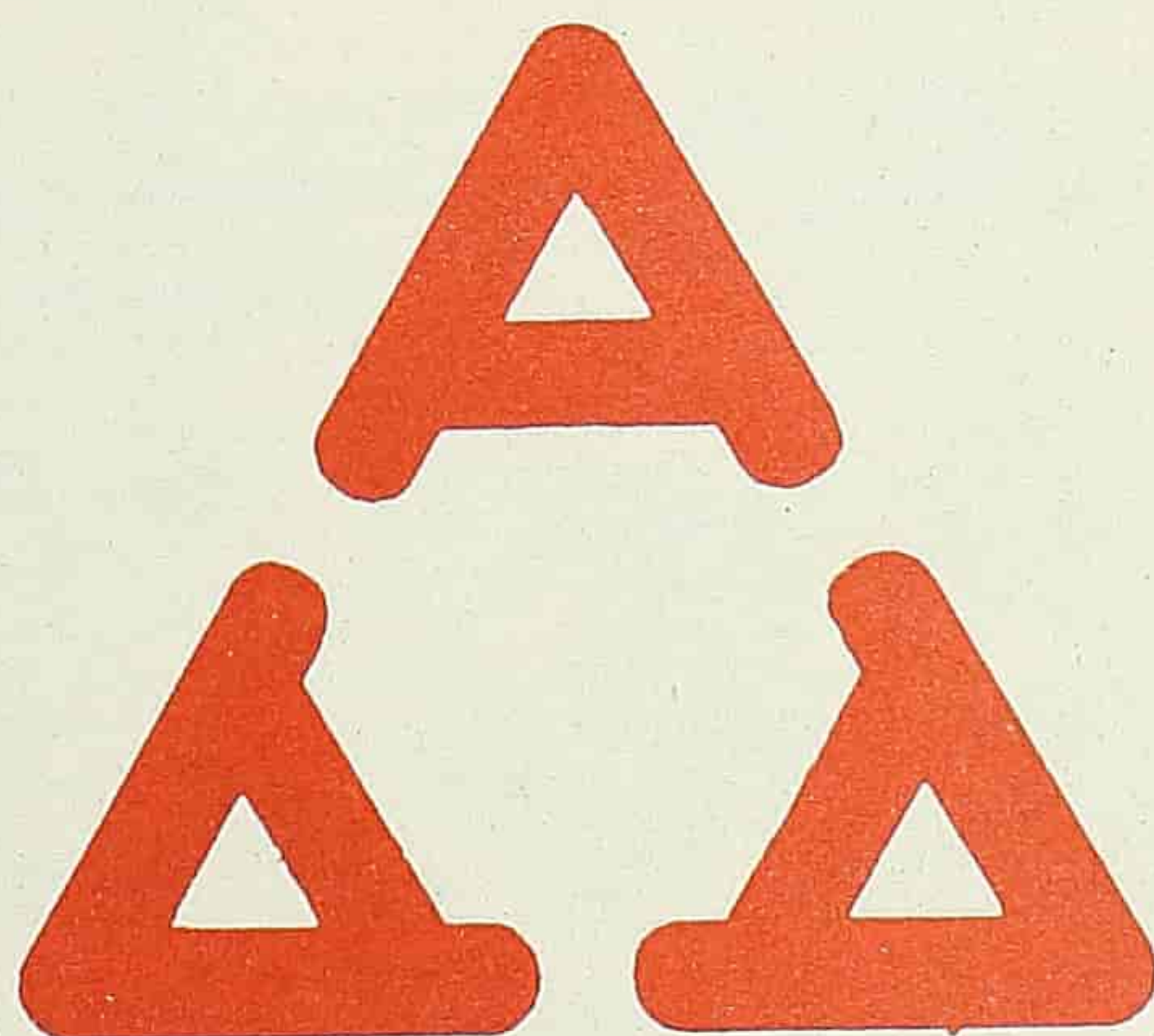
7,428

JUS

standardizacija

BILTEN SAVEZNOG ZAVODA ZA STANDARDIZACIJU

7-8

standardizacija

bilten saveznog zavoda za
standardizaciju – beograd

7-8

JUL/AVGUST
1985.

IZDAVAČ

Savezni zavod za standardizaciju
Beograd, Slobodana Penezića Krcuna 35, P.F. 933
Telefon 644-066/276

DIREKTOR

Vukašin Dragojević, dipl. ecc.

ODGOVORNI UREDNIK

Đuka Lisica, dipl. ing.

UREDNIK

Natalija Vuković

TEHNIČKI UREDNIK

Ljubinka Mihić

REDAKCIONI ODBOR

Drago Banović, Zoran Milivojević, Gordana
Stojanović, Nada Ivanović, Mr Franja Čoha,
Miroslav Isaković, Dragana Davidović, Mr Milica
Miljković

PRODAVNICA SAVEZNOG ZAVODA ZA STANDARDIZACIJU

Slobodana Penezića Krcuna 35

Cena po jednom primerku din. 50.–

Godišnja pretplata din. 300.– Pretplatu slati
neposredno na adresu prodavnice Saveznog zavoda za
standardizaciju, Beograd,

Ul. Slobodana Penezića Krcuna 35, pošt. fah. br. 933

ili na evidentni račun 60805-845-614

Telefoni: 644-066, 682-099

STANDARDOTEKA

Slobodana Penezića Krcuna 35

ŠTAMPA:

Savezni zavod za standardizaciju

Slobodana Penezića Krcuna 35, Beograd

Aktom Republičkog sekretarijata za kulturu SRS
br. 413-81/74-02 od 4. II 1974. godine ovo izda-
nje je oslobođeno poreza na promet proizvoda.

Sadržaj Biltena „Standardizacija“ 7/8/1985. godine	
Aktuelnosti	183
„Komentar Pravilnika o kvalitetu zaklanih svinja i kategorizaciji svinjskog mesa“ Dr Života ŽIVKOVIĆ, dipl. ing.	184
„Osnovni principi sistema atestiranja“ Referat saopšten na Trećem Jugoslovenskom savetovanju „Atestiranje '85“. Ljubiša STAŠIĆ, dipl. ing.	189
„Energetski resursi i racionalno korišćenje energije“ (Dokumentat i upitnik Međunarodne organizacije za standardizaciju ISO) Tehnička savetodavna grupa TAG 3 Preveli i obradili: Mara MATIĆ, dipl. fiziko hemičar Vlada VOJNOVIĆ, dipl. ing.	197
Informacija o sastancima zemalja-koordinatora Pokreta nesvrstanih za oblasti standardizacije, metrologije i kontrole kvaliteta, održanim u Nju Delhiju od 23 – 31. januara 1985. godine Iz Saveznog zavoda za standardizaciju	202
Objavljeni jugoslovenski standardi	207
Kumulativna lista organizacija udruženog rada ovlašćenih za atestiranje proizvoda	214
Međunarodna standardizacija – dokumentacija ISO – dokumentacija IEC – dokumentacija SEV	219 222 223
Pregled primljenih inostranih standarda	225

Contents of the Bulletin „Standardizacija“ 7/8 1985	
Current Events	183
„Commentary of the Regulation on Quality of Slaughtered Pigs and Categories of Commercial Units of Pork Meat Dr Života ŽIVKOVIĆ, B. Eng.	184
„Basic Principles of the Certification System“ Paper Given at the Third Yugoslav Meeting „Certification“ Principles and Practice, Belgrade 1985 Ljubiša STAŠIĆ, B. Eng.	189
„Energy Resources and Conservation“ (Documentation and Questionnaire of the International Organization for Standardization ISO) Technical Advisory Group TAG 3 Translated and prepared by: Mara MATIĆ B. C. Vlada VOJNOVIĆ B. Eng.	197
Information of Meetings of Coordinating Countries of the Nonaligned Movement in the Sphere of Standardization, Metrology and Quality Control, held in New Delhi, 23–31 January 1985 From Yugoslav Institution for Standardization	202
Yugoslav Published Standards	207
Cummulative List of the Organizations of Associated Labour Authorised for Certification	214
International Standardization New Reached Documentation – ISO Documentation – IEC Documentation – CME Documentatlon	219 222 223
Reached Foreign Standard Survey	225

aktuelnosti

PRIPREMA SE SAVETOVANJE TEKSTILACA U ORGANIZACIJI SAVEZNOG ZAVODA ZA STANDARDIZACIJU

U Saveznom zavodu za standardizaciju održan je 2. jula '85 sastanak u vezi sa organizacijom Savetovanja tekstilaca u Beogradu. Organizator Savetovanja će biti Savezni zavod za standardizaciju. Imenovan je organizacioni odbor i dogovoreno je da se Savetovanje održi u drugoj polovini novembra 1985. godine u Beogradu u sali DIT-a, na temu POLITIKA OBEZBEĐENJA KVALITETA TEKSTILA KROZ AKTIVNOSTI STANDARDIZACIJE.

Na osnovu glavne teme utvrđeni su nazivi referata i to:

- „Sadašnji trenutak — stanje standardizacije u oblasti tekstila“
- „Proizvođačke specifikacije u uverenje o kvalitetu — elementi za sređivanje problema u vezi sa kvalitetom tekstila i sređivanja odnosa na tržištu (proizvodnja—promet—potrošnja)“
- „Atestiranje tekstilnih sirovina i proizvoda — potreba i interes društva“
- „Jugoslovenski sistem ovlašćivanja organizacija za kontrolu kvaliteta tekstila na domaćem tržištu i u međunarodnom prometu (uvoz—izvoz) i registrovanje delatnosti kod privrednih sudova“
- „Znakovi i priznanja za kvalitet tekstilnih proizvoda i znak kvaliteta JUS“

Sve naknadne informacije o Savetovanju biće objavljivane u JUS informacijama, glasilu SZS, a referati će biti objavljeni, pre Savetovanja, u Biltenu „Standardizacija“ Saveznog zavoda za standardizaciju.

Uspešno održano Šesto jugoslovensko savetovanje STANDARDIZACIJA '85

U Bečićima kraj Budve jr 6. i 7. juna 1985. godine održano Šesto jugoslovensko savetovanje posvećeno standardizaciji. Organizator Savetovanja je bila Jugoslovenska organizacija za standardizaciju i kvalitet (JUSK) u saradnji sa Saveznim zavodom za standardizaciju i drugim organizacijama. Domaćin Savetovanja bilo je novoosnovano Društvo za unapređenje kvaliteta i standardizacije Crne Gore.

Tema Savetovanja „Tehnička dokumentacija — praksa i tendencije razvoja“ privukla je preko 350 učesnika iz mnogobrojnih organizacija udruženog rada. Izloženo je blizu 30 stručnih referata, od kojih su mnogi izazvali živu diskusiju. U sklopu izlaganja referata, demonstrirana je i kompjuterska tehnika u vezi sa ovom temom. Zaključci Savetovanja, pošto ih verifikuje Predsedništvo JUSK, biće objavljeni u časopisu „Kvalitet i pouzdanost“. Jedan od zaključaka je da se sledeće savetovanje drži u SAP Vojvodini 1987. godine.

U nastavku Savetovanja održan je „razgovor za okruglim stolom“. Teme razgovora bile su predstojeće izmene i dopune Zakona o standardizaciji od prioritetnog značaja za srednjoročni plan standardizacije. Oko 60 učesnika je iznelo niz korisnih primedbi i sugestija po ovim pitanjima.

standardi i propisi u jugoslaviji

KOMENTAR PRAVILNIKA O KVALITETU ZAKLANIH SVINJA I KATEGORIZACIJI SVINJSKOG MESA

Dr. Života Živković, dipl. ing.

O problemima u vezi sa proizvodnjom svinjskog mesa, bilo je reči na više naučnih i stručnih skupova održanih u toku poslednjih godina. Pored ostalog isticano je da nema stimulacije za proizvodnju većih količina mesa po grlu, jer su se cene i pored zahteva da se to promeni, propisivale kao prosečne i to na živu vagu svinja. Takođe je bilo reči da ovome pomažu, pored ostalog, i propisi o kvalitetu ove vrste mesa. Bilo ih je više a zbog njihovog preplitanja i drugih problema nisu mogli da posluže kao osnova za donošenje jedinstvenog propisa o ceni po mesnoj jedinici svinjskog mesa.

Polazeći od svega iznetog Koordinacioni odbor proizvođača i prerađivača svinjskog mesa je dao inicijativu i izabrao grupu stručnjaka toga Odbora, koji je u okviru Opšteg udruženja za poljoprivredu PKJ, pripremio osnovu za donošenje propisa kojim bi se obuhvatila celokupna materija. U ovu grupu ušli su stručnjaci iz sledećih organizacija:

- Instituta za stočarstvo SAP Vojvodine, Novi Sad;
- Jugoslovenskog instituta za tehnologiju mesa, Beograd;
- Poljoprivrednog fakulteta, Osijek;
- „Jugoinspekt-a“;
- Saveznog komiteta za poljoprivredu;
- Saveznog zavoda za standardizaciju.

Posle izrade inicijalnog — osnovnog teksta, prednacrt je predat Saveznom zavodu za standardizaciju koji je pokrenuo postupak za donošenje ovog propisa. Najpre prednacrt a zatim i nacrt Pravilnika su dostavljeni na oko 50 adresa da bi se dobili predlozi i primedbe na predložene tekstove. Prispеле primedbe su razmatrane na komisijama u kojima su posebno učešće imali stručnjaci iz pomenutih organizacija. Sve primedbe na prednacrt Pravilnika koje su ocenjene korisnim a koje su dolazile od stručnjaka iz velikog broja organizacija, ugrađene su u nacrt a sve kasnije primedbe dobijene na nacrt Pravilnika ugrađene su u završni tekst Pravilnika koji je objavljen 18. januara 1985. godine u „Službenom listu SFRJ“, br. 2/85 pod naslovom:

„Pravilnik o kvalitetu zaklanih svinja i kategorizaciji svinjskog mesa“

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika (1985-04-18) prestaju da važe sledeći propisi:

- 1) Pravilnik o kvalitetu mesa stoke i živine namenjene izvozu („Sl. list SFRJ“, br. 44/58 i 46/59);
- 2) Pravilnik o kvalitetu mesa stoke za klanje i divljači (deo koji se odnosi na svinjsko meso) — („Sl. list SFRJ“, br. 34/74 i 26/75);
- 3) JUS E.C1.020 — Svinje za klanje
- 4) JUS E.J1.011 — Svinje za klanje
- 5) JUS E.C1.021 — Mesnate svinje za industrijsku preradu.

Isto tako stavljen je van snage i deo koji se odnosi na mleveno meso iz Pravilnika o kvalitetu proizvoda od mesa („Službeni list SFRJ“, br. 29/74 i 41/80).

Član 1. jasno pokazuje da se „Ovim pravilnikom propisuju minimalni uslovi koje u pogledu kvaliteta moraju da ispunjavaju meso svinja (svinjsko meso) u trupovima, polutkama i osnovnim delovima polutke kao i jestivi delovi zaklanih svinja“.

Slično odredbama koje se nalaze u svim ostalim pravilnicima o kvalitetu prehrambenih proizvoda i ovde se u stavu 2 člana 1. kaže: „Uslovi propisani ovim pravilnikom, moraju biti ispunjeni u proizvodnji i prometu“.

Veoma je važna i odredba člana 2 ovog pravilnika koja glasi: „Svinjsko meso se dobija klanjem svinja oba pola različite starosti bez obzira na rasu“.

Vidi se da ovaj pravilnik objedinjuje celokupnu materiju koja je bila u više pomenutih propisa. Znači da se odnosi na sve svinje bez obzira na rasu i starost kao i utovljenost a tek na osnovu proveru, o čemu će kasnije biti reči, odlučuje se o upotrebnoj vrednosti dobijenog mesa.

U članu 3 je definisano da se „Pod svinjskim trupom u smislu ovog pravilnika podrazumeva trup zaklane svinje sa kožom bez dlaka (za ošurene svinje) ili bez kože (za

odrane svinje) i sa glavom, prednjim i zadnjim nogama, repom i trbušnim salom bez unutrašnjih organa ali sa bubrezima".

U članu 4 je takođe jasno definisano „Da se pod svinjskom polutkom u smislu ovog pravilnika podrazumeva uzdužno rasečen trup po sredini kičmenog stuba i glave. Kičnema moždina i mozak moraju biti izvađeni. Na uzdužnom preseku polutke ne sme biti zdrobljenih kostiju niti mehaničkih oštećenja".

Polutka treba da je čista bez deformacija i većih krvnih podliva. Masno tkivo mora da bude bele boje.

U članu 5 data je definicija klanične mase svinja i ujedno je istaknuto da se ona meri najdocnije dva časa posle klanja (tople polutke).

Nije se ostalo samo na definciji polutke već se morala uneti odredba o ispitivanju na liniji klanja, pa je u članu 6 propisano kako može polutka da se stavi u promet: „Svinjska polutka koja se stavlja u promet na malo mora da bude bez glave, prednje i zadnje noge, kičmene moždine, bubrega i trbušnog sala, kože potkožnog masnog tkiva i repa". Polazeći od toga da je veoma teško da se celokupna količina masnog tkiva (potkožnog) izdvoji sa polutke u stavu 2 člana 6 propisano je „Da sloj potkožnog masnog tkiva koji ostaje na površini polutke ne sme biti veći od 5 mm u proseku".

Međutim, nije se ostalo ni na ovome pa je ostavljena mogućnost da se „svinjska polutka može staviti u promet i bez jednog ili više osnovnih delova, što mora biti deklarirano. U promet se može staviti i svinjska polutka sa kožom i potkožnim masnim tkivom, sa glavom ili bez glave sa prednjim i zadnjim nogama. Dakle ostavljene su široke mogućnosti za stavljanje u promet svinjskih polutki što je dobro, pod uslovom da je meso kvalitetno.

U članu 7 data je definicija osnovnih delova ili tačnije navedeni su osnovni delovi svinjske polutke.

U članu 8 data je definicija iz koje se jasno vidi šta je sve obuhvaćeno pod pojmom svinjsko meso. Istaknuto je da se pod svinjskim mesom podrazumeva „Skeletna muskulatura sa pripadajućim masnim i vezivnim tkivom, kostima, krvnim i limfnim sudovima i limfnim čvorovima i živcima".

U članu 9 pobrojani su jestivi delovi zaklanih svinja.

U članu 10 propisano je da se svinjsko meso može stavljanje u promet u „Trupovima, polutkama, osnovnim delovima polutke ili manjim komadima kao i meso bez kostiju, ohlađeno, zamrznuto i odmrznuto".

U članu 11 opisano je šta se podrazumeva pod ohlađenim, zamrznutim i odmrznutim mesom u smislu ovog pravilnika. U delu koji govori o zamrznutom mesu definisane su dve mogućnosti i to: zamrznuto na temperaturi u središnjem delu odnosno pored kostiju, najviše do -12°C i duboko zamrznuto gde temperatura mesa na istim delovima mesa mora da iznosi najviše do -18°C .

Polazeći od toga da se ovim pravilnikom reguliše celokupna materija, kroz sve odredbe se proteže kvalitet svinjskih polutki bez obzira da li će se koristiti za preradu u određene proizvode od mesa ili će se stavljanje u promet kao meso za neposrednu potrošnju – promet na malo.

Neosporno je da se kvalitet mesa može očuvati u zamrznutom stanju u toku dužeg vremenskog perioda. Međutim, sigurno je da se u toku skladiaranja u zamrznutom stanju događaju izvesne promene koje imaju uticaja na kvalitet mesa. Imajući to u vidu u članu 12 ovoga pravilnika propisano je da „Svinjske polutke i osnovni delovi svinjske polutke koji su bili prethodno zamrznuti mogu biti u prometu na malo samo ako nisu bili zamrznuti duže od 12 meseci i ako im nisu promenjena organoleptička svojstva".

Jestivi delovi kako je već istaknuto takođe mogu da se zamrzavaju ali prema stavu 3 člana 12 „Ako su jestivi delovi bili prethodno zamrznuti mogu se stavljanje u promet na malo samo u zamrznutom stanju".

Slično ranijoj obavezi i sada je propisano da se jednom zamrznute polutke, osnovni i jestivi delovi zaklanih svinja ne mogu ponovo zamrzavati.

Pored određenih obaveza koje su propisane kao parametri kvaliteta, propisana je i obaveza deklarisanja koja se odnosi na deklarisanje trupova, polutki, osnovnih delova polutki i manjih komada neupakovanih, kao i upakovanih a sve se to odnosi i na jestive delove. Tačno je propisano šta se i na koji način mora deklarirati u slučaju trupova i polutki a šta u slučajevima osnovnih delova ili sitnijih komada svinjskog mesa i jestivih delova (član 13).

II Glava ovog pravilnika obuhvata

Kategorije svinja za klanje

Prema članu 14 svinje za klanje se razvrstavaju u sledeće kategorije:

- prasad;
- tovne svinje;
- lake i teške svinje i svinje izlučene iz priploda;
- nerastići.

U odnosu na prethodni pravilnik kojim je bila obuhvaćena kategorija prasadi, učinjena je jedna izmena. Naime pomerena je starosna granica prasadi za klanje odnosno dok se ranije prasad klala sa starošću od 21 dan, sada je donja granica 45 dana. Međutim, što se tiče početne mase trupa, koja se smatra dozvoljenom, ostalo je kao i u prethodnom propisu. Naime i sada je propisano da se masa trupa prasadi kreće u granicama od 5 do 20 kg. Moralo se voditi računa da se ovaj propis odnosi na sve vrste svinja pa time i o tome da još uvek imamo primitivne – domaće rase svinja kod kojih ova masa trupa odgovara i kod starosti od 45 dana.

Druga novina u kategoriji prasadi je ta da je uvedena podela na prasad mesnatih rasa i prasad masnih rasa svinja. Pored toga što se gledaju i druge karakteristike, pre klanja, propisano je da u slučaju prasadi mesnatih rasa svinja, debljina slanine na grebenu ne bude veća od 15 mm a kod masnih rasa svinja ova debljina iznosi više od 15 mm.

Sledeća kategorija su tovne svinje.

Ova kategorija svinja se na osnovu debljine slanine na leđima, dužine trupa, mase polutki u kg i prinosa mesa (u kg ili procentima) razvrstava u:

- 1) mesnate svinje i
- 2) masne svinje.

Na osnovu člana 18 ovog pravilnika: „Pod mesnatim svinjama, podrazumevaju se svinje plemenitih rasa i njihovi melezi čija masa toplog trupa iznosi od 65 do 113 kg”.

Prema članu 19 „Pod mesnatošću trupa ili svinjskih polutki podrazumeva se ukupna masa mišićnog tkiva bez mesa trbušno rebarnog dela i bez mesa glave”.

Prema članu 20 „Mesnatost polutki utvrđuje se na liniji klanja najdocnije jedan sat posle klanja a meri se masa toplih polutki i debljina slanine na leđima”.

Ovde je veoma važno zapaziti da se ne uzima samo jedan odnosno dva parametra da bi se odredilo da li jedna zaklana svinja odnosno rasečene polutke pripadaju mesnatoj ili masnoj rasi svinja. Propisano je da taj posao bude izveden na liniji klanja ili najkasnije 1 sat posle klanja. To praktično znači da nije ni predviđena mogućnost da se posao završi naknadno odnosno kada se polutke unesu u hladnjaču. Sve ovo daje mogućnost a i obavezu da se klanju prisustvuje i da se svinje pogledaju i pre klanja. Prema tome već pre klanja se može opredeliti da li se radi o mesnatim ili masnim svinjama. Međutim, događa se da neka grla ne ispunjavaju one osnovne parametre a to je masa trupa i debljina slanine na leđima i to tamo gde je najtanja (između 13. i 15. leđnog pršljena). Da bi se ovaj posao olakšao i brže došlo do podataka o masi mesa u kg ili procentima služe nam kod mesnatih svinja tabele 1 i 2 a u slučaju masnih svinja tabele 3 i 4. Tabele su štampane u prilogu Pravilnika i čine njegov sastavni deo.

Prema članu 23 „Pod masnim svinjama, podrazumevaju se domaće svinje i njihovi melezi čija masa toplih polutki iznosi do 125 kg”.

„Mesnate svinje i njihovi melezi sa masom polutki većom od 113 kg i zbirom slanine na leđima većim od 105 mm, razvrstavaju se u masne svinje”. Ovde treba razjasniti da pri ocenjivanju ne treba tražiti oba parametra kao uslov da bi se jedna mesnata svinja razvrstala u masne i pored toga što stav 2 člana 23 tako glasi. Naime, moguće je da debljina slanine bude veća od 105 mm a da je masa toplih polutki u granicama propisanim za mesnate svinje.

Ako pogledamo tabele 1 i 2, videćemo da u zadnjoj ali-neji kolone za zbir debljine slanine na leđima stoji da se debljina slanine kreće u granicama od 101 do 105 mm. Znači da nema daljih podataka za deblju slaninu jer je to predviđeno i nalazi se u tabelama 3 i 4 za masne svinje. Još jednom treba istaći da su nam ove tabele pomoćna sredstva i da se pri ocenjivanju mora stručno prilaziti poslu a to znači moraju se uzeti u obzir, kako je već istaknuto, i drugi podaci.

Sledeća kategorija obuhvata: „Lake, teške i izlučene svinje”. Ovde se još jednom vidi potvrda odredbi iz člana 2 jer je propisano da se i te svinje nalaze u Pravilniku kao proizvođači mesa. Lake svinje svih rasa i tipova su obuhvaćene Pravilnikom zbog toga što mase njihovih toplih polutki ne spadaju ni u prasad niti u tovne svinje a masa trupa im iznosi od 21 do 64,5 kg. Isto tako ovde spadaju svinje iz tova „Mesnatog i masnog tipa sa masom toplih polutki većom od 125 kg.

Takođe se u ovu kategoriju svrstavaju i Kastrirane krmače i nerasti izvesno vreme dotovljeni i na kraju tu dolaze krmače i nerasti izlučeni iz priploda bez obzira na masu. Poslednja kategorija iz ovog pravilnika obuhvata nerastiće, odnosno muška nekastrirana grla mesnatih svinja do 6 meseci čija je masa u živom do 90 kg a koji su iz bilo kojih razloga izlučeni iz priploda. Jasno je da ovi nerastići sa starošću od 9 meseci nisu korišćeni za priplod a tu takođe spadaju i monorhidi i kriptorhidi.

Član 26 ovog pravilnika treba posebno razmotriti a on glasi: „Svinjske polutke, osnovni delovi svinjske polutke i jestivi delovi zaklanih svinja kao i meso svinja bez kostiju, stavljaju se u promet posle ispitivanja” (stav 1. ovog člana). Ova odredba je logična a odnosi se na sve kategorije svinja (prasad, tovne, lake, teške i izlučene, kao i nerastiće).

U želji da se potrošačima obezbedi najkvalitetnije meso ugrađena je odredba (stav 2 istog člana) prema kojoj se „Polutke, osnovni delovi polutke prema ovom pravilniku, upotrebljavaju samo za preradu”. Zelja je bila da u maloprodaju a to znači za meso u svežem stanju dođe kvalitetno meso i to meso prasadi i meso mesnatih svinja iz kategorije tovnih. To je i bio razlog da se navede da sve ostale kategorije od člana 23 (masne svinje, zatim lake, teške i izlučene i nerastići) idu za preradu. Nikako ne znači da se ne može prerađivati i meso mesnatih svinja ali ono prvenstveno služi za konzum.

Prema članu 27 Svinjske polutke i osnovni delovi svinjske polutke koji se stavljaju u promet na malo, obeležavaju se oznakom „K” a polutke koje se mogu koristiti samo za preradu — označavaju se oznakom „P”. Na osnovu stava 3 istog člana pomenute oznake propisanih veličina stavljaju se na spoljnu stranu podlaktice. Polazeći od toga da je ovim pravilnikom predviđena obaveza ispitivanja polutki na liniji klanja jasno je da je obaveza obeležava-

nja propisana za polutku, pa zato i stoji da se oznake iz stava 1 ovog člana „K” ili „P” stavljaju na spoljnu stranu podlaktice. Očekuje se da se tako obeležene polutke izdvoje u posebne delove kako ne bi došlo do zabune prilikom daljeg rasecanja i pripreme za stavljanje u promet mesa u obliku osnovnih delova.

III GLAVA PRAVILNIKA OBUHVATA KLASIFIKACIJU I RASECANJE SVINJSKOG MESA

Ova glava obuhvata meso koje se stavlja u promet (svinjetina i prasetina — član 28). U dosadašnjem propisu (Pravilnik o kvalitetu mesa stoke za klanje . . .) imali smo jednu kategoriju a to je bila mlada svinjetina.

Izostavljena je mlada svinjetina jer je veoma teško ili skoro nemoguće kontrolisati prilikom prodaje šta je mlada svinjetina a šta svinjetina.

U članu 32 propisano je da se „Prema količini i kvalitetu mesa pojedinih delova svinjske polutke, svinjetina stavlja u promet kao:

- meso ekstra kategorije;
- meso I kategorije;
- meso II kategorije;
- meso III kategorije.

Slično podeli u prethodnom pravilniku i ovde u svinjsko meso I kategorije spadaju but i slabina. Međutim, sada je izvršena pravilnija podela jer je raniji „deo leđa” nazvan kako to i treba slabina. Rez je ostao isti kao i ranije. Prema članu 34 „Ako se iz slabine izdvoji file koji se inače označava kao meso ekstra kategorije”, slabina se onda deklarise kao meso II kategorije.

Treba istaći još jednu razliku, koja je takođe rezultat prakse u toku primene prethodnog pravilnika, a odnosi se na veliki ribić koji je i do sada prodavan kao meso I kategorije a bio je III. Naime ostao je potpuno isti rez koji glasi: „But se od polutke odvaja rezom između poslednjeg slabinskog i prvog krsnog pršljena” (rez c — d) na šemi a od kolenice rezom u kolenom zglobu (rez a — b) na šemi a dodato je „pri čemu veliki ribić ostaje u sastavu mesa buta”.

Prema članu 35 „Pod mesom II kategorije podrazumeva se meso leđa, plećke i vrata”. Ovim je takođe sankcionisana ustaljena praksa. Onemogućeno je da se meso kičmenog stuba prodaje u kategoriji kojoj ne pripada. Ovo se odnosi na vrat koji je obično išao u II kategoriju iako je trebalo da bude III kategorija; isto tako i „deo leđa” u ovom pravilniku nazvan slabina sa koje je bio skidan file, najčešće je išao u I kategoriju. Sad je utvrđeno Pravilnikom da ako se iz slabine skine file ceo kičmeni stub ide u II kategoriju svinjskog mesa.

Prema članu 36 sve ostalo a to su: meso trbušine, rebra, grudi kolenice i podlaktice” spada u svinjsko meso III kategorije. Svi rezovi su dati na šemi koja je sastavni deo

ovog pravilnika pa nema mogućnosti da dođe do zabune ili pogrešnog tumačenja, što olakšava kontrolu.

Mada je posle svakog osnovnog dela propisano kako može da se stavi u promet, odnosno da li se stavlja u promet sa ili bez kostiju, u članu 36 stav 11, stoji odredba koja glasi:

„Meso bez kostiju stavlja se u promet kao: meso ekstra kategorije (file), meso I kategorije (but), meso II kategorije (plećka) i meso III kategorije (kolenica, podlaktica i trbušina).

Ni ovde Pravilnik nije krut pa daje i druge mogućnosti tako što se u istom članu propisuje:

„Svinjetina drugih delova i kategorija za koje je ovim pravilnikom predviđeno da se stavlja u promet samo sa kostima (slabina, leđa, vrat i grudi) mogu da se stavljaju u promet i bez kostiju samo ako su kosti odstranjene i ako su upakovane na mestu proizvodnje”.

Poznato je da je do sada mleveno meso bilo u Pravilniku o kvalitetu proizvoda od mesa. Novim Pravilnikom to se ispravlja pa je članom 37 omogućeno da se meso bez kostiju može staviti u promet i kao mleveno meso.

Istim članom je propisana obaveza da prethodno upakovano mleveno meso „Mora da bude samo od jedne kategorije svinjskog mesa a sadržaj vezivnog tkiva mora da odgovara sadržaju tih tkiva u deklarisanj kategoriji”. Na isti način ovo je obaveza i u slučaju mlevenog mesa koje se melje u prodavnici na zahtev kupca.

IV GLAVA OBUHVATA PAKOVANJE SVINJSKOG MESA I JESTIVIH DELOVA

Nema bitnih razlika u načinu pakovanja između odredbi prethodnog Pravilnika i odredbi novog Pravilnika.

Prema članu 38 svinjsko meso i jestivi delovi mogu da se stavljaju u promet upakovani i neupakovani. Upakovano pak svinjsko meso može biti originalno upakovano i upakovano. U daljim članovima Pravilnika, koji pripadaju ovoj glavi, daju se definicije pojedinih načina pakovanja, Posebno je podvučeno da jedno pakovanje svinjskog mesa mora da sadrži jednu kategoriju mesa a to znači da se ne sme mešati više kategorija i na taj način prisvajati što nije zarađeno. U cilju očuvanja kvaliteta propisano je pod kojim uslovima mora da se drži u slučajevima kada je samo ohlađeno, kao i ako je zamrznuto odnosno duboko zamrznuto.

Imali su se u vidu i naši (još uvek loši) uslovi transportovanja ali više potreba da se meso očuva, pa je članom 39 propisano da „U slučajevima kada je temperatura vazduha veća od 15 °C a transport traje duže od 3 časa, prevozna sredstva za transport mesa ili jestivih delova moraju imati rashladne uređaje.

Da bi se obezbedilo pravilno poslovanje a time zaštitio potrošač u članu 52 propisana je obaveza da meso „na

pultovima ili rashladnim vitrinama mora biti razvrstano prema kategorijama". Isto tako već je istaknuta obaveza deklarisanja mesa stavljanjem deklaracije prema članu 13 tačka 2.

V GLAVA OBUHVATA METODE ISPITIVANJA KVALITETA SVINJSKOG MESTA I JESTIVIH DELOVA ZAKLANIH SVINJA

Propisane su metode kontrole za one parametre koji su uneti u ovaj pravilnik. Prema članu 55 „Kvalitet svinjskog mesa i jestivih delova utvrđuje se: organoleptički (opšti izgled, boja, konzistencija, miris i ukus), (mernim instrumentima) temperatura koja je takođe propisana za razne stepene ohlađenosti.

Prema članu 58 „Uzorke svinjskog mesa i jestivih delova uzima stručno lice”.

Propisano je da se pri uzimanju uzoraka za laboratorijska ispitivanja moraju proveriti organoleptički sve osobine mesa odnosno jestivih delova. Prema članu 60 „Ispitiva-

njem na liniji klanja obuhvaćeni su svi trupovi, polutke, četvrti ili osnovni delovi polutke” Međutim, decidirano je rečeno da se moraju izdvojiti trupovi, polutke i osnovni delovi polutki koji se jedino mogu koristiti za preradu od onih koji se mogu stavljati u promet i u svežem stanju kao svinjsko meso odnosno jestivi deo”.

Prilikom kontrole kvaliteta svinjskog mesa ili jestivog dela osnovno je da se za laboratorijska ispitivanja moraju uzeti najmanje dva primerka tog uzorka jednakih svojstava i približno jednake mase (jedan se koristi za analizu a drugi za super analizu. Masa svakog primerka mora da bude najmanje 500 gr. Nije propisano od koje se količine uzima po dva primerka za jedan uzorak. Treba se podsetiti da je propisano da se prvo obavi kontrola organoleptičkih osobina i to (čulom vida, palpacijom i čulom mirisa) pa tek onda se od sumnjivog dela uzima uzorak za laboratorijska ispitivanja. Broj uzoraka od originalnog upakovanog svinjskog mesa je propisan u članu 61.

U prilogu Pravilnika date su i metode kuvanja i pečenja koje čine sastavni deo pravilnika.

kvalitet i atestiranje

OSNOVNI PRINCIPI SISTEMA ATESTIRANJA

Mr. Ljubiša Stašić, dipl. ing.

Referat je saopšten na Savetovanju „Atestiranje '85“ 4. i 5. aprila '85, Beograd.

Standardizacija je danas prihvaćena kao osnovni element industrijskog i ekonomskog razvoja svake zemlje. Međutim, ciljevi standardizacije i njena primena ne mogu se ostvariti bez jedne važne i slične aktivnosti: atestiranja. Atestiranje predstavlja veoma važan faktor za trgovinu kojoj su neophodne trgovačke specifikacije kao i utvrđivanje tih specifikacija putem standarda.

Danas je od fundamentalne važnosti za svaku zemlju, koja ima razvijenu standardizaciju, da atestiranje shvati kao kompleksnu disciplinu koja ne uključuje samo posebne standarde nego i razvoj opšteg koncepta standardizacije u funkciji kvaliteta. U ovom kontekstu, kao i za bolje razumevanje osnovnih principa sistema atestiranja, treba znati da se kvalitet u savremenoj proizvodnji bez obzira gde se u svetu ostvaruje, zasniva na tri osnovna principa:

1. Kvalitet je u svojoj suštini način rukovanja proizvodnjom. On ne zavisi od geografije, niti od posebne nacionalne i socijalne strukture, kao ni isključivo od specijalne opreme, tehnologije i tehnike;
2. Upravljanje kvalitetom zavisi od i vodi ka savremenim oblicima industrijalizacije koji su usmereni na poboljšanje efikasnosti proizvodnje kao jedne celine a ne na efikasnost samog proizvodnog rada;
3. Međunarodna konkurencija danas predstavlja kombinaciju u njenom tradicionalnom obliku — proizvod nasuprot proizvodu i manje vidljive ali isto toliko snažne konkurencije koja uključuje efikasnost proizvođača u upravljanju kvalitetom i produktivnost.

Atestiranje je poslednjih godina dobilo značaj pre svega u svetu standardizacije i šire, kao i u međunarodnoj razmeni. Međutim pojam atestiranje nije nov i u tesnoj je vezi sa standardizacijom. Najelementarniji oblik atestiranja nastao je onog trenutka kada je proizvođač prvi put tvrdio da njegov proizvod ispunjava zahteve standarda i drugih propisa. Stavljajući žiga na predmete od dragocenih metala, dodeljivanje znaka ili izdavanje atesta i drugih dokumenata, sve to spada u opšti pojam atestiranja. Međutim, promene svetskih ekonomskih i društvenih uslova dovele su do fundamentalnih promena u osnovnim

principima i značaju atestiranja. Od relativno jednostavnih i jeftinih postupaka atestiranja došlo se do veoma složenih postupaka koji su uslovljeni sve većim odvajanjem proizvođača od krajnjeg kupca naročito na nivou međunarodne trgovine. Danas su u ovaj postupak uključeni sistemi obezbeđenja kvaliteta proizvođača, kontrola kvaliteta proizvođača i organizacija, koja upravlja sistemom atestiranja, a koja treba da proceni njihove mogućnosti.

DEFINICIJA SISTEMA ATESTIRANJA

Kao što je poznato, definicija atestiranja je veoma jednostavna: „Atestiranje je postupak potvrđivanja saobraznosti proizvoda ili usluga sa standardima ili tehničkim propisima. Međutim, iz ove definicije ne može se na prvi pogled sagledati kompleksnost ove aktivnosti.

Danas atestiranje predstavlja sistem koji ima svoja pravila, postupke, način upravljanja i finansijsku konstrukciju. Sistem atestiranja mora da bude objektivna, neutralna i nezavisna. Osim toga mora da bude pouzdan i prihvatljiv za sve zainteresovane, i uz sve to da funkcioniše efikasno. Sve ove principe mogu da ispune samo sistemi koji funkcionišu u okviru nacionalne organizacije za standardizaciju odnosno preko „treće strane“ — tzv. „third party certification system“. Jer, u sadašnjoj fazi tehnološkog razvoja, nije prihvatljiv jednostrani sistem obezbeđenja kvaliteta kojim upravljaju proizvođači. Nije preporučljivo niti korisno omogućiti proizvođačima sistem samoatestiranja. Atestiranje preko dve strane proizvođač — potrošač nije dalo željene efekte i u principu je sa stanovišta kvaliteta neprihvatljivo.

Međutim, sistem atestiranja „preko treće strane“ ne treba shvatiti kao sistem u kome nacionalna organizacija, koja upravlja sistemom atestiranja, garantuje saobraznost svakog proizvoda, za koji je izdat atest o saobraznosti ili koji je označen znakom saobraznosti, nego kao sistem u kome je proizvodnja pod nadzorom „treće strane“ koja zajedno sa proizvođačem kontroliše osnovne elemente koji obezbeđuju kontinualnu saobraznost proizvoda odgovarajućim standardima“.

STANDARDI U SISTEMU ATESTIRANJA

Atestiranje se bazira na nacionalnim standardima. Način njihove izrade je poznat. Oni se danas donose na osnovu konsenzusa ili opšteg prihvatanja zainteresovanih i bazirani su na zajedničkim rezultatima nauke, tehnike i praktičnog iskustva. Standarde za proizvode uslovno možemo podeliti u dve grupe:

- a) Standardi koji utvrđuju sve karakteristike proizvoda, (Comprehensive Product Standards), i
- b) Standardi koji utvrđuju posebne karakteristike proizvoda (Standards for Specific Properties).

„Comprehensive Product Standards” definišu sve esencijalne karakteristike, zahteve, metode ispitivanja itd., neophodne da bi proizvod bio pogodan za upotrebu („fitnis for use”).

„Standards for Specific Properties” obuhvataju samo specifična svojstva proizvoda. Ovaj tip standarda se koristi često u interventne svrhe i to od strane države npr. regulisanje i definisanje zaštite i bezbednosti.

Nacionalne organizacije za standardizaciju mogu da prihvate standarde međunarodnih organizacija ili nacionalne standarde drugih zemalja kao osnovu svog sistema atestiranja ali je prethodno potrebno usvojiti ove standarde kao nacionalne.

Postavlja se pitanje da li je moguće za osnovu sistema atestiranja uzeti propise koje donosi drugi državni organ ili organizacija? Ovu ideju treba energično odbaciti jer bi za nacionalnu organizaciju za standardizaciju bilo veoma teško da preuzme odgovornost za nešto što su drugi odlučili.

Veoma je značajno razmotriti i status standarda u sistemu atestiranja. Poznato je da neke zemlje imaju samo neobavezne standarde, neke samo obavezne a neke i jedne i druge. Opšte je mišljenje da je neophodno da postoje i obavezni i neobavezni standardi. Ovaj sistem omogućuje da standardi koji se odnose na bezbednost, zaštitu života i zdravlja kao i na ekonomske interese zemlje budu obavezni, dok ostali standardi bi trebalo da budu neobavezni. Ukoliko postoje dve vrste standarda neophodno je razmotriti posebno za svaku vrstu, njihove efekte na sistem atestiranja. Kada su u pitanju obavezni standardi i proizvodi koji se proizvode u skladu sa njima ne sme da bude nikakvih dilema kod krajnjih korisnika. Zbog toga proizvodi koji su od značaja za bezbednost i zdravlje ljudi ili ekonomske interese zemlje moraju biti obuhvaćeni obaveznim atestiranjem. U slučaju neobaveznih standarda uključivanje u sistem atestiranja treba da bude slobodno ali prednost, korist i afirmacija neobaveznog sistema moraju biti pravilno utvrđeni. Imajući u vidu značaj standarda u sistemu atestiranja ISO je pripremio Uputstvo 7 „Zahtevi u odnosu na standarde koji odgovaraju za atestiranje proizvoda — Guide 7 Requirements for standards suitable for product certification”. Cilj uput-

stva je da omogući svim zainteresovanim da iz sadržaja standarda mogu da shvate značaj i svrhu standarda.

Uputstvo 7 utvrđuje između ostalog i sledeće:

- standardi treba da su pripremljeni na takav način da pomažu a ne da koče razvoj tehnologije. Obično se u standardu češće utvrđuju zahtevi u odnosu na upotrebu i u odnosu na karakteristike proizvoda, nego konstrukcioni zahtevi;
 - u standardu treba utvrditi sve one i samo one karakteristike i zahteve koji su neophodni za definisanje osobina ili upotrebnih karakteristika proizvoda kako bi bila zadovoljena namena odnosno svrha standarda. Ako je uključivanje svih karakteristika i zahteva u standard nepraktično, treba se pozivati i na druge odgovarajuće standarde. Zahteve treba utvrditi zajedno sa zahtevanim graničnim vrednostima i tolerancijama (kad je to moguće) kao i metodama merenja utvrđenih karakteristika;
 - treba uključiti u standard samo karakteristike koje mogu biti objektivno verifikovane;
 - karakteristike i zahtevi treba da budu jasno navedeni i da su precizni i određeni. Oni moraju biti bez subjektivnih elemenata;
 - često je neophodno dopustiti više od jedne kategorije tipa ili vrste proizvoda u istom standardu (ili u odvojenim standardima ako je potrebno). Takve varijacije su često potrebne konstruktorima, korisnicima i potrošačima zbog određenih ciljeva ili ekonomskih razloga;
 - kada su u pitanju varijacije treba imati na umu da ovaj pristup ne odgovara standardima koji se odnose na bezbednost i zaštitu ljudi i okoline;
 - ne treba uključivati u standarde zahteve u odnosu na proizvodne postupke, osim ako je moguće na odgovarajući način specificirati proizvod bez toga;
 - metode ispitivanja treba da budu usklađene sa ciljevima standarda, da su objektivne, sažete i tačne i da daju takve rezultate koji se mogu upoređivati; one se moraju jasno identifikovati.
- Neobično je značajno da se preporuča da se, u posebnom dokumentu, definišu postupci ocenjivanja saobraznosti (pomoću postupka uzorkovanja) i kontrola proizvodnog postupka.

OVLAŠĆENE ORGANIZACIJE U SISTEMU ATESTIRANJA

Ovlašćene organizacije predstavljaju jedan od značajnih elemenata u strukturi sistema atestiranja i njegovom funkcionisanju, jer obuhvataju više sistemskih rešenja od kojih zavisi efikasnost sistema i njegova kompatibilnost sa međunarodnim sistemom atestiranja. One moraju biti nezavisne, neutralne i objektivne. Zbog toga se ovlašćene

organizacije moraju kompleksno posmatrati, iz sledećih razloga:

a) Postupak ovlašćivanja i status ovlašćenih organizacija podrazumeva definisanje: osnovnih ciljeva sistema, metodologije sprovođenja postupka ovlašćivanja, status ovlašćenih organizacija u okviru pravnog sistema, finansijske strukture, nadzora nad radom ovlašćenih organizacija, korektivnih akcija i sankcija.

b) Analizom međunarodnih i nacionalnih sistema atestiranja došlo se do zaključka da nisu postojali do danas jedinstvena definicija i potpuna rešenja postupka ovlašćivanja. Osnovne karakteristike usvojenih postupaka ovlašćivanja su: uopštenost kriterijuma, sloboda u donošenju odluka o ovlašćivanju, mogućnosti diskriminacije itd.

c) Da bi se olakšalo i ubrzalo međusobno priznavanje rezultata ispitivanja i dokumenata u međunarodnom prometu robe zajedničkim radom ISO, ILAC, ECE, IEC i GATT pripremljeni su osnovni dokumenti koji će omogućiti unificiranje kriterijuma i postupaka ovlašćivanja. Uzimajući u obzir navedene činjenice pri sagledavanju statusa ovlašćenih organizacija u sistemu atestiranja neophodno je izvršiti analizu sadašnje koncepcije, dosadašnjeg iskustva i predloženih rešenja ISO i ILAC.

VRSTE SISTEMA ATESTIRANJA

Sistemi atestiranja mogu varirati u odnosu na vrste proizvoda, vrste proizvodnih postupaka, potrebe zainteresovanih, stepena pouzdanosti i zakonodavnih uslova. Prilikom izabrani sistem atestiranja može pružiti maksimalnu garanciju da je proizvod izrađen pod adekvatnim uslovima i da je saobrazan tehničkim, komercijalnim, pravnim i opšte društvenim zahtevima.

Danas su u praksi poznati sledeći sistemi atestiranja:

Sistem br. 1 Ispitivanje tipa

Sistem br. 2 Ispitivanje tipa koje obuhvata kasniji nadzor kroz kontrolno ispitivanje uzoraka sa tržišta

Sistem br. 3 Ispitivanje tipa koje obuhvata kasniji nadzor kroz kontrolno ispitivanje uzoraka iz fabrike

Sistem br. 4 Ispitivanje tipa koje obuhvata kasniji nadzor kroz kontrolno ispitivanje uzoraka sa tržišta i iz fabrike

Sistem br. 5 Ispitivanje tipa uz ocenu i prihvatanje fabričke kontrole kvaliteta prećeno nadzorom fabričke kontrole kvaliteta i ispitivanjem uzoraka sa tržišta i iz fabrike

Sistem br. 6 Ocenjivanje fabričke kontrole i njeno prihvatanje

Sistem br. 7 Ispitivanje serije

Sistem br. 8 100 % ispitivanje

Lako je uočiti da sisteme od 1 do 5 prati logičan red napredovanja i da svaki počinje sa ispitivanjem tipa. S druge strane, sistemi 6, 7 i 8 nemaju međusobne veze

kao ni veze sa sistemima od 1 do 5. Svaki od njih je poseban sistem.

OSNOVNI PRINCIPI SISTEMA ATESTIRANJA

Postojanje sve većeg broja međunarodnih i nacionalnih sistema atestiranja, koji mogu da prerastu u svojevrsne tehničke barijere, ubrzalo je donošenje odluke o potrebi unificiranja opštih pravila sistema atestiranja. Na taj način bi nacionalni sistemi funkcionisali na isti način i bili bi međusobno kompatibilni što bi automatski, dovelo do formiranja zajedničkog međunarodnog sistema atestiranja. U tom cilju su ISO i IEC pripremili Uputstvo 28 „Opšta pravila za model sistema atestiranja proizvoda preko treće strane“ (Guide 28 — General rules for a model third-party certification system for product).

Da bi se omogućilo što kompleksnije sagledavanje osnovnih principa sistema atestiranja, ISO i IEC su izvršili analizu svih 8 navedenih sistema atestiranja i istovremeno su razmotrili praktično funkcionisanje ovih sistema kao i iskustvo u njihovom sprovođenju.

Nakon ovih analiza i razmatranja zaključeno je da bi sistem broj 5 koji je najkompleksniji i najpouzdaniji trebalo da predstavlja osnovu za razvoj nacionalnih sistema atestiranja. Osim toga ovaj sistem se danas široko primenjuje u većini zemalja koje imaju razvijene sisteme standardizacije i atestiranja.

Osnovni principi predloženog modela sistema atestiranja prema Uputstvu 28 su:

1. Početno ispitivanje odnosno ispitivanje tipa proizvoda
2. Ocena sistema kojim proizvođač obezbeđuje kvalitet i njegovo prihvatanje
3. Izdavanje odobrenja proizvođaču za korišćenje atesta o saobraznosti ili znaka saobraznosti
4. Nadzor nad sistemom kojim proizvođač obezbeđuje kvalitet, i ispitivanje uzoraka iz proizvodnje i sa tržišta.
5. Identifikacija saobraznosti može se vršiti atestom o saobraznosti ili znakom saobraznosti
6. Organizacija koja upravlja sistemom atestiranja na nacionalnom nivou treba da ima ispitnu laboratoriju sa odgovarajućom opremom i kadrovima za ispitivanje tipa proizvoda i ispitivanje uzoraka iz proizvodnje i sa tržišta. Ukoliko organizacija koja upravlja sistemom atestiranja na nacionalnom nivou nema mogućnosti za vršenje takvih ispitivanja ona može ovlastiti druge organizacije koje poseduju potrebnu opremu i kadrove u skladu sa pravilima sistema.
7. Finansijska konstrukcija.

Pored Uputstva 28 koje definiše opšta pravila sistema atestiranja preko treće strane bilo je neophodno pripremiti i dodatna uputstva da bi se definisali i ostali organizacio-

ni elementi i postupci kojima se zaokružuje sistem atestiranja. Do sada su urađena sledeća uputstva:

ISO/IEC Uputstvo 2 — Opšti pojmovi i njihove definicije koji se odnose na standardizaciju i atestiranje

ISO Uputstvo 7 — Zahtevi u odnosu na standarde koji odgovaraju za atestiranje proizvoda

ISO/IEC Uputstvo 16 — Kodeks principa sistema atestiranja preko treće strane i odgovarajući standardi

ISO/IEC Uputstvo 23 — Metode koje utvrđuju saobraznost standardima za sisteme atestiranja preko treće strane

ISO Uputstvo 24 — Smernice za organizaciju koja upravlja sistemom atestiranja u odnosu na prihvatanje organizacija za ispitivanje i kontrolu

ISO/IEC Uputstvo 25 — Opšti zahtevi u odnosu na tehničku podobnost laboratorija za ispitivanje

ISO/IEC Uputstvo 27 — Smernice za korektivne akcije koje treba da preduzme organizacija koja upravlja sistemom atestiranja u slučajevima nepravilnog korišćenja znaka saobraznosti na proizvodu ili u slučaju da je taj proizvod bio uzrok štete ili je ugrozio korisnika

ISO Uputstvo 35 — Atestiranje referentnih materijala — Opšti i statistički principi

ISO/IEC Uputstvo 38 — Opšti zahtevi u odnosu na priznavanje ispitnih laboratorija

ISO/IEC Uputstvo 39 — Opšti zahtevi u odnosu na priznavanje kontrolnih organizacija

ISO/IEC Uputstvo 40 — Opšti zahtevi u odnosu na organizacije koje upravljaju sistemom atestiranja

ISO/IEC Uputstvo 42 — Smernice za postupni razvoj međunarodnog sistema atestiranja

ISO/IEC Uputstvo 43 — Razvoj i sprovođenje postupaka paralelnih ispitivanja.

UPUTSTVO 28

Opšta pravila za model sistema atestiranja preko treće strane

Osnovu ovog uputstva čine principi i postupci dva navedena sistema atestiranja: sistem 1 — „Ispitivanje tipa“ i sistem 5 — „Ispitivanje tipa uz ocenu i prihvatanje fabričke kontrole kvaliteta koje prate nadzor fabričke kontrole kvaliteta i ispitivanje uzoraka sa tržišta i iz fabrike. U daljem tekstu će ukratko biti izloženi principi i postupci ova dva sistema. Detaljniji opisi oba ova sistema dati su u publikaciji „Atestiranje — principi i praksa“.

SISTEM 1. „ISPITIVANJE TIPAA“

Iako je ispitivanje tipa proizvoda svrstano u sistem i mada neke nacionalne organizacije za standardizaciju daju odobrenje za korišćenje znaka saobraznosti — kao i mi — mišljenje je da to i nije pravi sistem. Međutim, atestiranje

tipa je bitno ne samo za razumevanje celokupne koncepcije atestiranja nego i drugih sistema atestiranja.

Opis: Ispitivanje tipa je postupak prema kome se uzorak proizvoda ispituje prema propisanoj metodi ispitivanja da bi se utvrdila saobraznost sa standardom.

SISTEM 5. „ISPITIVANJE TIPAA UZ OCENU PRIHVATANJA FABRIČKE KONTROLE KVALITETA KOJE PRATE NADZOR FABRIČKE KONTROLE KVALITETA I ISPITIVANJE UZORAKA IZ FABRIKE I SA TRŽIŠTA

Opis: Sistem je baziran na ispitivanju tipa sa ocenom i odobravanjem sistema kontrole kvaliteta proizvođača koje prate redovan nadzor fabričke kontrole kvaliteta i kontrolno ispitivanje uzoraka sa tržišta i iz fabrike.

Elementi ovog sistema atestiranja su sledeći:

1. OSNOVNI USLOVI

Osnovni uslov za dobijanje odobrenja za korišćenje atesta saobraznosti ili znaka saobraznosti je da podnosilac zahteva prihvati opšta pravila i posebna pravila za određeni proizvod, i da će atest o saobraznosti ili znak saobraznosti koristiti samo za one proizvode za koje je dobio odobrenje i koji su saobrazni sa odgovarajućim standardom. Neophodno je napomenuti da se za svaki proizvod pripremaju i posebna pravila atestiranja (šeme).

2. PODNOŠENJE ZAHTEVA

Podnošenje zahteva vrši se na specijalnom formularu organizacije koja upravlja sistemom. Zahtev se može odnositi samo na određeni proizvod ili grupu proizvoda koji su obuhvaćeni šemom atestiranja i njenim specifičnim pravilima. Zahtev se odnosi takođe na proizvode samo iz jedne fabrike. Organizacija koja upravlja sistemom će, nakon kompletiranja potrebne dokumentacije i novčanog depozita (ako je to u skladu sa finansijskom konstrukcijom sistema), dostaviti sve potrebne informacije podnosiocu zahteva u vezi sa daljim postupkom.

3. POČETNA KONTROLA FABRIKE I SISTEMA OBEZBEĐENJA KVALITETA I POČETNO ISPITIVANJE TIPAA PROIZVODA.

3.1 Opšti principi

Ukoliko se prihvati zahtev, organizacija, koja upravlja sistemom, sklapa sporazum sa podnosiocem zahteva, koji se odnosi na početnu kontrolu, u skladu sa pravilima sistema. Organizacija koja upravlja sistemom odgovorna je za postupak atestiranja od početnog ispitivanja i kontrole, preko ocenjivanja sistema obezbeđenja kvaliteta do

sprovedenja nadzora. Podnosilac zahteva treba da bude informisan o rezultatima početne kontrole i ispitivanja. Ako organizacija, koja upravlja sistemom, nije zadovoljna rezultatima početne kontrole ona obaveštava podnosioca zahteva o svim nedostacima. Podnosilac zahteva može da preduzme akcije da ukloni nedostatke u određenom vremenskom periodu i u tom slučaju organizacija, koja upravlja sistemom, može ponoviti samo neophodne kontrolne postupake i ispitivanja. U suprotnom zahtev se odbija.

Ponovna kontrola u slučaju podnošenja zahteva za isti proizvod nije neophodna.

3.2 Ocena sistema obezbeđenja kvaliteta proizvođača

Ocenjivanje sistema obezbeđenja kvaliteta je deo početne kontrole. Ono treba da bude u skladu sa specifičnim pravilima sistema koja se odnose na dati proizvod.

Svi podaci, koji se odnose na funkcionisanje sistema obezbeđenja kvaliteta proizvođača, moraju biti stavljeni na raspolaganje organizaciji koja upravlja sistemom.

Cilj početne kontrole je da utvrdi da li je fabrika sposobna da kontinualno proizvodi proizvode saobrazne standardima. Bitan element u ovoj oceni je sistem fabričke kontrole kvaliteta, mada se bez korektnog stava rukovodstva fabrike u odnosu na kvalitet proizvoda nijedan sistem kontrole kvaliteta ne može smatrati pouzdanim.

Početna kontrola obuhvata:

- osoblje i njegove zadatke kao i status kontrole kvaliteta proizvođača
 - metode i postupke kontrole uopšte i dokumentaciju
 - opremu za ispitivanje
 - kontrolu kvaliteta nabavljenih materijala, komponenta i usluga. (Prijemnu kontrolu)
 - identifikaciju serije i njenu kontrolu
 - mesto odbačenih proizvoda nakon kontrole
 - označavanje proizvoda
 - postupke za prilagođavanje proizvoda i proizvodnje
 - internu dokumentaciju, uključujući izveštaj o ispitivanju, izveštaj o proizvodnji, atest o materijalima, reklamacije itd.
 - raspoloživost tehničkih zahteva u odnosu na proizvode npr. standarde, šemu nadzora i kontrole, priručnike o kvalitetu i druge bitne dokumente za kontrolu fabrike
 - stav rukovodstva fabrike prema kontroli kvaliteta posebno prema predloženoj šemi kontrole.
- Svi ovi elementi su bitni za rad pouzdanog sistema kontrole kvaliteta, mada mogu postojati razlike koje zavise od proizvodnog procesa, obima proizvodnje i tipa proizvoda. Ipak, nije moguće uspostaviti uvek idealan sistem kontrole kvaliteta koji bi bio primenljiv u svim situacijama, a ne bi bilo ni praktično ni poželjno za organizaciju, koja upravlja sistemom, da insistira da proizvođači istog proizvoda primene identičan sistem.

Proizvođač mora da reši pitanje odgovornosti u sistemu obezbeđenja kvaliteta imenujući odgovorne stručnjake za kontakte sa organizacijom koja upravlja sistemom atestiranja.

3.3 Početno ispitivanje odnosno ispitivanje tipa

Ispitivanje tipa podrazumeva ispitivanje proizvoda prema svim zahtevima standarda i čini drugu osnovu ovog oblika atestiranja.

3.3.1 Izbor uzoraka

Nasumice uzete uzorke za ispitivanje tipa mogu da biraju predstavnici organizacije koja upravlja sistemom u toku inicijalne kontrole ili se mogu prihvatiti uzorci koji su dostavljeni od strane proizvođača, tako da se ispitivanje tipa može vršiti u toku ili zajedno sa inicijalnom kontrolom. Ukoliko je prihvaćen ovaj drugi način, neophodno je proveriti da li je podneti uzorak za ispitivanje tipičan predstavnik proizvodnje. Svrha ovog je da se osigura da odabrani uzorci predstavljaju mogućnosti proizvođača i da se mogu sigurno identifikovati.

Proizvođač često ne želi da započne proizvodnju dok ne dobije odobrenje. U tim slučajevima ispitivanje se može obaviti na uzorcima prototipova, a nastavlja se neposredno posle početka proizvodnje daljim posetama fabrici u toku kojih se odabiraju uzorci za ispitivanje.

Broj uzoraka koji se zahteva za sprovođenje svih ispitivanja može da bude naveden u standardu. U svakom slučaju treba voditi računa da uzorak bude predstavnik proizvodnje kao i o tome da postoji mogućnost bitne promene koja može nastati zbog metode ispitivanja. Organizacija koja upravlja sistemom odlučuje o optimalnom broju uzoraka koji je neophodan za ostvarivanje potrebnog stepena sigurnosti.

3.3.2 Sprovođenje početnog ispitivanja odnosno ispitivanja tipa

U principu, ispitivanje tipa normalno treba da obavi organizacija koja upravlja sistemom ili od nje ovlašćena organizacija u skladu sa pravilima sistema. Ovaj postupak ne daje samo bitne informacije o saobraznosti karakteristika proizvoda sa standardima nego je takođe koristan za proveru tačnosti opreme i metoda proizvođača. Međutim, zbog veličine određenog proizvoda, ili zbog nedostatka odgovarajuće opreme za ispitivanje u ovlašćenoj organizaciji biće neophodno da se neka ispitivanja obave uz pomoć opreme proizvođača. U ovom slučaju, sve vrste ispitivanja, uključujući i tačnost opreme proizvođača, treba da budu pod nadzorom predstavnika organizacije koja upravlja sistemom ili od nje ovlašćene organizacije. Ovaj alternativni postupak ne treba da

se koristi za atestiranje tipa izuzev ako nema druge mogućnosti. Postupci, i gde je neophodno i oprema za ispitivanje tipa treba da budu opisani u standardu, a oprema koja se koristi mora da bude baždarena u odgovarajućim intervalima i pravilno održavana.

Ako se za vreme ispitivanja utvrdi da proizvod ne zadovoljava zahteve standarda potrebno je o tome obavestiti proizvođača. Da bi se uštedelo na troškovima proizvođač može da izrazi želju da se prekinu ispitivanja u toj fazi, mada se može desiti da proizvod ima grešaka i u daljim elementima čime modifikacija proizvoda može biti neadekvatna.

3.3.3 Izveštaj o ispitivanju

Često se koriste različite forme izveštaja ali u svim slučajevima potrebno je da ti izveštaji budu racionalni. Osnovo je da izveštaj treba da jasno identifikuje proizvod koji se ispituje, ispitivanja koja su sprovedena, dobijene rezultate i ocenu da li je uzorak zadovoljio sve zahteve ispitivanja. Izveštaj treba da uključi zbir rezultata koji treba da sadrže saopštenje o saobraznosti uzoraka sa standardom. Izveštaj treba poslati organizaciji koja upravlja sistemom, koja će ga oceniti a zatim kopiju uputiti proizvođaču.

4 IZDAVANJE ODOBRENJA

Organizacija koja upravlja sistemom će nakon sprovedenih predviđenih postupaka, u skladu sa opštim i posebnim pravilima, sklopiti sporazum sa proizvođačem i izdati mu odobrenje da može koristiti atest o saobraznosti ili znak saobraznosti. Sporazum i ovlašćenje moraju da budu u skladu sa pravilima sistema.

5. PROŠIRENJE ODOBRENJA

Proizvođač može tražiti odobrenje za nove tipove i modele proizvoda koji su izrađeni u istoj fabrici i prema istim standardima. U tom slučaju organizacija koja upravlja sistemom može odlučiti da ne sprovede postupak kontrole proizvođača ali bi trebalo da obavi ispitivanje uzorka. Ukoliko rezultati ispitivanja odgovaraju zahtevima standarda može se izdati odobrenje. Za proizvode iz iste fabrike izrađene prema drugim standardima ili za iste proizvode iz drugih fabrika neophodno je sprovesti ponovo ceo postupak iz tačke 3.

6. NADZOR

Organizacija koja upravlja sistemom vrši kontrolni nadzor u skladu sa posebnim pravilima sistema. Nadzor može vršiti i organizacija koju je ona ovlastila u skladu sa pravilima sistema. Nosioca ovlašćenja treba informisati o rezultatima nadzora.

Ukoliko u toku proizvodnje nosilac ovlašćenja izvrši promene na proizvodu ili sistemu obezbeđenja kvaliteta koje mogu uticati na saobraznost sa standardom isti mora obavestiti organizaciju koja upravlja sistemom atestiranja o tome, a organizacija će, u skladu s tim, doneti odgovarajuću odluku. Do donošenja odluke proizvođač ne može koristiti prednosti koje mu pruža ovlašćenje.

7. KORIŠĆENJE ZNAKA SAOBRAZNOSTI I OZNAČAVANJE PROIZVODA

7.1 U slučajevima gde sistem predviđa upotrebu znaka saobraznosti postupak označavanja proizvoda mora biti u skladu sa ISO/IEC Uputstvom 23 – pri tome, znak saobraznosti mora da bude:

- zakonski regulisan i zaštićen
- konstruisan i označen na takav način koji će onemogućiti bilo kakvu zabunu
- neprenosiv sa proizvoda na proizvod
- lako nanosiv na što veći broj različitih proizvoda a ako to nije moguće da se može nanositi i na pakovanje.

7.2 Označavanje proizvoda

U izvesnim slučajevima uz znak saobraznosti mogu se nanostiti i drugi znakovi kao što su:

- ime organizacije koja upravlja sistemom (npr. BSI itd)
- klasa proizvoda
- oznaka odgovarajućeg standarda

Opšti je princip da se sva dodatna označavanja moraju regulisati posebnim pravilima atestiranja proizvoda.

8. PUBLICITET

Nosilac ovlašćenja ima pravo na publicitet tj. da obavesti javnost da je nosilac znaka saobraznosti i atesta o saobraznosti. Pri tome mora biti oprezan da ne dovede krajnjeg kupca u zabunu ako ne pravi dovoljno jasnu razliku između atestiranih i neatestiranih proizvoda.

Ukoliko proizvođač želi da objavi deo izveštaja o ispitivanju svoga proizvoda on mora dobiti saglasnost organizacije koja upravlja sistemom atestiranja.

9. POVERLJIVOST

Organizacija koja upravlja sistemom dužna je da drži u tajnosti sve informacije kojima raspolaže u toku postupka atestiranja.

10. ZLOUPOTREBA ATESTA O SAOBRAZNOSTI ILI ZNAKA SAOBRAZNOSTI

Organizacija koja upravlja sistemom atestiranja treba da ima program kontrole, koji je sastavni deo opšteg programa kontrole, koji se odnosi na zloupotrebu atesta ili zna-

ka o saobraznosti. Program mora, osim toga, da sadrži i pregled korektivnih akcija koje se u tim slučajevima preduzimaju.

11. SUSPENZIJA ODOBRENJA ZA PROIZVODE

Odobrenje da proizvod može biti suspendovan za određen vremenski period može se dati u sledećim slučajevima:

- ako je nadzorom utvrđena nesaobraznost proizvoda ali je nesaobraznost proizvoda takve prirode da ne povlači trajno oduzimanje ovlašćenja;
- ako se nepravilno koristi atest o saobraznosti ili znak o saobraznosti;
- ako se proizvođač ne pridržava pravila i postupaka predviđenih sistemom atestiranja.

Suspenzija se može doneti u sporazumu sa proizvođačem ukoliko u tom periodu proizvođač prekida proizvodnju tog proizvoda ili iz drugih razloga koje proizvođač navede.

Nakon perioda suspenzije, organizacija koja upravlja sistemom proveriće da li su sprovedene neophodne korektivne akcije koje je ona predložila.

12. ODUZIMANJE ODOBRENJA

12.1 Odobrenje može biti oduzeto u sledećim slučajevima:

- ako je nadzorom utvrđena nesaobraznost proizvoda koja je ozbiljnije prirode;
- ako nosilac ovlašćenja nije ispunio finansijske obaveze
- ako je učinjen prekršaj u odnosu na ugovor o ovlašćenju;
- ako su pokrenute neadekvatne mere koje su predložene nakon suspenzije.

O oduzimanju odobrenja proizvođač se pismeno obaveštava. Nosilac ovlašćenja ima pravo na podnošenje žalbe koju organizacija koja upravlja sistemom, može ili ne, nakon razmatranja, usvojiti.

12.2 Ugovor o ovlašćenju može se raskinuti u slučajevima kada:

- nosilac ovlašćenja ne želi da produži ugovor
- dođe do izmene pravila ili standarda koji ne mogu osigurati saobraznost
- prestane proizvodnja odgovarajućih proizvoda.

13. KOREKTIVNE AKCIJE

U slučaju zloupotrebe atesta o saobraznosti ili znaka saobraznosti treba preduzeti korektivne akcije u cilju njio-

ve zaštite a koje su u skladu sa pravilima sistema atestiranja.

14. SPROVOĐENJE IZMENA IZ STANDARDA

Datum stupanja na snagu modifikacije standarda mora objaviti kontrolna organizacija koja upravlja sistemom atestiranja a svi nosioci odobrenja moraju biti obavješteni na vreme.

15. ODGOVORNOST

Odgovornost za proizvod koja se odnosi na organizaciju, koja upravlja sistemom atestiranja, i proizvođače mora biti u skladu sa pravnim sistemom zemlje.

16. REŠAVANJE SPORA

U slučaju spora organizacija, koja upravlja sistemom atestiranja, treba da ima utvrđeni postupak rešavanja spornih pitanja.

17. FINANSIJSKA KONSTRUKCIJA SISTEMA

Sistem mora da ima utvrđenu finansijsku konstrukciju u skladu sa opštim i posebnim pravilima sistema.

Dosadašnja iskustva u sprovođenju sistema atestiranja

Sistem atestiranja koji se danas sprovodi u SFRJ utvrđen je Zakonom o standardizaciji iz 1977. godine i dopunama iz 1980. godine. Njegovo praktično funkcionisanje počelo je pre 6 godina. U ovom periodu doneta je 21 naredba o obaveznom atestiranju proizvoda odnosno grupe proizvoda i ovlašćeno je 69 OUR-a. Period od 6 godina može biti dovoljan da se načini uporedna analiza našeg sistema atestiranja i stečenog iskustva u njegovom sprovođenju sa koncepcijom atestiranja koja je prihvaćena na međunarodnom nivou.

Pri tome je neophodno imati u vidu sledeće činjenice:

1. Kada je stvarana koncepcija sistema atestiranja naša iskustva u ovoj oblasti bila su relativno skromna i veoma različita od oblasti do oblasti.
2. Međunarodno iskustvo u ovoj oblasti bilo je takođe neujednačeno, a međunarodne organizacije koje se bave ovom problematikom nisu imale identična pravila, principe i postupke.
3. Standardizacija i standardi na nivou SFRJ nisu pružili čvrstu osnovu za uspostavljanje sistema atestiranja.
4. Mogućnosti naših proizvođača za uključivanje u sistem atestiranja nisu bile u dovoljnoj meri sagledane. Na početku, većina proizvođača je bila protiv naredbi o obaveznom atestiranju svojih proizvoda, iako one nisu ništa

novo donele u pogledu kriterijuma koji su već bili utvrđeni u standardima.

5. Predviđeni period od 2 godine za početak funkcionisanja sistema atestiranja bio je veoma kratak za neophodne pripreme organizacije Zavoda, za nalaženje pravnih rešenja koja se odnose na sprovođenje sistema atestiranja i drugih praktičnih rešenja ostalih elemenata sistema.

Međutim, postignuti rezultati u toku sprovođenja sistema su veoma značajni. Pre svega atestiranjem je, kao disciplini dat adekvatan status i uveden je red u ovoj oblasti. Argumenti koji govore tome u prilog mogu se prikazati i obrazložiti na više načina.

Ukratko prikazani rezultati su:

a) za jedan broj proizvoda olakšan je plasman na domaćem i međunarodnom tržištu (priznavanjem atesta) jer je poboljšan kvalitet proizvoda;

b) veliki broj uvoznih proizvoda obuhvaćen je atestiranjem čime je u znatnoj meri izvršena zaštita ekonomskih interesa zemlje (vuna, pamuk, juta, električni aparati i dr.);

c) atestiranjem je obuhvaćena većina proizvoda koji utiču na bezbednost i zaštitu ljudi (S-zaštita, električni aparati, građevinski materijali, plinske boce, užad za rudarska postrojenja i dr.);

d) Potrošačima je olakšan izbor proizvoda;

e) Omogućena je korekcija većeg broja standarda.

Koncepcijski gledano, osnovni principi našeg sistema i sistema prihvaćenog na međunarodnom nivou imaju znatne sličnosti ali i razlike.

Ako uporedimo principe atestiranja prihvaćene na međunarodnom nivou:

1. Ispitivanje tipa proizvoda u nezavisnoj i neutralnoj organizaciji,

2. ocena sistema obezbeđenja kvaliteta od strane proizvođača i njegovo prihvatanje,

3. izdavanje odobrenja proizvođaču za korišćenje atesta o saobraznosti ili znaka saobraznosti,

4. nadzor nad sistemom obezbeđenja kvaliteta proizvođača,

5. ispitivanje uzoraka iz proizvodnje i sa tržišta, i principe našeg sistema može se zaključiti sledeće:

a) za atestiranje određenih proizvoda (cement, S-zaštita, prefabrikovani elementi od ćelijastog betona) ovi principi su manje – više primenjivani. Iako direktno nisu primenjivani, za indirektno – u skladu sa propisanim postupkom – maksimalno su korišćeni rezultati ispitivanja kontrole kvaliteta proizvođača;

b) za druge proizvode bili su primenjivani u skladu sa standardom A.K2.003 postupci ispitivanja za atestiranje i znak kvaliteta, principi ostalih sistema atestiranja, pre svega sistema 1, 3 i 4. Međutim, ispitivanje tipa za većinu proizvoda nije vršeno u nezavisnoj i neutralnoj organizaciji, niti su bili primenjivani principi 2, 3, 5 i 4.

ZAKLJUČAK

Na osnovu izloženog može se zaključiti:

1. Dosadašnji sistem atestiranja i iskustvo na njegovom sprovođenju predstavljaju veoma solidnu osnovu na koju se mogu nadgraditi principi sistema atestiranja prihvaćeni na međunarodnom nivou.

2. Principi prihvaćeni na međunarodnom nivou težište sistema atestiranja prenose na proizvođače, tamo gde se kvalitet stvara i najkompletnije kontroliše.

3. Međunarodni sporazumi i ugovori koji se sprovode ili koji će se sprovoditi u SFRJ imaju za osnovu ove principe.

4. Međunarodni sistem atestiranja, u čije smo uključene veoma zainteresovani kao i u nacionalne sisteme većine zemalja, baziraju se takođe na ovim principima.

5. Sprovođenje sistema atestiranja ne bi trebalo da bude samo stvar Zavoda i organizacija udruženog rada koje su uključene u sistem. Prednosti sistema atestiranja moraju da budu praktično realizovane: pravo na veću cenu, manji porez itd.

I na kraju, kvalitet zajedno sa produktivnošću i efektivnom cenom predstavlja uspeh i u većini slučajeva i egzistenciju industrije svake zemlje. U današnjim uslovima međunarodnog tržišta i konkurencije, kvalitet i kvalitetni proizvodi nisu više luksuz. To je način opstanka.

međunarodna i regionalna standardizacija

ENERGETSKI RESURSI I RACIONALNO KORIŠĆENJE ENERGIJE

Komiteta za planiranje ISO-a – PLACO je u 1980. godini formirao tehničku savetodavnu grupu ISO/TAG 3 sa zadatkom da planira i koordinira rad ISO-a u oblasti energetskih resursa i racionalnog korišćenja energije a u cilju utvrđivanja potreba standardizacije ove materije. Rezultati rada ove grupe su dostavljeni nekim tehničkim Komitetima ISO-a kao preporuke u odnosu na pitanja koja treba da budu razmatrana u vezi sa standardizacijom ove oblasti.

U početku rada ISO/TAG 3 je došao do zaključka da je potrebno da se prioritetno utvrde pojmovi i definicije, međunarodno standardizovani, koji bi se koristili za identifikaciju energetskih sistema, oblast za koju ne postoji tehnički komitet ISO-a. Zbog toga je radna grupa u direktnoj saradnji sa Svetskom konferencijom za energiju (CME) pripremila osnovni dokumenat i upitnik (u prilogu) koje je PLACO usvojio s tim da se dostave svim članovima ISO-a.

Objavljujemo ovaj osnovni dokumenat i upitnik u cilju upoznavanja i uključivanja svih zainteresovanih u ovu aktivnost koju ocenjujemo veoma značajnom za dalji rad na standardizaciji u oblasti energetike.

Da bi Savezni zavod za standardizaciju mogao pravovremeno da objedini mišljenja u vezi sa upitnikom i dostavi ih ISO-u potrebno je da zainteresovane organizacije dostave ovom Zavodu svoje predloge i sugestije, posebno u pogledu pitanja sadržanih u upitniku, najkasnije do 15. septembar ove godine.

Sadržaj

Deo I: Uvod

Deo II: Pojmovi i osnovne definicije

Deo III: Upitnik

DEO I: UVOD

Energetska kriza 1970-tih godina dovela je do saznanja da su resursi konvencionalnih fosilnih goriva ograničeni. Zbog toga je značajna pažnja posvećena racionalnom iskorišćenju energije i pravilima upravljanja energijom da bi se što bolje iskoristili raspoloživi resursi. Paralelno čine se naponi da se uvede korišćenje novih vidova obnovljivih energija.

Danas je prisutna želja da se upoređuju prednosti u pogledu izbora vida energije, koji se međusobno veoma razlikuju, ali je to vrlo složen problem kako na to ukazuje sadašnja diskusija o nuklearnoj energiji, električnom gre-

janju, kombinovanoj proizvodnji toplote i energije, raznim novim izvorima energije, obnovljivim i neobnovljivim, kao i u diskusiji o uvođenju odgovarajuće ravnoteže između proizvodnje i racionalnog iskorišćenja energije.

Ekonomski poređenja nisu uvek moguća jer nisu poznate buduće cene goriva i opreme. Zbog toga je analiza u oblasti energetike jedino sredstvo za pravljenje upoređenja. Ipak ova vrsta analize je otežana zbog nepostojanja osnovnih pojmova i zajedničkih definicija koje su neophodne za opisivanje energetskih sistema i čak ako se ovi pojmovi i definicije i ustanove po pojedinim oblastima oni se razlikuju od oblasti do oblasti.

Ovaj aspekt je uzrokovao otežan dijalog između različitih grupa, i u većini slučajeva polarizaciju debate. To je za žaljenje ne samo sa intelektualne tačke gledišta, već i stoga što je to dovelo do bitnih finansijskih gubitaka, pošto nesporazumi dovode do pogrešnih odluka a mnogo potrebnih odluka je bilo odloženo.

Zato postoji urgentna potreba za utvrđivanjem pojmova i definicija, kao i za metodom koja bi dala kriterijume za upoređivanje.

Mnogo posla je urađeno i još se radi u drugim međunarodnim organizacijama i u mnogim tehničkim komitetima ISO-a. Istraživanje svih termina korišćenih u ovoj oblasti sprovedeno je od strane Svetske konferencije za energiju (CME) i rezultati prvog dela ovog istraživanja su objavljeni. Drugi deo će biti objavljen u toku 1985. godine. Međutim, CME nije pokušala da da standardizovane definicije za različite termine i pojmove.

ISO tehnička savetodavna grupa (TAG 3) smatra da je ustanovljavanje sistematskih i standardizovanih definicija osnovnih pojmova koji se koriste da se opišu energetski sistemi, prioritetno, a ovaj dokumenat treba da služi kao osnova za to. On sadrži upitnik i odgovori na njega će biti baza preporuke, koju će TAG 3 dati PLACO-u o tome kako ISO treba da postupa po ovom predmetu.

DEO II: OSNOVNI POJMOVI I DEFINICIJE

1. Pojam „energija“

Pojam „energija“ ima više različitih značenja, uključujući tu i psihologiju, oblast koja se ovde ne razmatra.

1.1 Izraz energija koji se koristi u čisto fizičkom smislu, ovde u ovom dokumentu se naziva „energija“ (1.1).

Primeri:

- količina toplote koja je potrebna da se temperatura određene količine vode podigne od 10 do 30 °C;
- kinetička energija čestice date mase i brzine;
- potencijalna energija naelektrisane čestice u stacionarnom električnom polju.

Pojam energije u smislu različitih fizičkih veličina je razmatran u ISO 31.

1.2 Pojam energije u ekonomskom smislu, ovde se naziva „energija (1.2)”

Energija u ovom smislu je pojam koji se koristi da se definiše i imenuje korpa dobara i da se uporede i sakupe sastavni delovi korpe. Primeri industrijskih proizvoda u korpi su ugalj, mazut, prirodan gas i električna energija.

Energija (1.2) je analogna drugim korpana dobara takvim kao što su mlečni proizvodi, povrće, alkoholna pića ili metali. Suprotno energiji (1.1), energija (1.2) može biti proizvedena i potrošena. Dalje uskladištenje energije ima različito značenje prema tome da li se ono odnosi na energiju (1.1) ili energiju (1.2).

Ukupna energija (1.2) je samo mali deo (reda veličine 10^{-5} do 10^{-4}) ukupne emisije energije sunca koja pada na našu planetu.

Jedinice mera za energiju (1.2) razmatraju se u daljem tekstu.

2. Energija (1.2)

2.1 Sadržaj korpe

Sastav korpe energije (1.2) je proizvoljan i mora biti definisan konvencijama. Danas su te konvencije često nedefinisane i razlikuju se od slučaja do slučaja.

Postoji opšti sporazum da sledeće stavke treba da budu uključene u energiju (1.2): ugalj, mazut, prirodan gas, električna energija. Postoji, takođe opšta saglasnost da sadržaj energije u hrani ne treba da bude uključen u energiju (1.2). Međutim, ima mnogo proizvoda koji mogu ili ne moraju biti uključeni. Takvi su na primer:

- energetska upotreba nekomercijalnih dobara: nekomercijalno drvo za sagorevanje, različiti nekomercijalni otpadni proizvodi, mišićni rad ljudi i životinja, energija koja se izvlači iz prirodnih rezervoara (npr. pomoću toplotnih pumpi);
- neenergetska upotreba energetskih dobara: ulja za podmazivanje, hemikalije (npr. za proizvodnju plastičnih masa), metalurški ugalj;
- unutrašnja energija, uglavnom u industriji: otpadne vode, različiti otpadni proizvodi, otpadna toplota, toplota koja nastaje u industrijskim procesima (npr. pri proizvodnji čelika i aluminijuma);
- energetska upotreba neenergetskih materijala:

racionalno iskorišćenje energije reciklažom. Otpadni materijali nakon reciklaže mogu biti, npr. gvožđe, čelik, staklo i hartija, spaljivanje otpadaka.

2.2 Struktura korpe

Kao i druge korpe dobara, energija (1.2) sadrži elemente na različitim stepenima rafinacije koji su postignuti sukcesivnim transformacijama, npr. toplotni sadržaj uglja može biti korišćen da se proizvede električna energija.

Energija (1.2) se razmenjuje između regiona i zemalja i između različitih sektora privrede.

Da bi se dobio pregled mnoštva sporazuma koji se sklapaju u datom periodu vremena, potrebno je definisati strukturu korpe.

Ima bar dva osnovna načina da se utvrdi struktura sistema energije (1.2), naime

- model toka energije;
- model sakupljanja energije.

2.2.1 Model toka energije

Prema ovom modelu, energija (1.2) se pojavljuje u različitim stepenima rafinacije. Stepene, koji se uglavnom koriste, — dalje objašnjeni u tačkama 2.2.1.1 — 2.2.1.4 — su:

- prirodni izvori energije koji se koristi za proizvodnju
 - primarna energija koja se — u sektoru za pretvaranje energije — pretvara u
 - finalnu energiju koja se isporučuje krajnjim korisnicima, gde deo energije postaje
 - korisna energija
- Ne postoje svetski sporazumi o ovom opisu. Neke grupe koriste dodatne stepene, a neke druga imena.

2.2.1.1 Prirodni resursi energije

Ovi resursi energije su normalno klasificirani prema tome da li se smatraju:

- potencijalnim izvorima,
- razumno obezbeđenim izvorima,
- pažljivo planiranim rezervama.

Oni su takođe klasificirani i prema procenjenim ili poznatim troškovima proizvodnje.

2.2.1.2 Primarna energija

Primarna energija se relativno lako definiše za neka konvencionalna fosilna goriva, takva kao što su ugalj ili prirodan gas.

U suštini, meri se sadržaj toplote od onoga što dolazi iz zemlje ili od onoga što je uvezeno.

Problem definicije postavlja se za izvore nafte i gasa koji sagorevaju ili se ponovno ubrizgavaju. Normalno, međutim, takav gas nije uključen u primarnu energiju.

Za neke druge izvore energije ima mnogo načina da se definiše proizvodnja primarne energije.

Slučaj hidroenergije diskutovan je više od jednog veka, niko ne zna kako treba da bude tretirana nuklearna energija, ili izvori nekonvencionalnih fosilnih goriva, npr. uljni škriljci.

U osnovi postoje dve strategije i pristupu ovim problemima. Prva se sastoji u izučavanju različitih postojećih energetskih izvora da bi se za svaki od njih definisala granica procene primarne energije.

Druga strategija se sastoji u tome da se razmotri razlog supstitucije, i da se uporede rezultati stepena iskorišćenja procesa pretvaranja energije, sa drugim rezultatom pretvaranja energije koji je zasnovan na konvencionalnom fosilnom gorivu.

U slučaju električne energije proizvedene sa hidro, nuklearnom ili nekom nekonvencionalnom energijom. Svetska konferencija za energiju, CME, preporučila je da se potrošnja primarne energije definiše kao električni stepen iskorišćenja energije umnožen sa transformacionim faktorima 2.6. Ova vrednost je utvrđena upoređenjem sa energanom na konvencionalna fosilna goriva sa stepenom iskorišćenja od 38,5 %. U zemljama gde postrojenja na konvencionalna fosilna goriva nisu preferencijalna alternativa, CME preporuka dozvoljava upotrebu druge odgovarajuće vrednosti transformacionog faktora.

2.2.1.3 Finalna energija

Finalna energija se isporučuje krajnjim korisnicima preko sektora za pretvaranje energije. Ovi mogu biti podeljeni u industrijske, poljoprivredne, sektore za domaćinstva, uslužne i transportne sektore, ili na neki drugi način. Problem definicije koji postoji, potiče od teškoća u određivanju različitih kategorija korisnika prema odgovarajućim sektorima.

Primeri:

Potrošnja električne energije u rafinerijama nafte se ponekad beleži kao industrijska potrošnja, pošto se gubici proizvodnje nafte pripisuju sektoru za pretvaranje energije.

Toplane u naseljenim mestima se ponekad svrstavaju u sektore za pretvaranje energije, ponekad u sektore krajnjih korisnika.

Goriva koja se koriste u transportnim sektorima i za transport i distribuciju finalne energije treba logično da budu

svrstana u sektor za transformaciju energije, ali ona se često nalaze u transportnom sektoru.

2.2.1.4 Korisna energija

Za jednog krajnjeg korisnika energije, ponekad je moguće da se definiše minimum teoretske potrošnje energije koji bi bio dovoljan da ostvari zahtevane rezultate. To je takozvana „korisna energija“.

Primer:

U statistici korišćenja energije za zagrevanje u stambenim sektorima, korisna energija je ponekad definisana kao suma iz (a) energije koja zrači od grejnih elemenata, i (b) energije u obliku tople vode i iz (c) slobodne energije, tj. sunčevo zračenje, toplotno zračenje ljudskog tela i rasipanje električne energije koja se koristi u uređajima.

Međutim ima drugih definicija korisne energije, npr. „to je energija koja je dobijena posle poslednje transformacije u postrojenjima korisnika“. Ova definicija bi isključila tačku (c) u prethodnom primeru.

2.2.2 Model sakupljanja energije

Prema ovom modelu energija (1.2) se pojavljuje samo kao finalna energija.

Finalna energija je podeljena u dva dela

- početna energija
- finalna energija namenjena korisnicima

Početna energija je onaj deo finalne energije koji mora biti korišćen da se proizvede nova finalna energija, npr. finalna energija se koristi da se izgradi i radi hidrocentrale, sunčani kolektor ili infrastruktura za napajanje za proizvodnju nafte.

Odnos između finalne energije i početne energije je nazvan stepenom iskorišćenja ili stepenom sakupljanja.

Obe, i finalna energija i početna energija mogu nastati od različitih vrsta energije (1.2); izračunavanje stepena sakupljanja energije zahteva metodu koja će omogućiti da se pronađe ukupna vrednost obuhvaćene energije. Takođe je potrebno imati metodu za poređenje „početne energije“ i „energije sakupljanja“ koje se javljaju u različitim periodima vremena.

Stepen sakupljanja omogućuje upoređivanje metoda proizvodnje energije i racionalnog iskorišćenja energije koristeći zajedničku vrednost.

2.2.2.1 Prirodni energetski resursi

Ovi resursi energije su klasificirani, kao u modelu toka energije, prema tome da li se smatraju:

- potencijalnim izvorima;
- razumno obezbeđenim izvorima;
- pažljivo planiranim rezervama.

U modelu sakupljanja energije, oni su takođe klasificirani prema stepenu sakupljanja.

2.2.2.2 Finalna energija

Problemi definisanja su isti kao i u modelu toka energije i već su opisani u paragrafu 2.2.1.3.

2.2.2.3 Početna energija

Početna energija se sastoji od:

- finalne energije koju potroši sektor za pretvaranje energije za svoj rad;
- finalna energija koju potroše drugi sektori da proizvedu dobra i usluge koje pružaju sektorima za pretvaranje energije.

2.3 Vrednost korpe

Sistem snabdevanja energijom unutar zemlje ili oblasti sastoji se od nekoliko vrsta izvora. S toga je proučavanje ovog sistema i dosta teško.

Iz tih razloga, postoji realna potreba da se definiše takav energetska sistem pomoću jedne ili nekoliko sumiranih vrednosti.

Sve sumirane energetske vrednosti su u osnovi vezane za mogućnosti supstitucije između različitih oblika energije. Vrednost sama po sebi može biti smatrana, da je rezultat intelektualne upotrebe u kojoj se za različite supstitucije pretpostavlja da su urađene potpuno tako da — na kraju — samo jedan oblik snabdevanja energijom ostaje.

U slučajevima gde ove hipotetične supstitucije nisu moguće u praktičnom životu, iz tehničkih ili ekonomskih razloga, sposobnost energetske vrednosti da odrazi realnost je smanjena. Stoga se preporučuje da se razmatraju supstitucije koje su realno ostvarene.

Takve supstitucije mogu nastati na nivou primarne energije, tj. pri proizvodnji energije kao i na nivou finalne energije, tj. od strane krajnjih korisnika.

2.3.1 Primarna energija

Primarna energija se razmatra samo u modelu toka energije — ne u modelu sakupljanja energije. Neke od vrednosti koje se koriste za primarnu energiju su već diskutovane u t. 2.2.1.2.

2.3.2 Finalna energija

Finalna energija može biti izražena na mnogo različitih načina, kao što su:

- na finansijski način

Ova metoda je normalan način da se meri korpa dobara i veoma je korisna kada se opisuje proizvodnja i upotreba

energije (1.2). U okviru nacionalne ekonomije, to mora, međutim, biti dopunjeno nekom „zapreminskom merom“ zato što cene variraju sa vremenom i mestom i mogu biti predmet političkih odluka. Dalje, razlike između različitih valuta takođe variraju sa vremenom.

— nazivom energija (1.1) koja predstavlja korpu, bilo u J ili u ekvivalentnoj masi nafte ili uglja, tj. u TEP tona ekvivalentne nafte ili u TOE (tona ekvivalentnog uglja). U slučaju kada treba da se odredi ili proceni sadržaj energije, na primer toplota sagorevanja svake komponente korpe (u J/m^3 ili J/kg), dobijena vrednost ovom metodom zove se „ukupna finalna potrošnja (TFC)“. Međutim, koriste se takođe i drugi pojmovi i skraćenice. Nepogodnost ove vrednosti je u tome da dve korpe različitog sastava ali sa istim TFC, opšte uzev nemaju istu upotrebljivost za datu svrhu.

— U smislu energija (1.1) pomnoženom sa faktorom kvaliteta

Učinjeno je nekoliko pokušaja da se izvede faktor kvaliteta iz termodinamičke teorije, koristeći npr. pojam „energija“. Međutim, naišlo se na dve glavne teškoće; kako da se definiše „referentna temperatura“ i kako da se uključe tehnička svojstva kao što su koncentracija energije, mogućnost rukovanja, mogućnost kontrolisanja i čistoća.

Drugi faktor kvaliteta koji se koristi je faktor supstitucije (videti 2.3.2.2).

2.3.2.1 Vrednosti energetske sadržaja

Postoje i međunarodni standardi za određivanje sadržaja energije (toplota sagorevanja) većine goriva. Toplota sagorevanja se može predstaviti na dva različita načina, koja daju različite rezultate, i koji se nazivaju „gornje“ i „donje“ vrednosti. Svetska konferencija o energiji CME, preporučuje da se donje vrednosti koriste u energetske statistici.

2.3.2.2 Supstitucionni faktor

Uzmimo na primer jedan proces zagrevanja zgrade mazutom. Ako se sistem izmeni tako da se deo toplote stvara električnom energijom, potrošnja mazuta će se smanjiti a potrošnja električne energije povećati. Odnos između dve promene je supstitucionni faktor.

Primer:

Ako se 1 J mazuta zameni sa 0,4 J električne energije, onda je supstitucionni faktor za ovaj proces $1/0,4 = 2,5$.

U principu, ima različitih supstitucionnih faktora za različite procese.

Ako su prosečni supstitucionni faktori poznati za sve komponente korpe, vrednost može biti određena odabiranjem jednog oblika energije, npr. električne energije kao referentne i može se onda predvideti fiktivna situacija u

kojoj su se svi korisnici preobratali da koriste samo ovaj oblik energije.

Na ovaj način se mogu odrediti veličine kao što su „fiktivna finalna elektroekvivalentna energija (FEF)”, ili „fiktivna finalna naftno-ekvivalentna energija (FOF)”, itd.

Dve korpe različitog sastava, ali sa istim FEF ili FOF, bi omogućile korisnicima da postignu isti stepen iskorišćenja dobara i usluga. Teškoća je u tome da se pronađu opšte prihvaćene vrednosti za supstitucione faktore.

DEO III: UPITNIK

Oznake date u narednom tekstu su povezane sa odgovarajućim oznakama u delu II

1.2 Da li mislite da je važno da se pravi razlika između pojmova energije (1.1) i energije (1.2)?

U potvrdnom koji izraz predlažete za energiju (1.2) da bi se ona identifikovala u odnosu na energiju (1.1).

2.1 Smatrate li da ISO treba da uradi listu standardizovanih naziva koji bi trebalo da budu obuhvaćeni energijom (1.2)?

Imate li druge sugestije za druge nazive od onih koji su dati u t. 2.1 koji bi trebalo da budu uključeni u listu ili isključeni iz liste koja bi bila međunarodno utvrđena a koja definiše energiju (1.2)?

2.2.1 Smatrate li da ISO treba da standardizuje termine i definicije za različite stupnjeve u modelu toka energije?

2.2.1.1 Smatrate li da ISO treba da standardizuje termine i definicije potrebne za klasifikaciju energetske resurse u funkciji proizvodnih troškova?

2.2.1.2 Smatrate li da ISO treba da pokuša da definiše odgovarajuće granice za merenje primarne energije za različite energetske izvore?

Da li mislite da ISO treba da usvoji preporuke CME koje se odnose na faktor pretvaranja energije 2.6 kakav je utvrđen u t. 2.2.1.2?

Treba li ISO da se angažuje na radovima koji su u toku u vezi sa faktorom pretvaranja energije?

2.2.1.3 Treba li da ISO uvede pravila i preporuke za utvrđivanje različitih kategorija korisnika u odnosu na različite sektore?

Smatrate li da se pojam korisna energija može upotrebiti za analizu energetske sistema?

U potvrdnom, smatrate li da korisna energija treba da bude utvrđena kao element korpe?

2.2.2 Da li ISO treba da ustanovi pravila i preporuke za primenu modela sakupljanja energije?

2.2.2.1 Da li ISO treba da standardizuje termine i definicije za klasifikaciju energetske resurse u zavisnosti od koeficijenta prikupljanja?

2.3.2 Da li ISO treba da standardizuje sve usvojene metode za izražavanje finalne energije?
U potvrdnom, koje? Komentari.

2.3.2.1 Da li treba ISO da usvoji preporuku CME koja predviđa primenu nižih vrednosti za toplotu sagorevanja u statističkoj obradi energije?

2.3.2.2 Smatrate li da je faktor supstitucije koristan pojam koji treba da bude standardizovan?

Da li je značajno uvođenje srednjeg faktora supstitucije energije za pretvaranje jedne vrste energije (npr. nafte) u drugu (npr. električnu)?

Prevod i obrada materijala:

Mara Matić, dipl. fizikohemičar

Vlada Vojnović, dipl. ing.

INFORMACIJA

o sastancima zemalja-koordinatora Pokreta nesvrstanih za oblasti standardizacije, metrologije i kontrole kvaliteta, održanim u Nju Delhiju od 23. do 31. januara 1985. godine

U zaključcima Sedme konferencije šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja, održane u Nju Delhiju od 7 – 12. marta 1983. godine, zahtevano je brže sprovođenje Akcionog programa saradnje u oblasti standardizacije, metrologije i kontrole kvaliteta (SMQC). Radi efikasne realizacije ovih zaključaka, u Nju Delhiju su održani sledeći sastanci:

1. Sastanci funkcionalnih grupa:

23. januara, II sastanak Funkcionalne grupe 1 (opšti problemi, standardizacija, informisanje, unapređenje rada);
II sastanak Funkcionalne grupe 2 (kontrola kvaliteta i atestiranje);

24. januara, II sastanak Funkcionalne grupe 3 (metrologija);

II sastanak Funkcionalne grupe 4 (programi finansiranja, investicije i savetodavna pomoć);

2. 25. januara, Seminar o standardizaciji i obezbeđenju kvaliteta;

3. 28. i 29. januara, V sastanak zemalja-koordinatora;

4. 30. i 31. januara, II sastanak stručnjaka svih zainteresovanih zemalja.

Na sastancima su učestvovala sledeće zemlje: Argentina, Gabon, Etiopija, Indija, Indonezija, Iran, Kenija, DRN Koreja, Kuba, DR Laos, Malezija, Nepal, Peru, Saudijska Arabija, Sudan, Tanzanija, Ujedinjeni Arapski Emirati, DR Vijetnam, Zambija i Jugoslavija.

U nastavku se daju prevodi izvoda iz zapisnika sa pojedinih sastanaka.

SASTANCI FUNKCIONALNIH GRUPA

Zemlje u razvoju treba da dostignu industrijski razvijene zemlje u što kraćem roku, ali pri tome ne smeju dozvoliti da njihova industrija prolazi kroz ista negativna iskustva. Zbog toga je važno da se standardizacija pažljivo primenjuje kako u oblasti industrije tako i u oblasti poljoprivrede. Organizacije koje se bave tom aktivnošću suočene su sa određenim teškoćama, jer standardizacija je disciplina u kojoj ne postoje tehnička iskustva u mnogim zemljama u razvoju. Efikasan način za ublažavanje takve situacije predstavlja učešće u programima funkcionalnih grupa koje prikupljaju informacije i iskustva raznih zemalja i razmatraju mogućnosti zajedničke saradnje radi postizanja opšte koristi.

Funkcionalna grupa 1

S obzirom da su odgovore na upitnik, koji je Jugoslavija poslala svim nesvrstanim zemljama članicama ISO, dostavile samo tri zemlje (Indija, Kuvajt i Jugoslavija), utvrđeno je da to nije dovoljno za analizu. Zbog toga je od nesvrstanih zemalja zatraženo da predsedavajućem pošalju odgovore na upitnik. Pri tome je naglašeno da je prikupljanje i razmena informacija između nesvrstanih zemalja o stanju u specifičnim područjima iz domena rada Funkcionalne grupe 1 stalan proces i sastoji se u proučavanju onoga što je u standardizaciji učinjeno, kao i u inciranju ili organizovanju analiza i odgovarajućih studija o razvoju industrije i poljoprivrede sa ciljem da se pomoću transfera tehnologije i uzajamnih odnosa u trgovini uklone tehničke barijere između nesvrstanih i drugih zemalja u razvoju.

Pokazujući veliko interesovanje za budući rad na razmeni informacija i tehničke dokumentacije, delegati su se zalagali za dva pristupa: centralizovanu i bilateralnu razmenu informacija između nesvrstanih zemalja, sa napomenom da bi bilo poželjno da u toj razmeni i informacije i tehnička dokumentacija budu na engleskom jeziku.

Shvatajući značaj centralizovanog sistema informisanja i posedovanja nezavisnog pristupa naučnim i tehničkim informacijama u razvoju tehničkih mogućnosti nesvrstanih zemalja, delegati su odlučili da ispituju mogućnost stvaranja centralizovane informacione mreže, uzimajući u obzir sledeće:

- a) potrebu da se takav informacioni sistem stvori u svakoj nesvrstanoj zemlji;
- b) mogućnost stvaranja takvog sistema imajući u vidu kojim sredstvima raspolaže svaka nesvrstana zemlja;
- c) koordinaciju i međusobnu razmenu informacija između nesvrstanih zemalja;
- d) korišćenje automatskog sistema za pretraživanje informacija;
- e) povezivanje sistema sa nesvrstanim zemljama.

Na sastanku su razmatrana i pitanja koja se odnose na usaglašavanje standarda, izradu programa za obrazovanje i stvaranje centra za obuku kadrova iz nesvrstanih zemalja u oblasti SMQC.

Funkcionalna grupa 2

Na osnovu zaključaka, donetih na sastanku u Beogradu, upitnik Funkcionalne grupe 2 prosleđen je nesvrstanim zemljama u septembru 1984. godine. Odgovore na upitnik poslalo je 28 zemalja, te su urađene i odgovarajuće analize. S obzirom da je interes delegata za rezultate analiza bio veliki, odlučeno je da se upitnik proširi i obuhvati i druge aspekte kontrole kvaliteta, a da se izveštavanje o odgovorima na upitnik vrši svake druge godine.

U cilju unapređenja i jačanja aktivnosti u oblasti kontrole kvaliteta u nesvrstanim zemljama, najvažniji zadatak Funkcionalne grupe 2 je utvrđivanje određenih programa u oblasti kontrole kvaliteta i atestiranja i njihovo unapređenje. U skladu s tim, date su sledeće preporuke:

1) Informisanje o kontroli kvaliteta treba ubrzati razmenom odgovarajućih podataka i propagandnih materijala između nesvrstanih zemalja, a naročito sa onim zemljama kod koji je kontrola kvaliteta u početnim etapama razvoja ili ne postoji.

2) Spisak različitih standarda (nacionalnih) iz oblasti kontrole kvaliteta, treba pripremiti i proslediti svim nesvrstanim zemljama. Na zahtev neke od nesvrstanih zemalja, standarde za koje je zainteresovana treba dostavljati besplatno.

3) Seminari, konferencije itd. mogu se organizovati na nacionalnom, regionalnom ili međunarodnom nivou sa ciljem da se prošire aspekti postupaka kontrole kvaliteta i atestiranja.

4) Obuka kadrova u oblasti kontrole kvaliteta i atestiranja u određenim zemljama može se vršiti korišćenjem postojećih sredstava. Zemlje koje poseduju sredstva za obuku treba da razmotre mogućnost davanja neke vrste pomoći zemljama učesnicama.

5) Mogućnost stvaranja međunarodnog centra za obuku u oblasti kontrole kvaliteta treba razmatrati sa stanovišta koordiniranja, vođenja i povećanja broja programa za obuku u korist nesvrstanih zemalja.

6) Treba stalno razmenjivati nastavne planove, nastavna sredstva i ostale materijale za obuku kadrova u oblasti kontrole kvaliteta i atestiranja.

7) Pomoć pri uvođenju sistema atestiranja u zemljama (koje tu pomoć traže) treba da pružaju one zemlje koje u tom pogledu imaju iskustva. Informacije o raznim zakonima, pravilnicima i propisima o atestiranju (koji su na snazi) u nesvrstanim zemljama treba, takođe, proslediti zainteresovanim zemljama.

8) Tehničku pomoć pri osnivanju laboratorija za ispitivanje treba, zemljama koje takvu pomoć traže, da pruže one zemlje koje u toj oblasti imaju više iskustva.

9) Sa stanovišta organizovanja i razvoja kontrole kvaliteta i atestiranja, zemlje sa više iskustva u ovim aktivnostima treba, na zahtev zemlje koja ima manje iskustva, da šalju stručnjake ili da ih razmenjuju.

10) Pomoć privredi nesvrstanih zemalja pri stvaranju fabričkog sistema kontrole kvaliteta treba da pružaju one zemlje koje u toj oblasti imaju više iskustva.

11) Treba izvršiti usaglašavanje postupaka za priznavanje nezavisnih laboratorija za ispitivanje proizvoda koji su obuhvaćeni sistemom kontrole kvaliteta i atestiranja.

12) Treba preduzeti odgovarajuće korake u cilju uzajamnog priznavanja sistema označavanja proizvoda atestnim znakom.

13) Informacije nesvrstanih zemalja o statusu kontrole kvaliteta i atestiranja moraju se obnavljati svake druge godine. Upitnik mora obuhvatiti i informacije o mogućim razlozima koji su uticali ili utiču na nepostojanje razvoja ili nedovoljnog razvoja kontrole kvaliteta i atestiranja u nesvrstanim zemljama.

Funkcionalna grupa 3

Delegati su obavešteni da je na upitnik odgovorilo samo šest zemalja. S obzirom da je broj odgovora mali da bi se uradile odgovarajuće analize, treba ponovo zatražiti od nesvrstanih zemalja da pošalju svoje odgovore. Rezultat analize bio bi pregled nacionalnih organizacija za metrologiju, brošura sa osnovnim informacijama i spiskom raspoloživih sredstava.

Razmatrajući izveštaj i dobijene odgovore na upitnik, Funkcionalna grupa 3 se odlučila za sledeće preporuke:

1) da se nastavi sa sprovođenjem plana koji je utvrđen na prvom sastanku u Beogradu;

2) da se upitnik ponovo prosledi nesvrstanim zemljama radi dobijanja odgovora koji bi pomogli zajedničke aktivnosti nesvrstanih zemalja u oblasti metrologije;

3) da predsedavajući izvrše analizu odgovora na upitnik i izveštaj o analizi podnesu na sledećem sastanku;

4) da se na osnovu dobijenih odgovora izradi:

a) pregled nacionalnih metroloških organizacija koji bi sadržavao informacije o:

— nacionalnim sistemima merenja, uključujući informacije o izdavanju odobrenja laboratorijama i sistemu ovlašćivanja laboratorija,

— etalonima i drugim sredstvima za merenje sa nivoom tačnosti,

— standardima koji se odnose na metrologiju,

— metrološkim zakonima, pravilnicima i propisima;

b) brošuri sa informacijama o člancima sa temama o raznim aspektima metrologije koji obuhvataju industrijska, pravna i naučna područja i tehničke izveštaje;

c) brošuri koja sadrži:

— spisak mogućnosti za izradu mernih instrumenata i opreme,

— spisak sredstava za opravku i održavanje mernih instrumenata.

Raspravljano je, takođe, o obuci kadrova u naučnoj,

pravnoj i industrijskoj metrologiji. Posle dobijanja odgovora na upitnik, analize treba da obuhvate i spisak potreba za obukom kadrova u nesvrstanim zemljama koji bi bio ažuriran periodično.

Neke nesvrstane zemlje su predložile da stručnjaci zajednički rade u određenim oblastima metrologije, te su, u tu svrhu, preporučile ostalim nesvrstanim zemljama da ispituju svoje mogućnosti za učešće u takvom radu.

Zaključeno je da se moraju preduzeti odgovarajući koraci ka usklađivanju tehničkih propisa i standarda iz oblasti metrologije, postupaka ispitivanja mernih instrumenata i jedinstvene metode za atestiranje tipa, kao i ka zajedničkom korišćenju opreme i sredstava za baždarenje i opravku opreme.

Funkcionalna grupa 4

Predsedavajući je obavestio delegate da je upitnik prosleđen svim nesvrstanim zemljama, ali odgovori na upitnik nisu stigli. Zbog toga su predložene i usvojene sledeće preporuke:

- 1) da se ponovo prosledi upitnik svim nesvrstanim zemljama radi prikupljanja informacija o potrebama ovih zemalja u oblasti SMQC koje zahtevaju finansijsku pomoć ili pomoć u vidu stručnjaka, kurseva za obuku itd.;
- 2) da se sa predsedavajućima funkcionalnih grupa 1, 2 i 3 razmotre rezultati analiza odgovora na upitnik u cilju sagledavanja potreba nesvrstanih zemalja u specijalnim područjima koje „pokrivaju” te grupe;
- 3) da se među nesvrstanim zemljama utvrde one zemlje koje imaju dobro razvijenu SMQC kako bi te zemlje sistematski razvijale programe u ovoj oblasti i ponudile ih drugim nesvrstanim zemljama;
- 4) da se prouče mogućnosti laboratorija u nesvrstanim zemljama i da se odrede oni stručnjaci u nesvrstanim zemljama koji mogu pomoći pri izboru tipa opreme onim nesvrstanim zemljama koje takvu pomoć traže;
- 5) da se utvrdi koje nesvrstane zemlje imaju dobro razvijenu SMQC i mogu da pruže odgovarajuće savete (besplatno ili pod povoljnim uslovima) zemljama Pokreta nesvrstanih sa slabije razvijenom SMQC;
- 6) da se prouče postojeći nacionalni sistemi atestiranja u zemljama sa razvijenom SMQC koji bi mogli da ponude svoja rešenja u ovoj oblasti drugim nesvrstanim zemljama;
- 7) da se prouče postojeći nacionalni dokumenti u oblasti standardizacije koji se mogu staviti na raspolaganje nesvrstanim zemljama sa slabije razvijenom standardizacijom;
- 8) da se od međunarodnih organizacija i specijalizovanih agencija zatraži finansijska pomoć za preduzimanje akcija u nesvrstanim zemljama i drugim zemljama u razvoju, shodno ustanovljenim potrebama.

SEMINAR

Na sastanku zemalja koordinatora u Beogradu (10 – 13. jul 1984. godine) doneta je odluka da se na sledećem sastanku (u Nju Delhiju, krajem januara 1985. godine), u sklopu II sastanka funkcionalnih grupa, V sastanka zemalja koordinatora i II sastanka stručnjaka zainteresovanih zemalja, održi jednodnevni seminar.

Potreba za saradnjom između zemalja u razvoju u oblasti standardizacije, metrologije i obezbeđenja kvaliteta proističe iz činjenice da navedene aktivnosti predstavljaju osnovu za rešavanje važnih ekonomskih i društvenih problema. S obzirom da je ovoj saradnji, osim finansijskih i tehničkih sredstava, glavna prepreka nedostatak odgovarajućih informacija o organizaciji i nivou razvoja standardizacije, metrologije i obezbeđenja kvaliteta u nesvrstanim i drugim zemljama u razvoju, organizovanje jednodnevnog seminara predstavlja jedan od preduzetih koraka u razmeni informacija i iskustava o specijalnoj ulozi standardizacije, metrologije i obezbeđenja kvaliteta u ekonomskom napretku nesvrstanih i drugih zemalja u razvoju.

Na seminaru su izloženi sledeći radovi:

1. Neka razmatranja o ulozi međunarodne standardizacije u nesvrstanim i drugim zemljama u razvoju (Kuba);
2. Problemi i perspektive obezbeđenja kvaliteta u nesvrstanim i drugim zemljama u razvoju (Jugoslavija);
3. Standardizacija i obezbeđenje kvaliteta (Indija).

U svim radovima naglašen je značaj standardizacije, metrologije i obezbeđenja kvaliteta za međunarodnu trgovinu i ekonomski razvoj nesvrstanih i drugih zemalja u razvoju, kao i potreba za preduzimanjem zajedničkih akcija i za udruživanjem iskustava i znanja u cilju optimalnog korišćenja nacionalnih resursa.

SASTANAK ZEMALJA KOORDINATORA

U skladu sa odlukom IV sastanka zemalja koordinatora, predsedavajući funkcionalnih grupa podneli su izveštaje o odgovorima na upitnike i analizi stanja u nesvrstanim i drugim zemljama u razvoju u oblastima koje „pokrivaju” funkcionalne grupe, te su, na osnovu toga, i formulisane preporuke i načini za sprovođenje Akcionog programa. Na sastanku je razmatran postojeći sastav funkcionalnih grupa i prihvaćeno je da se u rad Funkcionalne grupe 1 uključi Nepal, a u rad Funkcionalne grupe 4 Nepal i DRN Koreja. Nesvrstane i druge zemlje u razvoju pozvane su, takođe, da učestvuju u radu funkcionalnih grupa i da svoje zahteve upute predsedavajućem u odgovarajućoj funkcionalnoj grupi za čiji su rad posebno zainteresovane.

Posebna pažnja posvećena je koordinaciji stavova nesvr-

tanih i drugih zemalja u razvoju koji se odnose na učešće u radu međunarodnih organizacija. S tim u vezi, razmatrana su dva materijala koje su podnele indijska i kubanska delegacija. Oba materijala sadrže predloge za koordinaciju stavova nesvrstanih i drugih zemalja u razvoju u odnosu na predstojeću Generalnu skupštinu ISO (od 9 – 13. septembra 1985. godine u Tokiju) i izbor predsednika ISO i izbor članova za Savet ISO koji, takođe, treba da budu izvršeni tokom 1985. godine.

Sadašnja struktura Saveta ISO je takva da samo jedna trećina od 18 zemalja-članica Saveta čine nesvrstane i druge zemlje u razvoju koje su članice ISO. Kako je Savet ISO osnovno upravljačko telo organizacije i s obzirom na činjenicu da Savet utvrđuje politiku, sa stanovišta ostvarivanja osnovnih interesa nesvrstanih i drugih zemalja u razvoju od posebnog značaja je šire učešće u radu Saveta. U toku 1985. godine ističe mandat Saudijskoj Arabiji, Kini i Indiji, te je nesvrstanim i drugim zemljama u razvoju predloženo da glasanjem podrže one nesvrstane i druge zemlje u razvoju koje će se kandidovati za upražnjena mesta.

Generalna skupština ISO usvojila je ISO Program razvoja za period 1983 – 1985. godine koji obuhvata devet elemenata i zadužila je Savet ISO da razmotri mogućnost stvaranja posebnog fonda u ISO za sprovođenje stavki iz programa. S obzirom da se sprovođenje ISO Programa razvoja odvijalo sporo, uglavnom zbog toga što nije bilo pomoći za stvaranje posebnog fonda, na IV sastanku zemalja koordinatora u Beogradu konstatovano je da je sprovođenje programa nezadovoljavajuće i da treba vršiti pritisak na ISO kako bi se uložilo više napora za odvajanje sredstava za posebni fond. Imajući u vidu da je 1985. godina u toku, da nema vremena za sprovođenje programa i da mnoge stavke iz programa neće biti sprovedene, neophodno je, pri stvaranju narednih programa, imati u vidu stečeno iskustvo sa sprovođenjem programa za period 1983 – 1985. godina.

Rezolucijom br. 15/1984 DEVCO je osnovao Radnu grupu za izradu Programa razvoja za period 1986 – 1988. godinu. Indiji je ponuđeno (što je ona i prihvatila) da vodi rad ove grupe. Izrada nacrtu Programa je u toku te će, po završetku, biti prosleđen svim članovima radne grupe. Indija je zamolila sve zemlje učesnice V sastanka zemalja koordinatora da razmotre ovaj problem i pomognu Indiji u stvaranju takvog programa razvoja koji će moći da se sprovede.

Ispunjavajući jednu od postavki Akcionog programa saradnje u oblasti SMQC, nasvrstane i druge zemlje u razvoju, kroz koordinaciju stavova u okviru rada u međunarodnim SMQC organizacijama, dokazuju da su snaga velikih razmera, da će se zajednički naponi na donošenju racionalnih odluka odraziti na interese zemalja u razvoju i doprineti jačanju principa koji se odnose na uspostavljanje novog međunarodnog ekonomskog poretka.

SASTANAK STRUČNJAKA SVIH ZAJNTERESOVANIH ZEMALJA

Na II sastanku stručnjaka zainteresovanih zemalja razmatrane su i prihvaćene preporuke iz Izveštaja sa V sastanka zemalja koordinatora. Na predlog kubanske delegacije odlučeno je da se preporuča nesvrstanim zemljama da se uključe u rad zemalja koordinatora u oblasti SMQC. Učešće više zemalja u radu zemalja koordinatora pojačalo bi reprezentativni karakter zemalja koordinatora, te je prihvaćen predlog da sve zemlje Pokreta nesvrstanih, u zavisnosti od svojih interesa, obaveste o tome Koordinacioni biro u Njujorku, ali i Indiju kao zemlju koja predsedava u ovoj oblasti.

S obzirom da su ustanovljena i prihvaćena područja rada i da su utvrđeni načini za sprovođenje Akcionog programa saradnje na sastanku zemalja koordinatora i satancima funkcionalnih grupa, naglašena je potreba za bržim radom na sprovođenju preporuka. Zbog toga je od predavajućih u funkcionalnim grupama zatraženo da ubrzaju rad u grupama kako bi se na osnovu rezultata rada tih grupa privukla pažnja i ostvarilo učešće više zemalja.

Razmatranje problema utvrđivanja potreba zemalja članica Pokreta nesvrstanih i njihove spremnosti da uzajamno saraduju potvrdilo je zapažanja sa prethodnih sastanaka da se utvrđivanje potreba može izvršiti samo na osnovu odgovora na upitnike funkcionalnih grupa. Kada se budu ustanovile potrebe, naponi za ostvarivanje uzajamne saradnje biće planski usmeravani.

Grupa stručnjaka zainteresovanih zemalja se složila sa preporukama zemalja koordinatora da koordinacija stavova nesvrstanih i drugih zemalja u razvoju treba da bude usmerena ka multilateralnom nivou pri stvaranju politike, razmatranju finansijskih aspekata i izboru za važna mesta u međunarodnim organizacijama. Dogovoreno je, takođe, da nesvrstane i druge zemlje u razvoju, ako izbori za mesto predsednika ISO uključe kandidata iz nesvrstanih ili drugih zemalja u razvoju, podrže tu kandidaturu.

Pošto lista kandidata za članove Saveta ISO još uvek nije potpuno utvrđena, odlučeno je da, kada zemlje kandidati budu poznate, Kuba, Jugoslavija i Indija sprovedu zajedničke konsultacije i obaveste druge zemlje Pokreta nesvrstanih o predlozima za podršku kandidata iz nesvrstanih zemalja i zemalja u razvoju. Imajući u vidu širinu konsultacija, predloženo je da na teritoriji Afrike, Tanzanija obavi te konsultacije.

Grupa stručnjaka iz zainteresovanih zemalja izrazila je zabrinutost zbog sporog sprovođenja ISO Programa razvoja za period 1983 – 1985. godinu, jer je cilj tog programa da se pomogne zemljama u razvoju (članicama ISO) u jačanju aktivnosti u oblasti standardizacije. S obzirom da će Program razvoja za period 1986 – 1988. godina biti podnet na usvajanje na Generalnoj skupštini ISO (u

septembru 1985. godine), predloženo je da sve nesvrstane i druge zemlje u razvoju, koje budu učestvovala u radu skupštine, izvrše pritisak u cilju dobijanja odgovarajuće finansijske pomoći od ISO za sprovođenje programa.

Na sasatku grupe stručnjaka iz zainteresovanih zemalja prihvaćeno je da Kuba i Jugoslavija razmotre mogućnosti za organizovanje sastanaka zemalja koordinatora i Grupe stručnjaka iz zainteresovanih zemalja i da, posle dogovora, o tome obaveste Indiju.

Takođe je odlučeno da Indija, kao zemlja koja predsedava sastancima Grupe stručnjaka iz zainteresovanih zemalja, obavesti sve međunarodne organizacije o rezultatima sastanka i uputi izveštaj sa sastanka Konferenciji ministara spoljnih poslova nesvrstanih zemalja koja će se održati u Angoli (u septembru 1985. godine).

Na predlog kubanske delegacije, sve delegacije zemalja koje su učestvovala na sastancima, izrazile su iskreno priznanje i zahvalnost vladi Indije, Indijskom zavodu za standardizaciju i drugima koji su doprineli da se sastanci uspešno završe i da boravak delegata u Indiji bude ugodan.

REZIME

Rezimirajući iznete stavove moglo bi se zaključiti da je najveća tekovina sastanka stvaranje osnova za efikasno sprovođenje Akcionog programa saradnje. Značajnije preporuke sa ovih sastanaka su:

1. da se stvori baza podataka za centralizovanu informacionu mrežu pomoću koje bi se vršila efikasna razmena

tehničkih informacija između nesvrstanih zemalja;

2. da se osnuje međunarodni centar za obuku kadrova iz nesvrstanih zemalja u oblasti SMQC. U cilju što boljeg iskorišćenja sredstava za obuku, Centar može organizovati programe za obuku u raznim regionima i koristiti sredstva sa kojima raspolažu nesvrstane zemlje iz tog regiona;

3. da se nesvrstanim zemljama pomogne pri stvaranju ispitnih stanica, jer one predstavljaju vitalnu kariku u međunarodnoj trgovini i za unapređenje kvaliteta proizvoda;

4. da se stvore mehanizmi za usklađivanje postupaka, tehničkih propisa i standarda radi nesmetanog odvijanja trgovine između nesvrstanih zemalja;

5. da se obrazuje odbor od stručnjaka iz nesvrstanih zemalja čiji bi zadatak bio stvaranje i jačanje infrastrukturnih sredstava u ovoj oblasti;

6. da se istraže mogućnosti za stvaranje specijalnog fonda između nesvrstanih zemalja za sprovođenje programa saradnje;

7. da se koordiniraju stavovi nesvrstanih zemalja na multilateralnom nivou pri utvrđivanju politike, finansijskih aspekata i izbora za važne položaje u međunarodnim organizacijama putem uzajamnih konsultacija i stvaranja jedinstvenog pristupa;

8. da se stvore mehanizmi za realizaciju usklađivanja stavova između nesvrstanih zemalja na tehničkim poslovima u međunarodnim organizacijama u oblasti SMQC;

9. da se poveća uticaj i broj predstavnika iz nesvrstanih i zemalja u razvoju u Savetu ISO, i drugim upravljačkim telima međunarodnih organizacija za standardizaciju.

objavljeni jugoslovenski standardi i propisi

OBJAVLJENI JUGOSLOVENSKI STANDARDI

Označka i godina	Naslov	Broj strana	„Sl. list SFRJ“
	Grana B: Rudarstvo i prerada minerala, uglja i nafte Glavna grupa B.M: Rudarska postrojenja i oprema u rudarstvu		
JUS B.M1.005 1985	Podgrada rudničkih podzemnih prostorija. Trapezasti drveni okvir za horizontalne i kose prostorije	3	26/85
JUS B.M3.050 1985	Podgrada rudarskih podzemnih prostorija. Monolitna betonska podgrada za horizontalne i kose prostorije	8	26/85
	Glavna grupa B.Z: Razni standardi iz oblasti rudarstva i prerade minerala, uglja i nafte		
JUS B.Z0.201 1985	Preseci rudničkih podzemnih prostorija. Hodnici, uskopi i niskopi trapeznog oblika	5	26/85
	Grana C: Metalurgija i tehnologija prerade metala Glavna grupa C.A: Osnovni i opšti standardi za granu metalurgije i tehnologije prerade metala; ispitivanje metala		
JUS C.A1.622 1985	Metode za ispitivanje hemijskog sastava bakra i legura bakra. Određivanje sadržaja hroma. Metoda atomske apsorpcione spektrofotometrije	4	26/85
JUS C.A1.623 1985	Metode za ispitivanje hemijskog sastava bakra i legura bakra. Određivanje sadržaja kadmijuma u legurama bakra. Metoda atomske apsorpcione spektrofotometrije	5	26/85
JUS C.A1.624 1985	Metoda za ispitivanje hemijskog sastava bakra i legura bakra. Određivanje sadržaja hroma u legurama bakra. Volumetrijska metoda	3	26/85
JUS C.A2.051 1985	Ispitivanje metala. Ispitivanje prokaljivosti čelika čeonim kaljenjem (metoda po Džominiju)	12	26/85
JUS C.A3.004 1985	Metalografska ispitivanja. Mikroskopsko određivanje veličine feritnog ili austenitnog zrna čelika	33	26/85
JUS C.A3.011 1985	Ispitivanje metala. Određivanje dubine razugljeničenja nelegiranog i niskolegiranog čelika	3	26/85
JUS C.A3.012 1985	Ispitivanje metala. Makroskopsko ispitivanje čelika pomoću sumpornog otiska (Baumanova metoda)	3	26/85
	Grana F: Tekstilna i odevna industrija Glavna grupa F.A: Osnovni i opšti standardi za tekstilnu i odevnu industriju		
JUS F.A0.011 1985	Tekstil. Označavanje, obeležavanje i pakovanje tekstilnih proizvoda	38	28/85
	Glavna grupa F.B: Tekstilna vlakna, pređa, konac i slični proizvodi		
JUS F.B1.030 1985	Tekstil. Kudelja, sirova (stabljika). Tehnički uslovi	3	26/85

Oznaka i godina	N a s l o v	Broj strana	„Sl. list SFRJ“
JUS F.B1.031 1985	Tekstil. Kudeljno vlakno. Tehnički uslovi	4	26/85
JUS F.B1.034 1985	Tekstil. Lan, sirov (stabljika). Tehnički uslovi	3	26/85
JUS F.B1.035 1985	Tekstil. Laneno vlakno. Tehnički uslovi	3	26/85
JUS F.B1.036 1985	Tekstil. Kokosova vlakna. Tehnički uslovi	2	28/85
JUS F.B1.037 1985	Tekstil. Sisalova vlakna. Tehnički uslovi	2	28/85
JUS F.B2.025 1985	Tekstil. Pređa i konac. Faktor uvijanja po teks-sistemu	4	26/85
JUS F.B4.012 1985	Tekstil. Tekstilna užad. Opšti uslovi kvaliteta	5	28/85
JUS F.B4.013 1985	Tekstil. Užad za vezivanje brodova. Uporedne vrednosti prečnika užadi od prirodnih i hemijskih vlakana	2	28/85
JUS F.B4.031 1985	Tekstil. Kanap kudeljni. Tehnički uslovi	2	28/85
JUS F.B4.032 1985	Tekstil. Užad kudeljna. Tehnički uslovi	3	28/85
JUS F.B4.033 1985	Tekstil. Užad od manile i sisala, trostruka ili četverostruka. Tahnički uslovi	4	28/85
JUS F.B4.034 1985	Tekstil. Užad od manile i sisala, pletena, osmostruka. Tehnički uslovi	2	28/85
JUS F.B4.041 1985	Tekstil. Užad od poliamidnog multifilamenta, trostruka, kvalitet E. Tehnički uslovi	2	28/85
JUS F.B4.042 1985	Tekstil. Užad od poliestarskog multifilamenta, trostruka. Tehnički uslovi	2	28/85
JUS F.B4.043 1985	Tekstil. Užad od polietilensko monofilamenta, trostruka. Tehnički uslovi	2	28/85
JUS F.B4.044 1985	Tekstil. Užad od polipropilena, trostruka, upredena i osmostruka pletena, kvalitet E. Tahnički uslovi	2	28/85
JUS F.B4.045 1985	Tekstil. Užad od poliamidnog multifilamenta, trostruka, četverostruka i osmostruka pletena, kvalitet S. Tehnički uslovi	2	28/85
JUS F.B4.046 1985	Tekstil. Užad od polipropilena, trostruka i osmostruka pletena, kvalitet S. Tehnički uslovi	2	28/85
JUS F.B4.051 1985	Tekstil. Vezivo poliolefinsko za poljoprivredu. Tehnički uslovi	2	28/85
JUS F.B4.052 1985	Tekstil. Vezivo sisalovo za poljoprivredu. Tehnički uslovi	2	28/85
JUS F.B4.061 1985	Tekstil. Užad i užarija. Boja za raspoznavanje užadi različitog sirovinskog sastava	2	28/85
JUS F.B4.071 1985	Tekstil. Privezice iz užadi za zahvat i nošenje tereta. Radno opterećenje u pogledu sigurnosti	9	28/85
JUS F.B4.072 1985	Tekstil. Privezice od traka iz hemijskih vlakana za zahvat i nošenje tereta. Tehnički uslovi	11	28/85

Oznaka i godina	Naslov	Broj strana	„Sl. list SFRJ“
Glavna grupa F.S: Ispitivanje tekstilnog materijala			
JUS F.S2.041 1985	Tekstilni proizvodi. Metode ispitivanja moći upijanja vode apsorpcijom	2	28/85
JUS F.S2.042 1985	Tekstilni proizvodi. Metode ispitivanja moći upijanja vode penetracijom	2	28/85
JUS F.S2.502 1985	Tekstil. Lan i kudelja. Kvalitativno i kvantitativno ispitivanje sirovog lana i kudelje i lanenih i kudeljnih vlakana	4	26/85
JUS F.S2.552 1985	Tekstil. Tekstilna užad. Proveravanje kvaliteta	10	28/85
JUS F.S2.553 1985	Tekstil. Vezivo sisalovo za poljoprivredu. Ispitivanje kvaliteta	3	28/85
JUS F.S2.554 1985	Tekstil. Vezivo poliolefinsko za poljoprivredu. Ispitivanje kvaliteta	3	28/85
JUS F.S2.555 1985	Tekstil. Priveznice od traka za zahvat i nošenje tereta. Proveravanje kvaliteta	3	28/85
JUS F.S2.561 1985	Tekstil za sanitetske potrebe. Proveravanje kvaliteta	4	28/85
Glavna grupa F.Z: Razni standardi iz oblasti tekstilne industrije			
JUS F.Z1.030 1985	Tekstil za sanitetske potrebe. Vata, pamučna. Tehnički uslovi	2	28/85
JUS F.Z1.035 1985	Tekstil za sanitetske potrebe. Higijenski ulošci. Tehnički uslovi	2	28/85
JUS F.Z1.050 1985	Tekstil za sanitetske potrebe. Gaze. Tehnički uslovi	3	28/85
JUS F.Z1.075 1985	Tekstil za sanitetske potrebe. Komprese. Tehnički uslovi	2	28/85
JUS F.Z1.080 1985	Tekstil za sanitetske potrebe. Marame, tkane, trougle. Tehnički uslovi	2	28/85
JUS F.Z1.081 1985	Tekstil za sanitetske potrebe. Kaliko-tkanine. Tehnički uslovi	2	28/85
JUS F.Z1.090 1985	Tekstil za sanitetske potrebe. Vata od mešavine pamučnih i viskoz-nih vlakana. Tehnički uslovi	2	28/85
JUS F.Z1.095 1985	Tekstil za sanitetske potrebe. Pelene, tkane. Tehnički uslovi	2	28/85
Grana G: Industrija kože, gume i plastičnih masa			
Glavna grupa G.C: Sirovine za proizvodnju gume i plastičnih masa; poluproizvodi i proizvodi od gume i plastičnih masa			
JUS G.C2.600 1985	Plastične mase. Laminirane ploče za industrijske svrhe. Tehnički uslovi	19	28/85
JUS G.C6.601 1985	Plastične mase. Cevi od polietilena. Mere i dozvoljena odstupanja	7	28/85

Oznaka i godina	N a s l o v	Broj strana	„Sl. list SFRJ“
Glavna grupa G.S: Ispitivanje kože, gume i plastičnih masa i njihovih proizvoda			
JUS G.S2.637 1985	Plastične mase. Ispitivanje laminiranih ploča. Određivanje otpornosti prema cepanju	2	28/85
JUS G.S2.638 1985	Plastične mase. Ispitivanje sposobnosti presecanja ploče	3	28/85
Grana H: Hemijska industrija			
Glavna grupa H.B: Bazna elektrohemijaska industrija			
JUS H.B2.034 1985	Anhidrid ftalne kiseline, tehnički. Tehnički uslovi	5	26/85
JUS H.B8.400 1985	Anhidrid ftalne kiseline, tehnički. Određivanje sadržaja anhidrida ftalne kiseline. Volumetrijska metoda	3	26/85
JUS H.B8.407 1985	Anhidrid ftalne kiseline, tehnički. Određivanje boje istopljenog uzorka u jedinicama po Hazenu. Kolorimetrijska metoda	3	26/85
JUS H.B8.408 1985	Anhidrid ftalne kiseline, tehnički. Određivanje stabilnosti boje u jedinicama po Hazenu. Kolorimetrijska metoda	3	26/85
JUS H.B8.409 1985	Anhidrid ftalne kiseline, tehnički. Određivanje tačke kristalizacije	4	26/85
JUS H.B8.410 1985	Anhidrid ftalne kiseline, tehnički. Određivanje sadržaja slobodnih kiselina (kao ftalna kiselina). Volumetrijska metoda	3	26/85
JUS H.B8.411 1985	Anhidrid ftalne kiseline, tehnički. Određivanje sadržaja anhidrida maleinske kiseline. Volumetrijska metoda	4	26/85
JUS H.B8.412 1985	Anhidrid ftalne kiseline, tehnički. Određivanje sadržaja anhidrida maleinske kiseline. Polarografska metoda	4	26/85
JUS H.B8.413 1985	Anhidrid ftalne kiseline, tehnički. Određivanje sadržaja 1,4-naftohinona. Kolorimetrijska metoda	3	26/85
JUS H.B8.414 1985	Anhidrid ftalne kiseline, tehnički. Određivanje ostatka posle žarenja. Gravimetrijska metoda	2	26/85
JUS H.B8.415 1985	Anhidrid ftalne kiseline, tehnički. Određivanje sadržaja gvožđa. Fotometrijska metoda	4	26/85
JUS H.B8.416 1985	Anhidrid ftalne kiseline, tehnički. Određivanje sadržaja maleinske, citronske, benzenske i o-toluenske kiseline. Metoda gasne hromatografije	4	26/85
JUS H.B8.417 1985	Anhidrid ftalne kiseline, tehnički. Određivanje sadržaja 1,4-naftohinona. Metoda gasne hromatografije	3	26/85
JUS H.B8.418 1985	Anhidrid ftalne kiseline, tehnički. Određivanje boje posle tretiranja uzorka sumpornom kiselinom u jedinicama po Hazenu. Kolorimetrijska metoda	3	26/85
JUS H.B8.419 1985	Anhidrid ftalne kiseline, tehnički. Određivanje sadržaja benzenske, o-toluenske i p-toluenske kiseline i ftalida. Metoda gasne hromatografije	5	26/85
Glavna grupa H.P: Pesticidi			
JUS H.P8.504 1985	Ispitivanje pesticida. Određivanje korozivnog dejstva pesticida na metale	3	26/85

Oznaka i godina	N a s l o v	Broj strana	„Sl. list SFRJ“
JUS H.P8.505 1985	Ispitivanje pesticida. Određivanje tačke zamućenja i tačke stinjavanja Grana I: Informatika i obrada podataka Glavna grupa I.A: Osnovni i opšti standardi za granu informatika i obrada podataka	6	26/85
JUS I.A0.010 1985	Obrada informacija. Osnovni termini i definicije	27	26/85
JUS I.A0.022 1985	Obrada informacija. Nosioči podataka, memorije i periferijska oprema. Termini i definicije	63	26/85
JUS I.A0.024 1985	Obrada informacija. Pouzdanost, održavanje i raspoloživost. Termini i definicije Grana M: Mašinogradnja i metalska industrija Glavna grupa M.B: Vijci, zakovice i ostali elementi za spajanje	15	26/85
JUS M.B1.085 1985	Navojni priključci za kočnice sa zbijenim vazduhom. Začepni vijak Oblik i mere	2	28/85
JUS M.B1.861 1985	Navojni priključci za kočnice sa zbijenim vazduhom. Začepni vijak sa vencem i šestostranim upustom. Oblik i mere	2	28/85
JUS M.B6.707 1985	Navojni priključci sa usečenim prstenom za cevi. T-spojka. Oblik i mere	2	28/85
JUS M.B6.709 1985	Navojni priključci sa usečenim prstenom za cevi. Podesivi priključak. Oblik i mere	2	28/85
JUS M.B6.710 1985	Navojni priključci sa usečenim prstenom za cevi. Podesivi L-priključak. Oblik i mere	2	28/85
JUS M.B6.711 1985	Navojni priključci sa usečenim prstenom za cevi. Podesivi T-priključak. Oblik i mere	2	28/85
JUS M.B6.712 1985	Navojni priključci sa usečenim prstenom za cevi. K-spojka. Oblik i mere	2	28/85
JUS M.B6.713 1985	Navojni priključci sa usečenim prstenom za cevi. Priključak za manometar. Oblik i mere	2	28/85
JUS M.B6.723 1985	Navojni priključci sa usečenim prstenom za cevi. T-račva. Oblik i mere	2	28/85
JUS N.B6.724 1985	Navojni priključci sa usečenim prstenom za cevi. Redukcioni priključak. Oblik i mere	4	28/85
JUS M.B6.725 1985	Navojni priključci sa usečenim prstenom za cevi. K-račva. Oblik i mere	2	28/85
JUS M.B6.726 1985	Navojni priključci sa usečenim prstenom za cevi. Nastavak za manometar. Oblik i mere	2	28/85
JUS M.B6.727 1985	Navojni priključci sa usečenim prstenom za cevi. Nastavak za podesivi priključak. Oblik i mere	2	28/85
JUS M.B6.728 1985	Navojni priključci sa usečenim prstenom za cevi. Nastavak za podesivi T-priključak. Oblik i mere	2	28/85
JUS M.B6.729 1985	Navojni priključci sa usečenim prstenom za cevi. Šuplji vijak. Oblik i mere	2	28/85
JUS M.B6.730 1985	Navojni priključci sa usečenim prstenom za cevi. Nastavni šuplji vijak. Oblik i mere	2	28/85

Oznaka i godina	N a s l o v	Broj strana	„Sl. list SFRJ“
JUS M.B6.732 1985	Navojni priključci sa usečenim prstenom za cevi. Čep. Oblik i mere	2	28/85
JUS M.B6.733 1985	Navojni priključci sa usečenim prstenom za cevi. Zaptivni prsten. Oblik i mere	2	28/85
JUS M.B6.735 1985	Navojni priključci sa usečenim prstenom za cevi. Redukcioni nastavak. Oblik i mere	4	28/85
JUS M.B6.736 1985	Navojni priključci sa usečenim prstenom za cevi. Redukciona spojka. Oblik i mere	4	28/85
JUS M.B6.881 1985	Navojni priključci sa loptastim naglavkom. Prstenasti nastavak za cevi. Oblik i mere	2	28/85
JUS M.B6.883 1985	Navojni priključci sa loptastim naglavkom. Šuplji vijak. Oblik i mere	2	28/85
JUS M.B6.910 1985	Navojni priključci za kočnice sa zbijenim vazduhom. Uvrtni nastavak. Oblik i mere	2	28/85
JUS M.B6.911 1985	Navojni priključci za kočnice sa zbijenim vazduhom. Redukcioni nastavak. Oblik i mere	2	28/85
JUS M.B6.920 1985	Navojni priključci za kočnice sa zbijenim vazduhom. Redukciona T-račva. Oblik i mere	2	28/85
JUS M.B6.922 1985	Navojni priključci za kočnice sa zbijenim vazduhom. Duža K-račva. Oblik i mere	2	28/85
JUS M.B6.923 1985	Navojni priključci za kočnice sa zbijenim vazduhom. Redukciona K-račva. Oblik i mere	2	28/85
Glavna grupa M.J: Specijalne mašine, uređaji i drugi metalni proizvodi za rudarstvo			
JUS M.J2.105 1985	Oprema za istraživanje i eksploataciju nafte, gasa i slojnih voda. Zaštitne i eksploatacione cevi	53	26/85
JUS M.J2.110 1985	Oprema za istraživanje i eksploataciju nafte, gasa i slojnih voda. Creva za isplaku	2	26/85
Grana N: Elektrotehnika			
Glavna grupa N.C: Električni provodnici			
JUS N.C1.302 1985	Aluminijumska užad za nadzemne vodove. Tehnički uslovi	4	26/85
JUS N.C1.351 1985	Al-čelična užad za nadzemne vodove. Tehnički uslovi	8	26/85
JUS N.C1.402 1985	AlMgSiE — užad za nadzemne vodove. Tehnički uslovi	5	26/85
JUS N.C1.451 1985	AlMgSiE — čelična užad za nadzemne vodove. Tehnički uslovi	9	26/85
JUS N.C1.502 1985	AlMg1E — užad za nadzemne vodove. Tehnički uslovi	5	26/85
JUS N.C1.551 1985	AlMg1E — čelična užad za nadzemne vodove. Tehnički uslovi	8	26/85
JUS N.C1.602 1985	Čeal — užad za nadzemne vodove. Tehnički uslovi	5	26/85

Oznaka i godina	Naslov	Broj strana	„Sl. list SFRJ“
JUS N.C1.701 1985	Jako pocinkovana čelična žica za elektrotehničke svrhe. Tehnički uslovi	5	26/85
JUS N.C1.702 1985	Čelična užad za nadzemne vodove. Tehnički uslovi	5	26/85
JUS N.C4.015 1985	Rudnički telekomunikacioni, signalni i signalno-telekomunacioni kablovi. Tehnički uslovi	9	26/85
Glavna grupa N.R: Sastavni delovi za elektroniku i telekomunikacije			
JUS N.R7.080 1985	Štampana kola. Osnovni principi za konstrukciju i primenu štampanih ploča	24	26/85
Grana P: Uređaji, postrojenja i vozila šinskog saobraćaja			
Glavna grupa P.R: Vagoneti i motorna kolica			
JUS P.R1.104 1985	Konstrukcioni elementi jamskih vagoneta i vagona. Kvačila	6	26/85
JUS P.R2.115 1985	Jamska kolica za rudnički transport. Mali rudnički vagonet za prevoz jamske građe	3	26/85
Glavna grupa P.S: Šinska vozila specijalne namene			
JUS P.S9.126 1985	Vagoneti za uzani kolosek. Obrtna ukrasna ploča	3	26/85
JUS P.S9.127 1985	Vagoneti za uzani kolosek. Prelazna ploča	3	26/85
JUS P.S9.128 1985	Prenosni kolosečni ram za kolosek od 600 mm, 750 mm i 900 mm	6	26/85
JUS P.S9.129 1985	Pragovi za uski kolosek od 600 mm, 750 mm i 900 mm	4	26/85
Grana U: Građevinarstvo			
Glavna grupa U.M: Izvedeni građevinski materijal			
JUS U.M1.058 1985	Beton. Voda za spravljanje betona. Tehnički uslovi i metode ispitivanja	14	26/85

O obaveznosti i datumu stupanja standarda na snagu videti navedene „Službene listove SFRJ“.

Cene jugoslovenskih standarda

Broj strana	Dinara	Broj strana	Dinara
1	31.—	11	144.—
2	50.—	12	154.—
3	70.—	13	166.—
4	78.—	14	176.—
5	86.—	15	188.—
6	94.—	16—17	192.—
7	98.—	18—24	200.—
8	110.—	25—39	250.—
9	120.—	45—50	300.—
10	132.—		

Za svakih daljih započelih pet strana cena se povećava za 10. dinara.

organizacije udruženog rada ovlašćene za atestiranje

KUMULATIVNA LISTA ORGANIZACIJA UDRUŽENOG RADA KOJE SU OVLAŠĆENE ZA ATESTIRANJE PROIZVODA

VUNA

Prema Naredbi o obaveznom atestiranju vune („Službeni list SFRJ”, br. 65/84)

Ovlašćene organizacije udruženog rada („Službeni list SFRJ”, br. 36/79) su:

1. Radna zajednica „Tekstilni institut”, sa ograničenom supsidijarnom odgovornošću, Beograd, Vojislava Ilića br. 88, u sastavu Radne organizacije „Centrotekstil – Tekstil”, Eksport – Import, sa neograničenom solidarnom odgovornošću osnovnih organizacija udruženog rada, Beograd, Knez Mihajlova br. 1 – 3;
2. Radna organizacija Vunarski institut „Vunil”, sa potpunom odgovornošću, Leskovac, Pušmanova br. 19;
3. Osnovna organizacija udruženog rada Razvojno-istraživački centar Visoko, sa potpunom odgovornošću, u sastavu Radne organizacije „Tekstilni institut „Viteks”, sa solidarnom odgovornošću, Visoko;

PAMUK

Prema Naredbi o obaveznom atestiranju pamuka („Službeni list SFRJ”, br. 65/84)

Ovlašćene organizacije udruženog rada („Službeni list SFRJ”, br. 36/79, 46/79) su:

1. Radna zajednica „Tekstilni institut” sa ograničenom supsidijarnom odgovornošću, Beograd, Vojislava Ilića br. 88, u sastavu Radne organizacije „Centrotekstil – Tekstil”, Eksport – Import, sa neograničenom solidarnom odgovornošću osnovnih organizacija udruženog rada, Beograd, Knez Mihajlova br. 1 – 3;
2. Radna organizacija Zavod za ispitivanje kvalitete robe, Zagreb, Gajeva 17/III, sa potpunom odgovornošću;
3. Osnovna organizacija udruženog rada Tekstilni zavod za naučna istraživanja i razvoj, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, u sastavu Radne organizacije Tekstilna industrija „Printeks”, Prizren;
4. „Jugoinspekt-Rijeka”, Radna organizacija za kontrolu kvaliteta robe, sa potpunom odgovornošću, Rijeka,

Đure Đakovića br. 17/b;

5. Radna organizacija Institut za zemjodelstvo, sa potpunom odgovornošću, Strumica, Goce Delčeva br. 27;
6. Osnovna organizacija udruženog rada Raziskave, Maribor, Kraljevića Marka br. 21, u sastavu Radne organizacije „Tekstilni inštitut”, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Maribor
7. Radna organizacija za ugovornu kontrolu kvaliteta i kvantiteta robe u domaćem i međunarodnom prometu „Jugokontrola”, Rijeka, Fiorello la Guardia 13/IV, sa potpunom odgovornošću
8. Radna organizacija za kontrolu kvaliteta i kvantiteta robe, „Jugoinspekt – Ljubljana”, sa potpunom odgovornošću, Ljubljana, Jakšičeva br. 1/II;
9. Radna organizacija Vunarski institut „Vunil” sa potpunom odgovornošću, Leskovac, Pušmanova br. 19.

PLOČE IVERICE ZA OPŠTU UPOTREBU U GRAĐEVINARSTVU

Prema Naredbi o obaveznom atestiranju ploča iverica za opštu upotrebu u građevinarstvu („Službeni list SFRJ”, br. 9/79, 40/79, 61/83),

Ovlašćene organizacije udruženog rada („Službeni list SFRJ”, br. 40/79) su:

1. Radna organizacija Institut za drvo, Zagreb, Ulica 8. maja br. 42/I;
2. Osnovna organizacija udruženog rada Inštitut za materiale, sa neograničenom supsidijarnom odgovornošću, Ljubljana, Dimičeva br. 12, u sastavu Radne organizacije Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij, Ljubljana, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Ljubljana, Dimičeva br. 12;
3. Osnovna organizacija udruženog rada Centar za drvo, ugljovodonične izolacije i sintetičke proizvode, sa ograničenom supsidijarnom odgovornošću, Beograd, Bulevar vojvode Mišića br. 43, u sastavu Radne organizacije Institut za ispitivanje materijala SR Srbije, sa solidarnom odgovornošću, Beograd, Bulevar vojvode Mišića br. 43;
4. Osnovna organizacija udruženog rada „Šumaprojekt”

— Institut za istraživanje, razvoj i projektovanje, sa potpunom odgovornošću, Sarajevo, Maršala Tita br. 64, u sastavu Radne organizacije za istraživanje, razvoj, projektovanje i inženjering „ŠIPAD IRC“, sa ograničenom solidarnom odgovornošću, Sarajevo, Omladinsko šetalište br. 12;

5. Temeljna organizacija združenega dela za lesarstvo, sa ograničenom supsidijarnom odgovornošću, Ljubljana, Večna pot br. 30, u sastavu visokoškolske Radne organizacije Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Ljubljana, Večna pot br. 30;

Dopuna spiska („Službeni list SFRJ“, br. 14/80)

6. Osnovna organizacija udruženog rada Institut za preradu drveta, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Beograd, Kneza Višeslava br. 1, u sastavu Radne organizacije Šumarskog fakulteta Univerziteta u Beogradu, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Beograd, Kneza Višeslava br. 1;

7. Radna organizacija Centar za razvoj drvne industrije, sa potpunom odgovornošću, Zagreb, Ulica 8. maja br. 82;

Dopuna spiska („Službeni list SFRJ“, br. 38/81)

8. Radna organizacija Šumarski fakultet, sa potpunom odgovornošću, Skopje, Bulevar Jugoslavije br. bb.

PROIZVODI KOJI PROUZROKUJU RADIO-FREKVENCIJSKE SMETNJE

Prema Naredbi o obaveznom atestiranju proizvoda koji prouzrokuju radio-frekvencijske smetnje („Službeni list SFRJ“, br. 13/79, 63/81, 10/82, 49/84).

Ovlašćene organizacije udruženog rada („Službeni list SFRJ“, br. 46/79) su:

1. Osnovna organizacija udruženog rada za ispitivanje kvaliteta „Kvalitet“, sa ograničenom supsidijarnom odgovornošću, u sastavu „EI“ — Radna organizacija „Elektronika“, široke potrošnje „EI — TV Elektronika“, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Niš, Bulevar Veljka Vlahovića 80 — 82;

2. Radna organizacija „ISKRA“ — Institut za kakovost in metrologiju, sa potpunom odgovornošću, Ljubljana, Tržaška cesta br. 2;

3. Osnovna organizacija udruženog rada Elektrotehnički institut, sa neograničenom supsidijarnom odgovornošću, Zagreb, Baštijanova bb, u sastavu Radne organizacije „Rade Končar“ — Razvoj proizvoda i proizvodnje, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Zagreb, Baštijanova bb;

4. Osnovna organizacija udruženog rada Institut za elektroniku, telekomunikacije i automatizaciju, sa ograničenom supsidijarnom odgovornošću, Zagreb, Božidarevićeva br. 13, u sastavu Radne organizacije „RIZ“ — Elek-

tronika, telekomunikacije, automatizacija, Zagreb, Božidarevićeva br. 13;

Dopuna spiska („Službeni list SFRJ“, br. 11/80)

5. Radna organizacija Zavod za ispitivanje kvalitete robe, sa potpunom odgovornošću, Zagreb, Gajeva 17/III;

6. Radna organizacija „Energoinvest“ — Istraživačko-razvojni centar za elektroenergetiku, sa potpunom odgovornošću, Sarajevo, Lukavica.

ELEKTRIČNI APARATI ZA DOMAĆINSTVO

Prema Naredbi o obaveznom atestiranju električnih aparata za domaćinstvo („Službeni list SFRJ“, br. 13/79, 43/79, 31/81)

Ovlašćene organizacije udruženog rada („Službeni list SFRJ“, br. 3/80) su:

1. Radna organizacija „ISKRA“ — Institut za kakovost in metrologiju, sa potpunom odgovornošću, Ljubljana, Tržaška cesta br. 2, za sve proizvode iz Naredbe o obaveznom atestiranju električnih aparata za domaćinstvo, osim za električnu čebad i jastuke, u pogledu njihove trajnosti;

2. Osnovna organizacija udruženog rada Elektrotehnički institut, sa neograničenom supsidijarnom odgovornošću, Zagreb, Baštijanova bb, u sastavu Radne organizacije „Rade Končar“ — Razvoj proizvoda i proizvodnje, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Zagreb, Baštijanova bb, za sve proizvode iz Naredbe o obaveznom atestiranju električnih aparata za domaćinstvo, osim za električnu čebad i jastuke, u pogledu njihove trajnosti;

3. Radna organizacija Fakulteta za elektrotehniku Ljubljana, sa potpunom odgovornošću, Ljubljana, Tržaška cesta br. 25, za sve proizvode iz Naredbe o obaveznom atestiranju električnih aparata za domaćinstvo, osim za mikrotalasne pećnice, aparate za negu kože i kose ultravioletnim zracima i infracrvenim zracima i saune;

4. Radna organizacija „Energoinvest“ — Istraživačko-razvojni centar za elektroenergetiku, sa potpunom odgovornošću, Sarajevo, Lukavica, za sledeće proizvode iz Naredbe o obaveznom atestiranju električnih aparata za domaćinstvo: aparate za grejanje tečnosti, električne pegle, ploče za podgrejavanje, električne grejalice, usisivače, aparate za negu kože i kose, električne mlinove za kafu, električne pumpe, zagnjurne grejače vode, aparate za prženje, električna lemila, dečije igračke napajane iz električne mreže;

Dopuna spiska („Službeni list SFRJ“, br. 26/81)

5. Radna organizacija GORENJE Raziskave in razvoj, sa potpunom odgovornošću, Titovo Velenje, Celjska cesta, za sledeće proizvode iz Naredbe o obaveznom atestiranju električnih aparata za domaćinstvo: frižidere, bojlere, mašine za pranje rublja, mašine za pranje sudova, centrifuge, aparate za negu kože i kose, električne mlinove za

kafu, električne štednjake, sušare za rublje, mašine za sušenje rublja, kuhinjske mašine, ventilatore, protočne grejače vode i kuhinjske nape;

Dopuna spiska („Službeni list SFRJ”, br. 46/82)

6. Osnovna organizacija udruženog rada za ispitivanje kvaliteta „Kvalitet”, sa ograničenom supsidijarnom odgovornošću, u sastavu „EI” – Radna organizacija „Elektronika”, široke potrošnje „EI – TV Elektronika”, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Niš, Bulevar Veljka Vlahovića 80 – 82, za sve proizvode iz Naredbe o obaveznom atestiranju električnih aparata za domaćinstvo osim za električnu čebad i jastuke u pogledu njihove trajnosti.

PROTIVEKSPLOZIONO ZAŠTIĆENI ELEKTRIČNI UREĐAJI KOJI SU NAMENJENI ZA UPOTREBU U PROSTORIMA UGROŽENIM OD EKSPLOZIONIH SMEŠA

Prema Naredbi o obaveznom atestiranju protiveksploziono zaštićenih električnih uređaja koji su namenjeni za upotrebu u prostorima ugroženim od eksplozionih smeša („Službeni list SFRJ”, br. 25/81).

Ovlašćene organizacije udruženog rada („Službeni list SFRJ”, br. 46/82) su:

1. Osnovna organizacija udruženog rada Elektrotehnički institut, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, u sastavu Radne organizacije „Rade Končar” – Razvoj proizvoda i proizvodnje, sa neograničenom supsidijarnom odgovornošću, Zagreb, Baštijanova bb.

JUTA

Prema Naredbi o obaveznom atestiranju jute („Službeni list SFRJ”, br. 19/80, 60/84)

Ovlašćene organizacije udruženog rada („Službeni list SFRJ”, br. 74/80) su:

1. Radna organizacija Zavod za ispitivanje kvalitete robe, sa potpunom odgovornošću, Zagreb, Gajeva 17/III;
2. Radna organizacija za ugovornu kontrolu kvaliteta i kvantiteta robe u domaćem i međunarodnom prometu „Jugokontrola”, sa potpunom odgovornošću, Rijeka, Fiorello la Guardia 13/IV.

CEMENT

Prema Naredbi o obaveznom atestiranju cementa („Službeni list SFRJ”, br. 34/80, 57/82)

Ovlašćene organizacije udruženog rada („Službeni list SFRJ” br. 67/80) su:

1. Osnovna organizacija udruženog rada Institut za materiale, sa neograničenom supsidijarnom odgovornošću, Ljubljana, Dimičeva br. 12, u sastavu Radne organizacije

Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij, Ljubljana, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Ljubljana, Dimičeva br. 12;

2. Osnovna organizacija udruženog rada Centar za beton i hemiju, sa ograničenom supsidijarnom odgovornošću, Beograd, Bulevar vojvode Mišića br. 43, u sastavu Radne organizacije Institut za ispitivanje materijala SR Srbije, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Beograd, Bulevar vojvode Mišića br. 43;

3. Osnovna organizacija udruženog rada Fakultet građevinskih znanosti u Zagrebu, sa neograničenom supsidijarnom odgovornošću, Zagreb, Janka Rakuše br. 1, u sastavu Radne organizacije Građevinski institut, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Zagreb, Janka Rakuše br. 1;

4. Osnovna organizacija udruženog rada „Hemija, nafta i građevinski materijali”, sa ograničenom supsidijarnom odgovornošću, Zagreb, Preradovićeve br. 31a, u sastavu Radne organizacije „Jugoinspekt Zagreb” – kontrola kvalitete i kvantitete, sa neograničenom supsidijarnom odgovornošću, Zagreb, Preradovićeve br. 31a;

Dopuna spiska („Službeni list SFRJ”, br. 14/81)

5. Osnovna organizacija udruženog rada Fakultet građevinskih znanosti u Splitu, sa neograničenom supsidijarnom odgovornošću, Split, Veselina Masleše bb, u sastavu Radne organizacije Građevinski institut, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Zagreb, Janka Rakuše br. 1;

6. Radna organizacija Institut za ispitivanje materijala „Banja Luka”, sa potpunom odgovornošću, Banja Luka, Juraja Križanića bb;

7. Radna organizacija Zavod za ispitivanje na materijali „Skopje”, sa potpunom odgovornošću, Skopje, Rade Končara br. 16.

PREFABRIKOVANI ELEMENTI OD ČELIJASTOG BETONA

Prema Naredbi o obaveznom atestiranju prefabrikovanih elemenata od čelijastog betona („Službeni list SFRJ”, br. 67/80)

Ovlašćene organizacije udruženog rada („Službeni list SFRJ”, br. 61/81) su:

1. Osnovna organizacija udruženog rada Fakultet građevinskih znanosti u Zagrebu, sa neograničenom supsidijarnom odgovornošću, Zagreb, Janka Rakuše br. 1, u sastavu Radne organizacije Građevinski institut, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Zagreb, Janka Rakuše br. 1;

2. Osnovna organizacija udruženog rada Institut za materiale, sa neograničenom supsidijarnom odgovornošću, Ljubljana, Dimičeva br. 12, u sastavu Radne organiza-

cije Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij, Ljubljana, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Ljubljana, Dimičeva br. 12;

Izmena spiska („Službeni list SFRJ”, br. 69/82)

3. Osnovna organizacija udruženog rada Centar za beton i hemiju, sa neograničenom supsidijarnom odgovornošću, Beograd, Bulevar vojvode Mišića br. 43, u sastavu Radne organizacije Institut za ispitivanje materijala SR Srbije, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Beograd, Bulevar vojvode Mišića br. 43;

4. Radna organizacija Institut za ispitivanje materijala „Banja Luka”, sa potpunom odgovornošću, Banja Luka, Juraja Križanića bb.

UŽAD ZA IZVOZNA POSTROJENJA U RUDARSTVU

Prema Naredbi o obaveznom atestiranju užadi za izvozna postrojenja u rudarstvu („Službeni list SFRJ”, br. 27/80, 67/80)

Ovlašćene organizacije udruženog rada („Službeni list SFRJ”, br. 2/81) su:

1. Radna organizacija Rudarski institut, sa potpunom odgovornošću, Ljubljana, Aškerčeva br. 20;

2. Osnovna organizacija udruženog rada Institut za rudarstvo, geotehniku i naftu, sa neograničenom supsidijarnom odgovornošću, Zagreb, Pierottieva br. 6, u sastavu Radne organizacije Rudarsko-geološko-naftni fakultet, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Zagreb, Pierottieva br. 6;

3. Osnovna organizacija udruženog rada Centar za metale, sa ograničenom supsidijarnom odgovornošću, Beograd, Bulevar vojvode Mišića br. 43, u sastavu Radne organizacije Institut za ispitivanje materijala SR Srbije, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Beograd, Bulevar vojvode Mišića br. 43.

ŠLEMOVI ZA ZAŠTITU U INDUSTRIJI

Prema Naredbi o obaveznom atestiranju šlemova za zaštitu u industriji („Službeni list SFRJ”, br. 4/82, 43/82)

Ovlašćene organizacije udruženog rada („Službeni list SFRJ”, br. 74/82) su:

1. Osnovna organizacija udruženog rada Institut za građevinsku fiziku i sanacije, sa neograničenom supsidijarnom odgovornošću, Ljubljana, Dimičeva br. 12, u sastavu Radne organizacije Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Ljubljana, Dimičeva br. 12.

RUČNI I PREVOZNI APARATI ZA GAŠENJE POŽARA

Prema Naredbi o obaveznom atestiranju ručnih i prevoznih aparata za gašenje požara („Službeni list SFRJ”,

br. 16/83)

Ovlašćene organizacije udruženog rada („Službeni list SFRJ”, br. 43/83) su:

1. Radna organizacija udruženog rada Centar za stručno obrazovanje vatrogasnih kadrova, sa potpunom odgovornošću, Zagreb, Moše Pijade br. 209.

GASNE PEĆI ZA GREJANJE BEZ PRIKLJUČKA NA DIMNJAK

Prema Naredbi o obaveznom atestiranju gasnih peći za grejanje bez priključka na dimnjak („Službeni list SFRJ”, br. 1/82)

Ovlašćene organizacije udruženog rada („Službeni list SFRJ”, br. 8/83) su:

1. Osnovna organizacija udruženog rada Elektrotehnički institut, sa supsidijarnom odgovornošću, u sastavu Radne organizacije „Rade Končar” – Razvoj proizvoda i proizvodnje, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Zagreb, Baštijanova bb;

2. Radna organizacija Fakultet za strojništvo, sa potpunom odgovornošću, Ljubljana, Murnikova br. 2.

LANCI I SASTAVNI ELEMENTI LANACA

Prema Naredbi o obaveznom atestiranju lanaca i sastavnih elemenata lanaca („Službeni list SFRJ”, br. 9/83)

Ovlašćene organizacije udruženog rada („Službeni list SFRJ”, br. 11/85) su:

1. Slovenske železarne – Metalurški inštitut, sa potpunom odgovornošću, Ljubljana, Lepi pot 11;

2. Osnovna organizacija udruženog rada za tehnološka ispitivanja, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Zenica, Matije Gupca br. 7, u sastavu „RMK – Zenica”, Radna organizacija Metalurški institut „Hasan Brkić”, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Zenica, Matije Gupca br. 7.

ČELIČNE BOCE ZA PROPAN-BUTAN GAS SA VENTILOM

Prema Naredbi o obaveznom atestiranju čeličnih boca za propan-butan gas sa ventilom („Službeni list SFRJ”, br. 53/83)

Ovlašćene organizacije udruženog rada („Službeni list SFRJ”, br. 57/84) su:

1. Radna organizacija Zavod za zavarivanje, sa potpunom odgovornošću, Beograd, Grčića Milenka br. 67.

ČELIČNA UŽAD ZA OPŠTU NAMENU

Prema Naredbi o obaveznom atestiranju čeličnih užadi za opštu namenu („Službeni list SFRJ”, br. 61/83)

Ovlašćene organizacije udruženog rada („Službeni list SFRJ”, br. 3/85) su:

1. Osnovna organizacija udruženog rada Centar za metale, sa ograničenom supsidijarnom odgovornošću, Beograd, Bulevar vojvode Mišića br. 43, u sastavu Radne organizacije Institut za ispitivanje materijala SR Srbije, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Beograd, Bulevar vojvode Mišića br. 43;

2. Osnovna organizacija udruženog rada Institut za materiale, sa neograničenom supsidijarnom odgovornošću, Ljubljana, Dimičeva br. 12, u sastavu Radne organizacije Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij Ljubljana, sa ograničenom solidarnom odgovornošću, Ljubljana, Dimičeva br. 12;

3. Osnovna organizacija udruženog rada za tehnološka istraživanja, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Zenica, Matije Gupca br. 7, u sastavu „RMK – Zenica”, Radna organizacija Metalurški institut „Hasan Brkić”, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Zenica, Matije Gupca br. 7.

INSTALACIONI PROVODNICI I PROVODNICI ZA PRENOSNA TROŠILA

Prema Naredbi o obaveznom atestiranju instalacionih provodnika i provodnika za prenosna trošila („Službeni list SFRJ”, br. 62/83)

Ovlašćene organizacije udruženog rada („Službeni list SFRJ”, br. 2/85) su:

1. Osnovna organizacija udruženog rada Laboratorija za fiziku čvrstog stanja i radijacionu hemiju „GAMA”, sa ograničenom supsidijarnom odgovornošću, u sastavu Radne organizacije Institut za nuklearne nauke „Boris Kidrič”, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Beograd, Vinča, poštanski fah 522.

KOTRLJAJNI LEŽAJI

Prema Naredbi o obaveznom atestiranju kotrljajnih ležaja („Službeni list SFRJ”, br. 62/83)

Ovlašćene organizacije udruženog rada („Službeni list SFRJ”, br. 11/85), su:

1. Osnovna organizacija udruženog rada Razvoj, sa ograničenom supsidijarnom odgovornošću, u sastavu „UNIS” – Radna organizacija Tvornica valjčanih ležaja UTL, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Vogošća, Igmanskog marša bb, za atestiranje konusovaljčanih, valjčanih i igličastih ležaja;

2. Osnovna organizacija udruženog rada „Marketing”, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, u sastavu Radne organizacije Industrija kotrljajućih ležaja, sa neograničenom solidarnom odgovornošću, Beograd, Knez Danilova br. 23 – 25, za atestiranje kugličnih i bačvastih ležaja.

aktivnost u oblasti standardizacije

MEĐUNARODNA STANDARDIZACIJA

PRIMLJENA DOKUMENTACIJA

Ovaj pregled sadrži predloge međunarodnih standarda, usvojene međunarodne standarde i drugu važnu dokumentaciju koje je Savezni zavod za standardizaciju primio od Međunarodne organizacije za standardizaciju (ISO), Međunarodne elektrotehničke komisije (IEC) i Saveta za uzajamnu ekonomsku pomoć (SEV).

Preporučuje se zainteresovanima da koriste ovu dokumentaciju u prostorijama Saveznog zavoda za standardizaciju, ili putem izrade kopija, a po posebnom traženju, uz obavezu plaćanja troškova reprodukcije.

DOKUMENTACIJA ISO

Međunarodni standardi objavljeni u periodu od 7. marta do 9. maja 1985. godine.

ISO/TC 5	— Metalne cevi i fizinzi
ISO 8180	„Cevi od kovanog gvožđa. Polietilenski rukavi“
ISO/TC 8	— Brodogradnja i pomorske konstrukcije
ISO 4566	„Brodogradnja. Motori za čamce za od mor. Krajevi vratila za propelere“
ISO 6764	„Brodogradnja. Čamci za ukrcavanje, serija 1. Stub od liva za dizanje. Uređenje, dimenzije i metoda ispitivanja“
ISO 6765	„Brodogradnja. Čamci za ukrcavanje, serija 3. Glavne dimenzije“
ISO 7222	„Brodogradnja. Čamci za ukrcavanje, serija 2. Glavne dimenzije“
ISO 7825	„Brodogradnja. Mašinerija na palubi. opšti zahtevi“
ISO 8146	„Brodogradnja i pomorske konstrukcije. Kuka — ovalna“
ISO 8148	„Brodogradnja i pomorske konstrukcije. Glavni spojevi za kran. Fiksirani tip“
ISO 8303	„Brodogradnja. Čamci za ukrcavanje, serija 3. Glavni operativni i tehnički zahtevi“
ISO/TC 20	Aeronautika i kosmonautika
ISO 461/1	„Vazduhoplovi. Spojevi za snabdeva-

ISO 461/2

nje električnom energijom na zemlji. Deo 1: Konstrukcija, performanse i uslovi prijema“

„Vazduhoplovi. Spojevi za snabdevanje električnom energijom na zemlji. Deo 2: Dimenzije“

ISO 2964

„Aeronautika. Cevi. Spoljni prečnici i debljina. Metričke dimenzije“

ISO 7717

„Traktori za vuču letilica sa pogonom na četiri točka. Konstrukcioni parametri“

ISO 7995

„Metrički elementi za prečišćavanje za vazduhoplovne konstrukcije. Šestougone samokočeće navrtke. Klasifikacija otpornosti 1100 MPa. Maksimalna temperatura korišćenja 235 °C“

ISO 8056

„Vazduhoplovi. Termoelektrički spojni kablovi od nikal-hroma i nikal-aluminijuma. Deo 1: provodnici. Opšti zahtevi i ispitivanje“

ISO 8080

„Procesi u vazduhoplovstvu. Anodna obrada titana i legura titana. Postupak sa sumpornom kiselinom“

ISO/TC 22

— Drumska vozila

ISO 6722/2

„Drumska vozila. Nezaštićeni provodnici niskog napona. Deo 1: Klasa provodnika, primenjiva ispitivanja i specijalni zahtevi“

ISO 7309

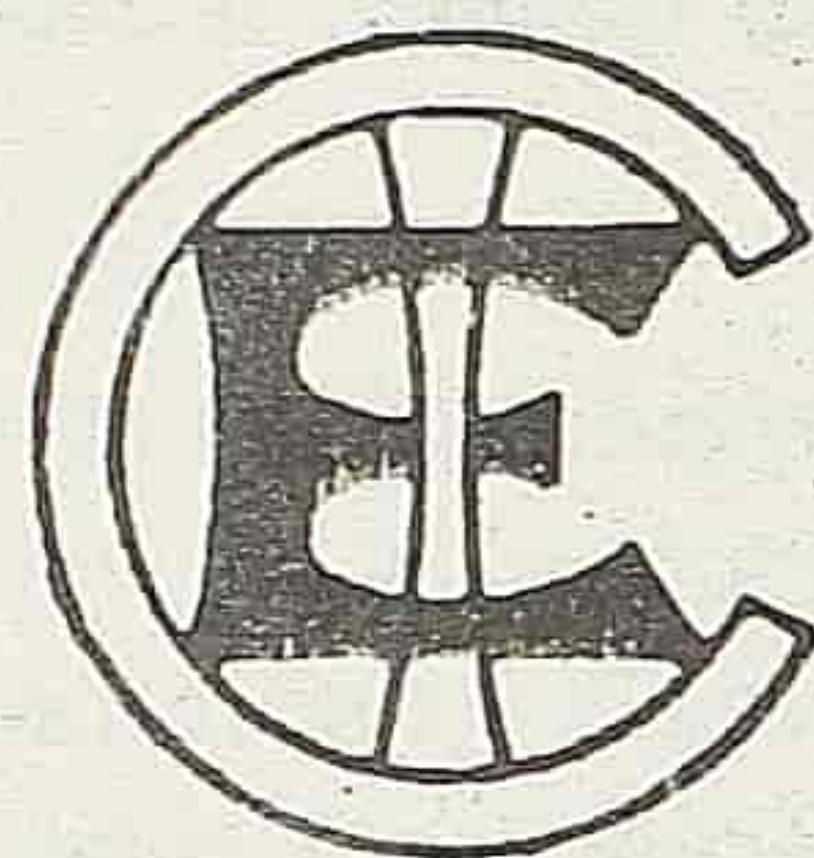
„Drumska vozila. Hidraulični kočni sistemi. ISO referentne tečnosti na bazi petroleuma“

ISO 7628/1

„Drumska vozila. Termoplastični cevovodi za upotrebu kod pneumatske ko-

	čnice. Deo 1: Dimenzije i označavanje"	ISO/TC 44	— Zavarivanje
ISO 7631	„Drumska vozila. Gumene kapice i zaptivke za cilindre hidrauličnih kočnih sistema koristeći tečnost za kočenje na bazi petroleuma (maksimalna temperatura korišćenja 120 °C)"	ISO 5187	„Zavarivanje i srodni postupci. Spojevi sa dodatnim metalima za meko i tvrdo lemljenje. Metoda mehaničkog ispitivanja"
ISO 7706	„Drumska vozila. Teretna vozila. Zapremina prostora za ugradnju priključaka za prenos snage"	ISO/TC 45 ISO 1126	— Guma i proizvodi od gume „Čađ za upotrebu u gumarskoj industriji. Određivanje gubitaka sušenjem"
ISO/TC 23	— Traktori i mašine za poljoprivredu	ISO 1437	„Čađ za upotrebu u gumarskoj industriji. Određivanje ostatka na situ"
ISO 5395/3	„Kosačice za travu, traktori za travnjake i traktori za travnjake i vrtove sa prilagodivom opremom. Propisi bezbednosti i postupci ispitivanja. Deo 3: Zahtevi za rotirajuće kosačice"	ISO 1817	„Vulkanizovana guma. Određivanje efekta dejstovanja tečnosti"
ISO/TC 26	— Bakar i legure bakra	ISO 2302	„Izobuten — izopren kaučuk (ISR). Postupak za procenjivanje"
ISO 4739	„Bakar i legure bakra. Izbor i priprema uzoraka i epruveta za mehaničko ispitivanje"	ISO 4649	„Guma. Određivanje abrazione otpornosti koristeći rotirajući uređaj sa cilindričnim bubnjem"
ISO/TC 27	— Čvrsta mineralna goriva	ISO 6914	„Guma, vulkanizovana. Određivanje karakteristika starenja merenjem napona na datom izduženju"
ISO 7404/2	„Metode za petrografsku analizu bitumenskog uglja i antracita. Deo 2: Metoda pripreme uzoraka uglja"	ISO 6448	„Gumene zaptivke. Prstenovi za spajanje koji se koriste za cevi i fittinge za snabdevanje proizvodima od nafte. Specifikacija materijala"
ISO/TC 29	— Sitan alat	ISO/TC 48	— Laboratorijsko stakleno posuđe i aparati
ISO 3937	„Nosач glodala sa pogonom preko klina"	ISO 4791/1	„Laboratorijski aparati. Rečnik iz oblasti aparata koji su napravljeni od stakla, porculana i staklastog silicijum-dioksida. Deo 1: Nazivi delova aparata"
ISO 5742	„Klešta i makaze. Nomenklatura" Dopuna 1	ISO 7550	„Laboratorijsko stakleno posuđe. Mikro pipete za jednu upotrebu"
ISO/TC 34	— Poljoprivredno-prehrambeni proizvodi	ISO/TC 57	— Površinska obrada
ISO 7304	„Griz od tvrde pšenice i prehrambena pasta. Procenjivanje kvaliteta kuvanja špageta organoleptičkom analizom (Referentna metoda)"	ISO 4288	„Pravila i postupci za merenje hrapavosti površina koristeći instrumente sa iglom"
ISO/TC 43	— Akustika	ISO/TC 59	— Građevinske konstrukcije
ISO 389	„Akustika. Standardna nulta tačka za baždarenje audiometra za čist ton"	ISO 3055	„Oprema za kuhinje. Dimenzije koordinacije
ISO 6393	„Akustika. Merenje buke od mašina za zemljane radove. Metoda za određivanje usaglašenosti sa granicama spoljne buke. Uslovi za stacionarno ispitivanje"	ISO/TC 61	— Plastične mase
		ISO 458/1	„Plastične mase. Određivanje čvrstoće pri uvijanju fleksibilnih materijala. Deo 1: Opšte metode"
		ISO 458/2	„Plastične mase. Određivanje čvrstoće

	pri uvijanju fleksibilnih materijala. Deo 2: Primena na plastizirane smeše homopolimera i kopolimera vinilhlorida"	ISO/TC 113	– Merenje protoka tečnosti u otvorenim kanalima
ISO 4897	„Plastične mase sa ćelijama. Određivanje koeficijenta linearne termalne ekspanzije krutih materijala na temperaturi ispod temperature okoline"	ISO 4365	„Merenje protoka tečnosti u otvorenim kanalima. Talog u toku vode i kanalima. Određivanje koncentracije, rasporeda veličina čestica i relativne gustine"
ISO/TC 87	– Pluta	ISO 6416	„Merenje protoka vode u otvorenim kanalima. Merenje ultrazvučnom metodom (akustična)"
ISO 4709	„Pluta. Mešavine plute za zaptivne materijale. Tehnički uslovi"	ISO/TC 120	– Koža
ISO/TC 102	– Železne rude	ISO 2588	„Koža. Uzimanje uzoraka. Broj osnovnih jedinica ukupnog uzorka"
ISO 7764	„Železne rude. Priprema prethodno sušenih uzoraka za ispitivanje za hemijsku analizu"	ISO/TC 123	– Klizni ležaji
ISO/TC 107	– Metalne i druge neorganske prevlake	ISO 7148	„Klizni ležaji. Ispitivanje triboloških osobina frikcionih materijala. Deo 1: Ispitivanje otpornosti na trenje i habanje para antifrikcioni materijal/ulje u uslovima ograničenog podmazivanja"
ISO 4522/1	„Metalne prevlake. Metode ispitivanja za elektrolitičke prevlake srebra i legura srebra. Deo 1: Određivanje debljine prevlake"	ISO/TC 126	– Duvan i proizvodi od duvana
ISO 4522/2	„Metalne prevlake. Metode ispitivanja za elektrolitičke prevlake srebra i legura srebra. Deo 2: Ispitivanje adhezije"	2550	„Cigarete. Određivanje gubitaka duvana iz krajeva cigareta
ISO 4524/1	„Metalne prevlake. Metode ispitivanja za elektrolitičke prevlake zlata i legura zlata. Deo 1: Određivanje debljine prevlake"	ISO/TC 131	– Hidraulične i pneumatske transmisije
ISO 4524/2	„Metalne prevlake. Metode ispitivanja za elektrolitičke prevlake zlata i legura zlata. Deo 2: Klimatska ispitivanja"	ISO 5598	„Hidraulične i pneumatske transmisije. Rečnik"
ISO 4524/4	„Metalne prevlake. Metode ispitivanja za elektrolitičke prevlake zlata i legura zlata. Deo 4: Određivanje sadržaja zlata"	ISO/TC 135	– Ispitivanje bez razaranja
ISO/TC 108	– Mehanički udari i vibracije	ISO 5580	„Ispitivanje bez razaranja. Industrijski radiografski iluminatori. Minimalni zahtevi"
ISO 2631/3	„Procenjivanje vibracija kojima je izloženo celo ljudsko telo. Deo 3: Procenjivanje vibracija kojima je izloženo celo ljudsko telo duž Z-ose vertikalnih vibracija u opsegu frekvencije od 1 do 0,063 Hz)."	ISO/TC 147	– Čistoća vode
		ISO 7704	„Čistoća vode. Procenjivanje membranskih filtera koji se koriste za mikrobiološke analize"

NOVI MEĐUNARODNI STANDARDI IZ ELEKTROTEHNIKE

IEC/TC 1

Terminologija

- Izmena br. 1 (1984) publikacije 50 (131) (1978): „Međunarodni elektrotehnički rečnik. Deo 131: električna i magnetna kola”

Cena: 6 Šv. fr.

- Publikacija 50 (461) (1984): „Međunarodni elektrotehnički rečnik. Deo 461: Električni kablovi”

Cena: 68 Šv. fr.

IEC/SC 12B

Bezbednost elektronskih aparata

- Publikacija 491 (II izdanje, 1984): „Pravila bezbednosti za elektronske aparate za fotografiju sa foto-bleskom”

Cena: 111 Šv. fr.

IEC/SC 12 E

Mikrotalasni sistemi

- Publikacija 487–1 (II izdanje, 1984): „Metode merenja uređaja koji se koriste u terestičkim radio-relejnim sistemima. Deo 1: Merenja zajednička za podsisteme i simulirane-radio-relejne sisteme”

Cena: 121 Šv. fr.

IEC/TC 20

Energetski kablovi i provodnici

- Publikacija 724 (II izdanje, 1984): „Smernice za granične temperature pri kratkom spoju na električnim kablovima nazivnog napona od 0,6/1 kV”

Cena: 34 Šv. fr.

IEC/TC 23

Instalacioni pribor

- Publikacija 669–2–2 (I izdanje, 1984): „Sklopke za kućne i slične električne instalacije. Deo 2: Posebni zahtevi za daljinske elektromagnetne upravljačke sklopke”

Cena: 28 Šv. fr.

- Publikacija 669–2–3 (I izdanje, 1984): „Sklopke za kućne i slične električne instalacije. Deo 2: Posebni zahtevi za sklopke koje deluju sa kašnjenjem”

Cena: 31 Šv. fr.

IEC/SC 34 C

Pomoćni pribor za sijalice sa pražnjenjem

- Publikacija 82 (V izdanje, 1984): „Balasti za fluorescentne cevi”

Cena: 127 Šv. fr.

IEC/SC 46 C

NG kablovi i provodnici

- Publikacija 798 (I izdanje, 1984): „Legura bakra upotrebljena za žice za uređaje”

Cena: 10 Šv. fr.

IEC/SC 46 D

Konektori za RF kablove

- Publikacija 803 (I izdanje, 1984): „Preporučene mere za šestougone i kvadratne šupljine sa odlivkom za stiskanje, elemente za uvlačenje, kalibre, rukavce za stiskanje spoljašnjeg provodnika i središnje cevi za stiskanje kontakata za RF kablove i konektore”

Cena: 47 Šv. fr.

IEC/TC 47

Poluprovodnički uređaji i integrisana kola

- Publikacija 749 (I izdanje, 1984): „Poluprovodničke komponente. Mehanička i klimatska ispitivanja”

Cena: 76 Šv. fr.

IEC/TC 49

Piezoelektrični kristali

- Izmena br. 1 (1984) publikacije 122–3(1977): „Piezoelektrični kristali za oscilatore. Deo 3: Dimenzije kućišta”

Cena: 6 Šv. fr.

IEC/TC 61

Bezbednost električnih aparata za domaćinstvo

- Izmena br. 2 (1984) publikacije 335–2–6 (1982): „Bezbednost električnih aparata za domaćinstvo i slične svrhe. Deo 2: Posebni zahtevi za štednjake, grejne ploče i grejne ravni, pećnice i slične aparate za upotrebu u domaćinstvu”

Cena: 18 Šv. fr.

DOKUMENTACIJA SEV

Savezno izvršno veće je na sednici održanoj 5. juna 1974. godine donelo zaključak o proširenju saradnje između SFRJ i SEV u oblasti standardizacije u skladu sa članom 1. i 2. Sporazuma između vlade SFRJ i SEV o učešću predstavnika SFRJ u radu organa SEV.

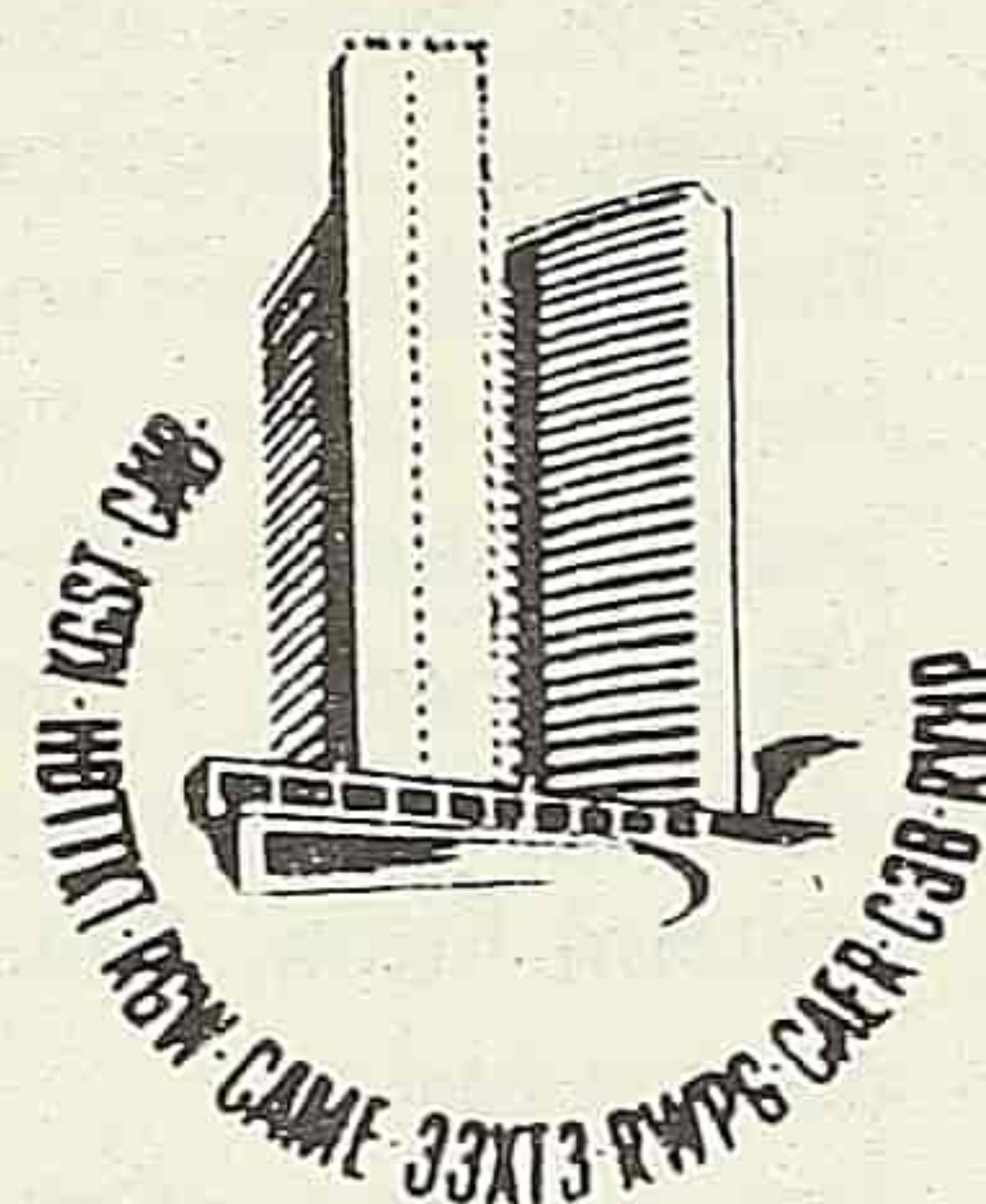
U skladu sa Sporazumom predstavnici SFRJ učestvuju u radu stalne komisije SEV za saradnju u oblasti standardizacije i njenih radnih tela po pitanjima od uzajamnog interesa za SFRJ i zemlje članice SEV.

Za nosioca saradnje određen je Savezni zavod za standardizaciju, a saradnja se realizuje preko Jugoslovenske delegacije za učešće u radu Stalne komisije SEV za saradnju u oblasti standardizacije.

U vezi sa navedenim, Bilten Zavoda će u ovoj rubrici objavljivati primljene važnije standarde SEV, metodološka uputstva i kalendar zasedanja radnih tela Komisije.

Nacrti standarda SEV izrađuju se u okviru Stalne komisije SEV za saradnju u oblasti standardizacije, u okviru radnih tela granskih komisija SEV i privrednih udruženja zemalja članica SEV.

ST SEV 4046-83	Anodne prevlake za zaštitu brodova od korozije. Tipovi i tehnički uslovi	ST SEV 4242-83	Papir i karton. Metode određivanja otpornosti prema pritisku (SLT)
ST SEV 4367-83	Povratna armatura za naftovode i gasovode. Tipovi i osnovni parametri	ST SEV 4382-83	Metrologija. Diferencijalni manometri, sa očitavanjem i samopišući. Metode i sredstva za kontrolu
ST SEV 4099	Magnetne trake za analogno snimanje zvuka. Metode merenja elektroakustičkih parametara	ST SEV 4389-83	Osovine železničkih kola. Tehnički uslovi, pravila za prijem i metode ispitivanja
ST SEV 4440-83	Armatura za provod struje za energeste kablove	ST SEV 4416-83	Tačnost geometrijskih parametara u građevinarstvu. Funkcionalna odstupanja
ST SEV 4439-83	Mašina za zavarivanje sa električnim otporom	ST SEV 4406-83	Dokumentacija SEV. Pravila za izradu tehničkih crteža za izradu odlivaka
ST SEV 4394-83	Motori sa unutrašnji sagorevanjem, klipni. Metode proračuna snage i specifične potrošnje goriva	MS SEV 113-04	Sistem normativne dokumentacije SEV za oblast standardizacije, metrologije i kvaliteta proizvoda
ST SEV 4380-83	Metrologija. Deformabilni manometri i vakuumetri, etalonski. Metode i sredstva za kontrolu	ST SEV 4479-84	Pneumatici. Metoda određivanja otpornosti na kotrljanje
MS SEV 110-84	Ambalaža i pakovanje. Osobnosti standardizacije, kompleksi standarda i nomenklatura tehničkih karakteristika	ST SEV 4480-84	Pneumatici. Metoda određivanja otpornosti prevlake pri razaranju unutrašnjim pritiskom
MS SEV 108-84	Struktura i forma naučnotehničke dokumentacije za oblast metrologije	ST SEV 4482-84	Kaišnik za transmisioni klinasti remen normalnog preseka. Osnovni parametri, mere i metode za kontrolu
MS SEV 109-84	Metrološka ekspertiza dokumentacije za pripremu, ispitivanje i atestiranje referentnih materijala	ST SEV 4483-84	Ventilatori. Osnovne mere
		ST SEV 4490-84	Zapaljivi gasovi. Metoda određivanja sadržaja sumpora

- ST SEV 4491-84 Zapaljivi gasovi. Određivanje temperature tačke rose ugljovodnika
- ST SEV 4492-84 Pouzdanost u tehnici. Metoda određivanja i kontrole pokazatelja pouzdanosti. Opšti zahtevi
- ST SEV 4493-84 Energetski transformatori. Metode ispitivanja otpornosti na kratak spoj
- ST SEV 4503-84 Metalni hrom. Metode uzimanja i pripreme uzoraka za hemijsku i fizičko-hemijsku analizu
- ST SEV 4504-84 Metalni hrom. Potenciometrijska metoda određivanja hroma
- ST SEV 4505-84 Metalni hrom. Fotometrijsko i gravimetrijsko određivanje silicijuma
- ST SEV 4506-84 Metalni hrom. Fotometrijsko određivanje fosfora
- ST SEV 4507-84 Metalni hrom. Određivanje gvožđa metodom atomske apsorpcije i fotometrijskom metodom
- ST SEV 4508-84 Metalni hrom. Određivanje azota titrimetrijskom metodom sa primenom automatskih analizatora
- ST SEV 4509-84 Metalni hrom. Fotometrijska i metoda atomske apsorpcije za određivanje bakra
- ST SEV 4510-84 Metalni hrom. Fotometrijsko određivanje antimona
- ST SEV 4511-84 Metalni hrom. Fotometrijsko određivanje arsena
- ST SEV 4514-84 Metalni hrom. Fotometrijsko određivanje kobalta
- ST SEV 4515-84 Ferovolfra- m, silikokalcijum i ferobor. Uzimanje i priprema uzoraka za hemijsku i fizičko-hemijsku analizu
- ST SEV 4516-84 Metali. Ispitivanje na presek
- ST SEV 4517-84 Čelik. Određivanje dubine neugljenisanog sloja
- ST SEV 4518-84 Rude gvožđa, koncentracije i aglomerati. Određivanje temperature početka omekšavanja i temperaturnog intervala omekšavanja
- ST SEV 4519-84 Rude gvožđa, koncentracije i aglomerati. Volumetrijsko određivanje metalnog gvožđa
- ST SEV 4521-84 Rude mangana, koncentracije i aglomerati. Ekstrakciono-fotometrijska, fotometrijska i metoda atomske apsorpcije za određivanje bakra
- ST SEV 4530-84 Cevi od aluminijuma i aluminijumovih legura, hladno deformisane. Zahtevi u odnosu na mehaničke karakteristike
- ST SEV 4531-84 Cevi od aluminijuma i aluminijumovih legura
- ST SEV 4535-84 Derivati nafte i ugljovodonični rastvarači. Određivanje anilinske tačke
- ST SEV 4538-84 Ulja za rashladne uređaje. Određivanje postojanosti prema medijumu za hlađenje
- ST SEV 4542-84 Bitumen. Određivanje rastegljivosti
- SE SEV 4543-84 Bitumen. Određivanje izmena mase posle zagrevanja
- ST SEV 4547-84 Vatrostalni silicijum-karbidni proizvodi i materijali. Gravimetrijska metoda određivanja silicijumkarbida
- ST SEV 4548-84 Vatrostalni silicijum-karbidni proizvodi i materijali. Gravimetrijska metoda određivanja silicijum-dioksida
- ST SEV 4559-84 Nelegirani čelici za odlivke. Marke
- ST SEV 4562-84 Kovno liveno gvožđe. Marke
- ST SEV 4573-84 Tekstilne mašine za doradu. Određivanje strane
- ST SEV 4375-84 Određivanje strane predioničkih mašina
- ST SEV 4578-84 Čunkovi za industrijske šivaće mašine. Klasifikacija i označavanje
- ST SEV 4579-84 Zaštita na radu. Industrijske šivaće mašine. Zahtevi u odnosu na sigurnost
- ST SEV 4580-84 Mašine za obradu metala rezanjem. Metode za proveru koaksijalnosti
- ST SEV 4591-84 Zaštita na radu. Mašine za obradu drveta. Glodalice. Zahtevi za sigurnost konstrukcije
- ST SEV 4592-84 Zaštita na radu. Mašine za obradu drveta. Rendisanje. Zahtevi za sigurnost konstrukcije
- ST SEV 4631-84 Konični razvrtači. Tehnički uslovi
- ST SEV 4658-84 Tvrde sinterovane legure bez volframa. Tehnički uslovi i metode ispitivanja
- ST SEV 4710-84 Prehrambeni proizvodi. Opšti uslovi za obavljanje organoleptičke analize
- ST SEV 4714-84 Biljna ulja i masti nerafinisani i rafinisani. Pravila za prijem i uzimanje uzoraka
- ST SEV 4718-84 Meso i prerađevine od mesa. Terminologija

ST SEV 4719-84	Dokumentacija SEV. Građevinski crteži. Zahtevi u odnosu na tehničke crteže puteva	ST SEV 4771-84	konstrukcione dokumentacije Cement. Klasifikacije
ST SEV 4720-84	Dokumentacija SEV. Građevinski crteži. Temeljna jama	ST SEV 4772-84	Cement. Terminologija
ST SEV 4768-84	Dokumentacija SEV. Nomenklatura	ST SEV 4776-84	Hidraulika u mašinstvu. Hidraulični pogon. Opšti zahtevi za sigurnost
		ST SEV 401-83	Tekstilne mašine. Određivanje buke

PREGLED PRIMLJENIH INOSTRANIH STANDARDARDA

Ova rubrika obuhvata pregled inostranih standarda primljenih u Odseku za INDOK poslove Saveznog zavoda za standardizaciju. Standardi su dati u skraćenom bibliografskom opisu: referentni broj, naslov, datum (datum stupanja na snagu), broj strana, broj UDK (Univerzalne decimalne klasifikacije, ukoliko je dat u standardu).

Stručnjaci, zainteresovane ustanove i organizacije i radne organizacije mogu da koriste ove standarde u samoj Standardoteci ili da izvrše nabavku kopija standarda.

Za sva obaveštenja obratiti se Saveznom zavodu za standardizaciju – Odsek za INDOK poslove, Beograd, Slobodana Penezića Krcuna 35, tel. 644-066/240.

DIN – SAVEZNA REPUBLIKA NEMAČKA

DIN 380 T1 April 1985
Flaches Metrisches Trapezgewinde: Gewindeprofile. – S4
DK 621.882.082.4

Beiblatt 1 zu
DIN 406 T3 April 1985

Masseintragung in Zeichnunged: Bemassung durch Koordinaten Lochkreiskoordinaten. – S9
DK 744.43:621

DIN 513 T1 April 1985
Metrisches Sägewinde: Gewindeprofile. – S4
T 2 Gewindereihen. – S 3
T 3 Abmasse und Toleranzen. – S 8
DK 621.882

Beiblatt 2 zu
DIN 918 April 1985
Mechanischen Verbindungselemente: ISO-Normen und DIN-Normen übersicht. – S 27
DK 621.882.1/.6

DIN 963 April 1985
Senkschrauben mit Schlitz bisherige Senkköpfe nach ISO 2009-1972. – S 6
DK 621.882

DIN 2270 April 1985
Fühlhebelmessgeräte. – S 5
DK 681.2

DIN 5061 T 1 April 1985
Packmittel Tuben, zylindrisch aus Metall. – S 3
DK 621.798.16

DIN 6867 T1 April 1985
Bildregistrierendes System bestehend aus Röntgenfilm Verstärkungsfolien und Kasseten zur Verwendung in der medizinischen Röntgendiagnostik: Bestimmung der Empfindlichkeit und des mittleren Gradienten. – S 4
DK 771.531.37

DIN 7873 April 1985
Segelsurfer: Sicherheitstechnische Anforderungen: Prüfung. – S 7
DK 629.125

- DIN 9370 April 1985
Luft- und Raumfahrt Rohre Einteilung nach Verwendung Druckbegriffe Berechnungs- und Auslegungskriterien. S 2
DK 621.643.2
- DIN 10033 April 1985
Packmittel Körbe rechteckig, für Obst und Gemüse. — S 2
DK 621.798.141
- DIN 11004 T1 April 1985
Garten- und Landschaftspflege Zerkleinerungsmaschinen für Pflanzenreste Sicherheitstechnische Anforderungen und Prüfung. — S 6
DK 631.342
- DIN 13967 T 3 April 1985
Zahnheilkunde Wurzelkanalinstrumente Anforderungen Prüfung Verpackung. — S 4
DK 615.472
- DIN 14155 April 1985
Löschdecke. — S 4
DK 614.845.91
- DIN 14301 April 1985
D-Druck-Saugkupplung PN 16 aus Aluminium-Legierung. S 6
DK 621.643.514
- DIN 14302 April 1985
C-Druckkupplung PN 16 aus Aluminium-Legierung. — 6
DK 621.643.415
- DIN 14303 April 1985
B-Druckkupplung PN 16 aus Aluminium-Legierung. S 6
DK 621.643.415
- DIN 14307 T1 April 1985
C-Festkupplung PN 16 aus Aluminium-Legierung mit Dichtring für Druckbetrieb. — S 4
DK 621.643.415
- DIN 14308 T1 April 1985
B-Festkupplung PN 16 aus Aluminium-Legierung mit Dichtring für Druckbetrieb. — S 5
DK 621.643.415
- DIN 14309 April 1985
A-Festkupplung PN 16 aus Aluminium-Legierung mit Dichtring für Druck- und Saugbetrieb. — S 5
DK 621.643.415
- DIN 14311 April 1985
C-Blindkupplung PN 16 aus Aluminium-Legierung für Druck- und Saugbetrieb. — S 4
DK 621.643.415
- DIN 14312 April 1985
B-Blindkupplung PN 16 aus Aluminium-Legierung für Druck- und Saugbetrieb. — S 4
DK 621.643.415
- DIN 14702 April 1985
Drehleiter DL 16-4 mit Handantrieb. — S 12
DK 614.847.15
- DIN 14703 April 1985
Anhängeleiter AL 16-4. — S 7
DK 614.847.15
- DIN 15157 April 1985
Boxpalette aus Holz für Ernte, Transport und Lagerung von Kernobst. — S 4
DK 621.869.823
- DIN 15551 T 3 April 1985
Strahlungsempfindliche Filme Zellhornfilm Begriffe, Eigenschaften, Handhabung, Lagerung. — S 4
DK 771.531.3
- DIN 15823 T 1 April 1985
Kamera — Kassetten für Film 8 S: Kamera-Kassette Modell 1 (Fassungsvermögen 15 m) Anschlussmasse zur Kamera, Aufwickelkern. — S 4
DK 778.533.4
- DIN 19030 T 3 April 1985
Filter für Aufnahme-, Kopier- und Wiedergabezwecke Aufnahmefilter Filterbezeichnungen. — S 5
DK 771.449.5/.8
- DIN 19405 T 6 April 1985
Lehr- und Heimprojektion für Steh- und Laufbild: Bildzeichen und Info-Zeichen. — S 6
DK 778.27

- DIN 25466** April 1985
Radionuklidabzüge Anforderungen an die Ausführung und an die Betriebsweise. — S 3
DK 621.039.8
- Beiblatt 1 zu
DIN 25466 April 1985
Radionuklidabzüge Hinweise zu Ausführung und Betrieb. — S 8
DK 621.039
- DIN 28147** April 1985
Tehrnometerrohre aus Stahl, emailliert für Rührbehälter Einbaumasse. — S 3
DK 66.023:66.063.8
- DIN 28148** April 1985
PTFE-umhüllte Dichtungen für Rührbehälter aus Stahl, emailliert. — S
DK 66.023—034
- DIN 30675 T 1** April 1985
äußerer Korrosionsschutz von erdverlegten Rohrleitungen: Einsatzbereiche bei Rohrleitungen aus Stahl. — S 5
DK 621.664
- DIN 31005** April 1985
Sicherheitgerechtes Gestalten technischer Erzeugnisse Verriegelungen Kupplungen. — S 6
DK 62—5.001.25
- DIN 33414 T 1** April 1985
Ergonomische Gestaltung von Warten Sitzarbeitsplätze Begriffe, Grundlagen, Masse. — S 15
DK 331.103.224
- DIN 33416** April 1985
Zeichnerische Darstellung der menschlichen Gestalt in typischen Arbeitshaltungen. — S 5
DK 331—056—055.1/.2
- DIN 40011** April 1985
Elektrotechnik Erde Schutzleiter Fremdspannungsarme Erde Kennzeichnung an Betriebsmitteln Schilder. — S 7
DK 621.316.99
- DIN 41432** April 1985
Festwiderstände Glasierte Drahtwiderstände mit Anschlusschellen. — S 5
DK 621.316.842
- DIN 41480** April 1985
Rohrwiderstände mit Drahtwicklung Fest- und Schiebewiderstände. — S 5
DK 621.316.842
- DIN 41615 T 5** April 1985
Steckverbinder für die Einschubtechnik rechteckig, Kontaktstifedruckmesser 1 und 1,6 mm Kennwerte, Anforderungen Prüfungen. — S 14
DK 621.316.541
- DIN 42558** April 1985
Transformatoren Verschlussstücke für Entlüftung and Ablass für öl. — S 4
DK 621.314.212
- DIN 45940 T 11** April 1985
Rahmenspezifikation: Digitale monolithische integrierte Schaltungen. — S 77
DK 621.3.049.774
- DIN 46011** April 1985
Erdungsanschlusspunkte in Schaltanlagen mit Bemessungsspannungen ab '52 kV Hauptmasse, Zuordnung. — S 4
DK 621.316.99
- DIN 50550** April 1985
Zink und Zinklegierungen Bestimmung von Indium und Thallium durch Atomabsorptionsspektrometrie. — S 3
DK 669.5:620.1
- DIN 50977** April 1985
Messung von Schichtdicken Berührungslose Messung der Dicke metallischer Schichten auf kontinuierlich bewegtem Stahlband, — S 3
DK 669.058: 669.146.99
- DIN 51913** April 1985
Prüfung von Kohlenstoffmaterialien Bestimmung der Dichte mit dem Gas-Vergleichs-pyknometer unter Verwendung von Helium als Messgas: Feststoffe. — S 3
DK 661.66—405
- DIN 51914** April 1985
Prüfung von Kohlenstoffmaterialien Bestimmung der Zugfestigkeit: Feststoffe. — S 3
DK 661.66—405
- DIN 53579 T2** April 1985
Prüfung weich-elastischer Schaumstoffe: Härteprüfung

- an Fertigteilen Zusammendrückbarkeit von Profilsträngen. — S 3
DK 678.067.074
- DIN 54070** April 1985
Prüfung der Farbechtheit von Textilien Bestimmung der Wetterechtheit von Färbungen und Drucken in freier Atmosphäre Bewetterung im Freien. — S 4
DK 677.027.4/.5
- ÖNORM — AUSTRIJA**
- ÖNORM A 2625** April 1985
Schnittstelle zwischen einer paketorientiert arbeitenden Dateneneinrichtung (DEE) und einer Datenübertragungseinrichtung (DÜE) in Datennetzen. — S 99
DK 681.327.8
- ÖNORM A 5005** April 1985
1 l-Mehrwegflasche für alkoholfreie Getränke AF-Normflasche. — S 2
DK 621.798
- ÖNORM A 5006** April 1985
0,35 l Mehrwegflasche für alkoholfreie Getränke AF-Normflasche. — S 2
DK 621.798
- ÖNORM B 2460 Bbl. 6.** April 1985
Prüfbuch für Fahrtreppen und Fahrsteige. — S 19
DK 621.876
- ÖNORM B 4004 T 1.** April 1985
Krane und Kranbahnen Berechnung der Tragwerke Allgemeine Grundlagen. — S 16
DK 624.042
- ÖNORM B 4455** April 1985
Erd- und Grundbau Vorgespannte Anker für Festgestein. und Lockergestein. — S 28
DK 624.1.078.7
- ÖNORM B 5075** April 1985
Muldensteine und Grabensteine aus Beton. — S 6
DK 691.327
- ÖNORM B 5436** April 1985
Elektroinstallationen Planung, Ausführung und bauliche Vorkehrungen Blitzschutzanlagen in Wohnbau. — S 2
DK 696.6:621
- ÖNORM C 2118** April 1985
Liegende Behälter aus Stahl Neninhalt 1 m³ bis 5 m³ Einwandig und doppelwandig, für oberirdische Lagerung von Flüssigkeiten. S 9
DK 621.642
- ÖNORM C 2125 T 3** April 1985
Oberirdische stehende zylindrische Behälter aus metallischen Werkstoffen einwandig, mit Flachboden und festem Dach. — S 11
DK 621.642
- ÖNORM L 5260** April 1985
Melkanlagen Konstruktion und Leistung. — S 23
DK 637.116
- Vornosr**
- ÖNORM M 7446** April 1985
Brennwertgeräte für gasförmige Brennstoffe Anforderungen, Kondensatabführung, Abgasabführung, Prüfung. S 7
DK 697.325
- ÖNORM M 8100** April 1985
Instandhaltung Benennungen, Definitionen und Maßnahmen. — S 18
DK 658.58
- ÖNORM M 9154** April 1985
Schäkel der Güteklasse 8 Hochfeste Kettenschäkel. S 6
DK 621.885
- ÖNORM M 9530** April 1985
Stahldrahtseile Tragseile Spiralseile. — S 2
DK 679.735.32
- ÖNORM M 9532 T 1** April 1985
Stahldrahtseile Tragseile für allgemeine Verwendungszwecke Verschlussene Seile. S 2
DK 679.735.34
- ÖNORM M 9535 T 1** April 1985
Stahldrahtseile Bergbauseile Förderseile; Runlitzenseile S 4
DK 679.726
- ÖNORM M 9536 T 1** April 1985
Stahldrahtseile ölfeldseile Rundlitzenseile. — S 6
DK 679.726

ÖNORM M 9537 April 1985
 Stahldrahtseile für Förderungen und Abspannungen
 Rundlitzenseile in Normalmachart. — S 4
 DK 679.735.32

ÖNORM ISO 1101 April 1985
 Technische Zeichnungen Form- und Lagetolerierung:
 Form- Richtungs-, Orts- und Lauf-toleranzen; Allgeme-
 ines, Definitionen, Symbole, Zeichnungseintragungen.
 S 32
 DK 621.753.14

ÖNORM ISO 1496 T 5 April 1985
 ISO-Container Spezifikation und Prüfung von ISO-Con-

tainern den Reihe 1 Plattformen. — S 23
 DK 621.869

ÖNORM ISO 5459 April 1985
 Technische Zeichnungen Form- und Lagetolerierung
 Bezüge und Bezugssysteme für geometrische Toleranzen.
 S 16
 DK 744.44

ÖNORM ISO 6099 April 1985
 Hydraulik und Pneumatik Zylinder Bezeichnungskode
 für Montageabmessungen und Montagearten. S 44
 DK 62

UPOREDNI PREGLED USKLADENOSTI JUS STANDARDA SA MEĐUNARODNIM STANDARDI- MA IEC I ISO*)

JUS	IEC
JUS L.F2.001/85	= IEC 584-2/82
JUS N.A0.581/84	= IEC 50(581)/78
JUS N.C0.039/84	= sa tačkom 4.1 IEC 502/82 sa tačkom 4.2 IEC 227-2/79; 245-2/90

JUS	ISO
JUS B.D8.304/84	= ISO/DP 1893/83
JUS B.D8.309/84	= ISO/DP 119/82
JUS B.D8.311/84±	= ISO/DP 78/80
JUS B.H8.311/84	= ISO 331/83
JUS B.H8.313/84	= ISO 157/75
JUS B.H8.315/84	= ISO 334/75
JUS B.H8.316/84	= ISO 351/75
JUS C.T3.058/84	= ISO 5179/83
JUS C.T7.225/84	= ISO 2106/76
JUS C.T7.228/84	= ISO 2360/82
JUS C.T7.230	= ISO 2143/81
JUS C.T7.231/84	= ISO 3210/74
JUS C.T7.232/84	= ISO 2932/78
JUS C.T7.237/84	= ISO 2085/76
JUS C.T7.239/84	= ISO 2767/73
JUS C.T7.240/84	= ISO 2376/72
JUS G.S2.006/84±	= ISO 2418/72; 2419/72; 2588/73; 4044/77
JUS G.S2.023/84±	= ISO 2420/72

JUS G.S2.028/84	= ISO 3376/76
JUS G.S2.042/84±	= ISO 3379/76
JUS H.B8.030/84	= ISO 758/76
JUS H.B8.034/84	= ISO 4626/80
JUS H.B8.200/84	= ISO 753/2-1981
JUS H.B8.207/84	= ISO 753/4-1981
JUS H.B8.213/84	= ISO 753/8-1981
JUS H.B8.214/84	= ISO 753/9-1981
JUS H.B8.217/84	= ISO 753/5-1981
JUS H.B8.218/84	= ISO 753/7-1981
JUS H.B8.441/84	= ISO 1385/11-1981
JUS H.B8.442/84	= ISO 1385/III-1977
JUS H.B8.443/84	= ISO 6795/83
JUS J.B8.001/84	= ISO 3166/81
JUS K.D2.093/84	= ISO 1641/III-1978
JUS M.A0.072/84	= ISO 6410/81
JUS M.A0.073/84	= ISO 2162/73
JUS M.A0.073/84	= ISO 2162/73
JUS M.A0.074/84	= ISO 2203/73
JUS M.B0.056/85	= ISO 228/1-1981
JUS M.B0.057/85	= ISO 7/1-1982
JUS M.Z2.025/84±	= ISO/DP 90/1-1983
JUS Z.E0.001/84±	= ISO 6196/1-1980
JUS Z.E0.002/84	= ISO 6196/2-1982
JUS Z.P1.001/84	= ISO 2922/75
JUS Z.P1.002/84	= ISO 3891/78

* = u skladu

± = delimično u skladu

41

428/1985

700032669, 7/8

COBISS